

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA

Jolanta GRAŽIENĖ

PEDAGOGŲ IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMAS ,
TOBULINANT IKIMOKYKLINIO IR PRADINIO UGDYMO
ĮSTAIGŲ SAVIVALDĄ

Magistro darbas

Šiauliai, 2010

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA

Jolanta GRAŽIENĖ

PEDAGOGŲ IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMAS ,
TOBULINANT IKIMOKYKLINIO IR PRADINIO UGDYMO
ĮSTAIGŲ SAVIVALDĄ

Magistro darbas
Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas (03S1)

Teigiu, kad magistro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu vadybos studijų programos magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas:

Magistro darbo autorius Jolanta Gražienė.....
(vardas, pavardė, parašas)

Vadovas prof. habil. dr. Rimantas Želvys.....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas.....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

SANTRAUKA

Jolanta Gražienė

Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas, tobulinant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą. Magistro darbas.

Magistro darbe pristatomas Mažeikių miesto - rajono ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų pedagogų bei ugdytinių tėvų bendradarbiavimo, tobulinant savivaldą tyrimas.

Siekiant atsakyti į šio darbo tikslą - atskleisti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo tobulinimosi galimybes ikimokyklinių ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldoje – buvo išanalizuota ir susisteminta įvairių Lietuvos ir užsienio autorių mokslinė metodinė literatūra. Pasirinkta anketinė apklausa. Kiekybiniam tyrimui realizuoti taikyti 2 klausimynai: ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų pedagogams ir ugdytinių tėvams. Apklausos būdu buvo tiriamos respondentų tarpusavio bendradarbiavimo formos, būdai, intensyvumas, nuostatos į bendradarbiavimą bei siekiama išsiaiškinti savivaldos tobulinimo poreikį ir galimybes.

Tyrimo metu buvo suformuluoti šie probleminiai klausimai: kokios tėvų dalyvavimo ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigos bendruomenės valdymo procese galimybės, kokie efektyviausi tėvų įtraukimo į valdymą metodai. Kiekybinio tyrimo rezultatai padėjo išsiaiškinti ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų bendradarbiavimo su ugdytinių tėvais tobulinat įstaigos savivaldą ypatumus, išryškinti dažniausiai iškylančias problemas, trukdančias bendradarbiavimui bei atskleisti ugdymo įstaigos savivaldos tobulinimo galimybes pasitelkiant ugdytinių tėvus. Atlikus literatūros analizę bei empirinį tyrimą galima teigti, kad ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigose yra sudaromos palankios sąlygos pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo plėtrai ir jų efektyvinimui.

SUMMARY

Jolanta Gražienė

The role of communication between pedagogues and parents, in improvement of the self-rule of pre-schools and primary schools. Master theses.

The master thesis presents the research of cooperation between pedagogues and parents, in improvement of the self-rule of pre-schools and primary schools in Mažeikiai district.

In order to achieve the following aim of this paper- to disclose new dimensions in communication between parents and institution improving the self-rule of pre-schools and primary schools – the methodological literature of Lithuanian and foreign authors was analyzed and systemized as well as the carried out survey. The set of two questionnaires were applied to realize the quantitative survey: one for pedagogues of pre-schools and primary schools and the other one for parents of pupils. This questioning helped to investigate forms, ways and intensity of the respondents' inter-cooperation and common attitudes towards cooperation. It was also striving to clear up the demand and possibilities of the self-rule improvement.

The following questions were used in the survey: what possibilities are for parents to participate in the process of community administration of pre-schools and primary schools, what ways are the most effective to involve parents into this process. The analysis of the data acquired from the survey helped: to find out the peculiarities in cooperation between pre-school and primary education institutions and parents improving the self-rule of the institution; to indicate the most common problems that interrupt the successful cooperation; to reveal the possibilities of self-rule improvement of the scholastic institution involving the parents into the process. After the theoretical analysis of the corresponding literature and empirical study, it is possible to state that there are positive conditions to expand and make more effective cooperation between pedagogues and parents in pre-schools and primary schools.

TURINYS

IVADAS	4
1. IKIMOKYKLINIO IR PRADINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ SAVIVALDOS ESMĖ	7
2. IKIMOKYKLINĖS IR PRADINĖS ĮSTAIGOS PEDAGOGŲ IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO TEORINIS PAGRINDIMAS	11
2.1. Bendradarbiavimo sampratos teoriniai aspektai	11
2.2. Ikimokyklinių ir pradinių įstaigų pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo esmė	13
2.3. Ikimokyklinės ir pradinės įstaigos pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo formos ir būdai tobulinant savivaldą.....	22
3. PEDAGOGŲ IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO ORGANIZAVIMO TYRIMAS TOBULINANT IKIMOKYKLINIO IR PRADINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ SAVIVALDĄ	30
3.1. Tyrimo metodologija	30
3.2. Kiekybinio tyrimo rezultatų analizė	40
3.2.1. Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldos organizavimo ypatumai	40
3.2.2. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo problemos tobulinant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą	57
3.2.3. Ikimokyklinės ir pradinės įstaigos pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo formos tobulinant savivaldą	68
IŠVADOS IR PASIŪLIMAI.....	79
LITERATŪRA	84
1 PRIEDAS	88
2 PRIEDAS	93

IVADAS

Temos aktualumas. Švietimo sistemos reformos keičia ir vaikų, ir tėvų, ir pedagogų vaidmenis ugdymo procese. Humanistinė, atvira visiems mokykla siekia demokratiško, į vaiką orientuoto ugdymo (Šiaučiukėnienė, 1997; Ušeckienė, 2002), o kartu kaip niekada siekia glaudus tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo (Bitinas, 2000, McLaughlin, 1997).

Šeima ir ikimokyklinė bei pagrindinė mokymo institucijos yra ta socialinė aplinka, kuri daro ypatingą įtaką vaiko asmenybės formavimuisi. Ankstyvąją socialinę vaikų patirtį nulemia artima šeimos ir ugdymo įstaigų aplinka bei suaugusiųjų požiūris į vaikus kaip socialinius individus ir grupės narius. Siekiant ugdyti socialiai visavertę vaikų kartą, mokykla ir šeima turi nuolat sąveikauti ir viena kitą papildyti. Šeimai suteikiama galimybė dalyvauti ugdymo procese ir dalintis atsakomybe už vaiko ugdymo kokybę, taip pereinant prie šeimos ir mokyklos bendradarbiavimo. Vaiko ugdymo kokybę ikimokykliniame ir pradiniam ugdyme gali užtikrinti tik nuolatinė šeimos ir mokyklos sąveika, nes tuomet geriausiai lavėja socialiniai ir pažintiniai vaiko gebėjimai. Tėvai ir kiti šeimos nariai dalyvaudami vaiko ugdyme sudaro palankias sąlygas vaikui savarankiškai ir aktyviai pažinti pasaulį (Juodaitytė, 2003).

Ikimokyklinė įstaiga – tai bendruomenė, kur vaikas užmezga intensyviuos socialinius santykius su skirtingais suaugusiaisiais ir bendraamžiais. Ikimokyklinis ugdymas atliepia pagrindinius vaiko poreikius – saugumo, aktyvumo, saviraiškos. Pradinio ugdymo paskirtis - padėti jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikui prasmingai gyventi čia ir dabar ugdantis dorinės, kultūrinės, socialinės brandos pagrindus, įgyti elementarų raštingumą, padėti jam pasirengti tęsti mokymąsi pagrindinio ugdymo pakopoje. Visame pasaulyje švietimo įstaigos jau seniai stengiasi į savo gyvenimą ir ugdymo procesą telkti šeimą, o ši bando suprasti, kas vyksta švietimo įstaigose ir koks galėtų būti jos indėlis. Iniciatyvios švietimo įstaigos siekia kuo labiau įtraukti šeimą į ugdomąją veiklą, geriausia, kas joms pavyksta – užmegzti su tėvais partnerystės ryšius. Labai svarbu, kad pačioje ikimokyklinėje ir pradinėje įstaigose vyrautų bendradarbiavimo atmosfera, jei norima, kad žmonės pajustų esą pakviesti ilgalaikiai partnerystei, kad būtų sukurta kuo palankesnė vaiko ugdymo aplinka. Ugdymo įstaigos turi išmokyti bendrauti su kiekviena individualia šeima vaiko labui, valdyti tvirtus, gerai išvystytus, atitinkamus bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius darbui su šeima.

Lietuvos mokslininkai (Gražienė, Rimkienė, 1993; Kalvaitis, 1995; Grabauskienė, 1998; Monkevičienė, 1999; Kontautienė, 2000; Ušeckienė, 2000; Dapkienė, 2002, Litvinienė, 2002)

Juodaitytė, 2003) pripažįsta didžiulį tėvų vaidmenį kuriant efektyvią ugdymo institucijų valdymo sistemą. Tėvai skatinami įsitraukti į ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigų bendruomenės veiklą, nes būdami aktyvūs jos nariai jie ne tik prisideda prie valdymo, bet ir patys įgyja veiklos planavimo, koordinavimo, organizavimo ir vertinimo kompetencijų.

Mokslinė problema. Tiek Lietuvoje, tiek visame pasaulyje, yra daugybė mokslinių veikalų atskleidžiančių šeimos vaidmenį vaiko ugdymui ir gerovei. Nemaža atlikta tyrimų, kuriais nustatyti pagrindiniai veiksniai darantys įtaką vaikų ugdymui šeimoje. Tiek Lietuvos, tiek užsienio autorių (Gražienė, Rimkienė, 1993; Faberis, Mazlishas, 1996; Černius, 1997; Hansenas, Starfeldtas, Mathiasenas, 1999; Krumm, 1999) analizuota šeimos funkcijos, tėvų ir vaikų tarpusavio santykiai, šeimos ir ugdymo institucijų sąveika siekiant vaiko ugdymo programų efektyvumo. Tačiau pasigendama sisteminių ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigos bendradarbiavimo tyrimų, apibrėžiančių šių įstaigų bendruomenės narių dalyvavimo ugdymo veikloje, įvairiais lygiais galimybes. Ypač pasigendama darbų, analizuojančių tėvų įtraukimą ikimokyklinės ir pagrindinės ugdymo įstaigos savivaldą. Dažniausiai apsiribojama tėvų švietimo, jų įtraukimo į vaikų lankomos grupės, klasės veiklą analize, todėl ir praktikoje nepakankamai išplėtotą tėvų įtraukimo į savivaldos procesus, sistemą, kuri galėtų garantuoti kokybiškesnį ugdymo įstaigos valdymą. Tad **mokslinė problema** apibrėžiama keletu klausimų: Kokios tėvų dalyvavimo ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigos bendruomenės valdymo procese galimybės? Kokie efektyviausi tėvų įtraukimo į valdymą metodai?

Tyrimo objektas – pedagogų ir tėvų dalyvavimas ikimokyklinių ir pradinių ugdymo įstaigų savivaldoje.

Tyrimo tikslas – atskleisti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo galimybes tobulinant ikimokyklinių ir pradinių įstaigų savivaldą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Aptarti ikimokyklinių ir pradinių ugdymo įstaigų savivaldą kaip pagrindinį tėvų dalyvavimo šių įstaigų valdymo procese metodą.
2. Aptarti bendradarbiavimo sampratą, išryškinti ikimokyklinių ir pradinių įstaigų pedagogų bei tėvų bendradarbiavimo esmę bei išskirti bendradarbiavimo organizavimo principus, formas bei būdus.
3. Ištirti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą, atskleisti savivaldos organizavimo ypatumus, išryškinti tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimo problemas bei formas, tobulinant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą.

Tyrimo metodai:

Tyrimo duomenų rinkimo: mokslinės literatūros analizė.

Tyrimo duomenų analizė: aprašomoji statistika.

1. *Mokslinės literatūros analizė.*

2. *Apklausa raštu* naudota siekiant ištirti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą, tobulinant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą.

Statistinių duomenų analizė atlikta taikant aprašomosios statistikos metodus ir skaičiuojant respondentų nuomonių aritmetinį vidurkį. Tyrimo statistiniai duomenys buvo apdoroti naudojant SPSS (*Statistical Package for Social Sciences*) programinę įrangą (SPSS for Windows 11.0).

Chi-kvadrat testas – vienas iš neparametrinės statistikos testų buvo taikomas tais atvejais, kai siekta nustatyti, ar yra statistiškai reikšmingas ryšys tarp kokybinių kintamųjų (pvz., koks yra ryšys tarp pedagogų kvalifikacinės kategorijos ir jų pasirenkamų darbo su tėvais formų, bei koks ryšys tarp tėvų išsilavinimo ir jiems priimtinausių bendradarbiavimo su pedagogais formų). Šio testo interpretacijai yra svarbiausia *p* reikšmė. Ryšys tarp požymių yra reikšmingas, jei Chi-kvadrat testą atitinkanti *p* reikšmė yra mažesnė už 0,05.

1. IKIMOKYKLINIO IR PRADINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ SAVIVALDOS ESMĖ

Savivaldai apibūdinti galima remtis svarbiausiais moksliniais šaltiniais ir mokslininkų nuomone. Viena iš šaltinių, Dabartinės lietuvių kalbos žodyne (2000) rašoma, kad savivalda – savarankiškas tvarkymasis kurioje nors srityje, savęs valdymas, tvarkymasis, savitvarda. L. Jovaišos (1996) teigimu, savivalda grindžiama valia, tikslo užsibrėžimu, atkakliu jo siekimu, savikontrole, savitvarda, savikorekcija. J.Laužikas (1929) nurodo didelę savivaldos reikšmę vaiko individualybei ugdyti ir vadina savivaldą prigimtiniu auklėjimo metodu.

Pateikti trys savivaldos apibrėžimai neatskleidžia jos esmės, todėl atsakyti į klausimą, kas yra savivalda - ne taip paprasta. E.Balasevičiaus (1998) manymu, galima teigti, jog žodis savivalda reiškia savęs valdymą, tačiau į ugdymo įstaigos savivaldos sampratą, įeina daug veiksnių. Tai juridiniai, ekonominiai, dvasiniai ir visuomeniniai interesai. Visa tai ir sudaro ugdymo įstaigos savivaldos turinį, kuriame veikia trys jos bendruomenės gyvavimu ir pačia ugdymo įstaiga suinteresuoti partneriai: pedagogai, vaikai ir jų tėvai.

Savivalda – itin svarbi ugdymo įstaigos gyvenimo struktūra. Ji praktiškai organizuotomis priemonėmis plėtoja vaikų pedagogų ir tėvų demokratinės gyvensenos patirtį. Ugdymo įstaigos savivaldos struktūra turi būti ne schematiška ar unifikuota, bet vidaus poreikių diktuojama ir kūrybiškai plėtojama (Lakis, Ignatavičius, Poklad, Stancelis, Tamošiūnas, 1996).

Anot V.Korotovo (1981), savivalda atlieka dvi pagrindines funkcijas: vidinę ir išorinę. Vidinė savivaldos funkcija yra grupės, klasės, būrelio narių gyvenimo organizavimas, įvairios vaikų veiklos rūšys. Tai pasiekama paskirstant, išrenkant atsakinguosius visoms darbo sritims. Išorinė savivaldos funkcija – ryšių užmezgimas ir palaikymas su kitais susivienijimais, savo vietos visos ugdymo įstaigos bendruomenėje, nustatymas.

Savivalda – pagrindinis tėvų įtraukimo į ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigos bendruomenę, metodas (Jorutytė, Budreikaitė, 2005). Pagrindinė vadovavimo ikimokyklinei ir pradinei ugdymo įstaigai problema – kaip sujungti visus ugdymo įstaigos bendruomenės narius bei ugdymo veiksmus į darnią visumą. Demokratijos sąlygomis švietimo valdymas siejamas su savivalda, kai dalis valdymo funkcijų patikima personalui, ugdymo įstaigų bendruomenėms ir jų atstovams (Dobranskienė, 2002).

Išskiriamos šios ugdymo įstaigų savivaldos funkcijos (Jorutytė, Budreikaitė, 2005):

- 1) Aprobuoti švietimo įstaigos veiklos nuostatus;

- 2) Nustatyti pagrindines švietimo įstaigos veiklos perspektyvas,
- 3) Kontroliuoti švietimo įstaigos ūkinę finansinę veiklą.

Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigos veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose (2001) išskirtos šios ugdymo įstaigos savivaldos formos: Bendruomenės taryba, Pedagogų taryba, Tėvų komitetas.

Bendruomenės taryba – aukščiausia ugdymo įstaigos savivaldos institucija, telkianti tėvų ar vaiko globėjų, pedagogų ir kitų bendruomenės narių atstovus, rėmėjus, visų institucijos veiklos sričių klausimams aptarti, kolegialiai jiems nagrinėti ir spręsti. Nutarimai priimamai vadovaujantis dalyvių dauguma. Ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigas bendruomenės taryba už veiklą atsiskaito ją rinkusiems bendruomenės tarybos nariams.

Bendruomenės taryba atlieka šias funkcijas:

- Plėtoja vaikų, tėvų, pedagogų ir kitų bendruomenės narių demokratinės gyvensenos patirtį.
- Numato ugdymo įstaigos veiklos perspektyvas, pagrindines veiklos kryptis, aprobuoja ugdymo įstaigos veiklos programą, nuostatus, vidaus darbo tvarkos taisykles, ugdymo planą, nustato ugdymo organizavimo tvarką.
- Aptaria siūlymus dėl ugdymo užsiėmimo, renginių organizavimo, programų, projektų rengimo, vertina ugdymo įstaigos vadovo vadybinę veiklą, išsako nuomonę jam atestuojantis.
- Ieško įvairių būdų bendrauti ir bendradarbiauti su kitomis institucijos savivaldos struktūromis, keistis patirtimi, rengti bendrus renginius, projektus, svarstyti opias ugdymo įstaigos problemas.
- Svarsto ir aprobuoja įstaigos socialinių, edukacinių funkcijų įgyvendinimo būdus ir galimybes.

Pedagogų taryba – ugdymo įstaigos savivaldos institucija, pagrindinėms pedagogų profesinio darbo problemoms spręsti. Ją sudaro ugdymo įstaigos vadovas – direktorius, visi institucijoje dirbantys pedagogai, psichologai, socialiniai, specialieji pedagogai ir kitas ugdymo procese dalyvaujantis personalas. Į pedagogų tarybos posėdžius gali būti kviečiami ir kitų ugdymo įstaigų savivaldos institucijų atstovai.

Tėvų komitetas – ugdymo įstaigos savivaldos institucija, kuri kuriama vaikų ugdymo programų kokybei gerinti. Šio komiteto nariai tampa ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigos bendruomenės tėvai. Vaikų tėvų komitetas dirba kartu su pedagogais ir pataria kaip geriau įgyvendinti ugdymo programas. Tėvų komitetas planuoja įvairius renginius, išvykas, ekskursijas, renka pinigus vaikų

išvykoms, jas organizuoja kartu su ugdymo įstaigos bendruomenės nariais, rūpinasi inventoriu, organizuoja įvairias švaros akcijas (Ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą reglamentuojantys teisės aktai, 2001).

Tėvai ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigos bendruomenės valdymo procese gali dalyvauti šiais būdais:

- Formuodami švietimo politiką,
- Kurdami ugdymo įstaigos materialinę bazę;
- Keisdami informaciją,
- Sudarydami ugdymo įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo programas ir jas įgyvendindami;
- Užmegzdami ir palaikydami šeimos ir ugdymo įstaigos kontaktus,
- Tobulindami ugdymo procesą (padėdami vaikams, dalyvaudami tėvams skirtuose seminaruose, padėdami juos organizuoti, dalyvaudami konsultavimo grupių darbe).

Taigi tėvai ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigos bendruomenės valdymo procese, dalyvauja per savivaldos institucijas: kuria veiklos programas, padeda planuoti švietimo politiką bei teikia įvairius pasiūlymus dėl ugdymo įstaigos valdymo tobulinimo. Ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigos bendruomenės savivalda integruoja savyje visų bendruomenės narių suvienytas pastangas, todėl gali būti efektyvus ugdymo įstaigos bendruomenės organizavimo metodas, apimantis bendruomenės tarybos, pedagogų tarybos ir tėvų komiteto bendradarbiavimą (Jorutytė, Budreikaitė, 2005).

Tėvų komitete dažniausiai dalyvauja aktyvūs ir ugdymo įstaigos veikla besidomintys tėvai, nors į šią veiklą vadovai ir pedagogai turėtų stengtis įtraukti visus tėvus. Kai kuriose įstaigose šeimų narius priima dirbti auklėtojų ar pedagogų asistentai arba pasiūloma padirbėti grupėse, padėti ką nors įrengti, dalyvauti išvykose ir kitoje ugdymo įstaigos bendruomenės veikloje.

Tėvai dalyvauja visame ugdymo įstaigos bendruomenės valdymo procese – nuo planavimo iki įgyvendinimo. R.Dobranskienės (2002) teigimu, dalyvavimas bendruomenės valdymo procese sudaro palankias sąlygas tėvams įgyti produktyvios veiklos, organizavimo ir institucijų valdymo kompetencijų. Tėvai, būdami ugdymo įstaigos bendruomenės nariais, išmoksta planuoti ir rengti susirinkimus, administruoti, ieškoti būdų programoms finansuoti, dirbti tėvų komitete, įgyja strateginio planavimo įgūdžių.

Siekiant išsamesnio tėvų ir pedagogų savivaldos apibūdinimo reikia aptarti ir savivaldos principus, kuriais grindžiama ugdymo įstaigos veikla, kurie išpažįsta nelygstamą žmogaus vertingumą,

jo pasirinkimo laisvę, dorą, kuria demokratinius santykius, skatina laikytis bendruomenės vidaus taisyklių, puoselėja intelektualinę laisvę, toleranciją, tėvų ir pedagogų savivaldą, remiasi specifiniais šios sferos principais (Stulpinas, 1996):

1. Įgaliojimų suteikimas. Kiekvienas ugdymo dalyvis, vykdydamas bendruomenės pavidimą, privalo gerai įsisamoninginti savo teises ir pareigas, savo įgaliojimų ribas.
2. Tarpusavio atsiskaitymas. Ugdymo įstaigoje numatomas atsiskaitymas visuose lygmenyse, kai deleguotieji asmenys apie savo veiklą reguliariai informuoja visą bendruomenę.
3. Kaita ir perimamumas. Ugdymo institucijos savivaldoje savanoriškai dalyvauja visi tėvai ir pedagogai, turėdami saviraiškos rinkimosi laisvę, todėl savivaldai būdingas nuolatinis vadovų keitimasis, bet kartu stengiamasi išsaugoti, perimti ir turtinti sukaupą patyrimą.
4. Viešumas. Savivaldos organų ir juose dirbančių asmenų veikla žinoma visai bendruomenei.
5. Estetinis apiforminimas. Savivaldos renginiai, įgaliotųjų asmenų ženklai, darbo vietos, standai ir kiti estetiniu požiūriu patrauklūs elementai.
6. Optimistinė nuotaika, atmosfera.
7. Iniciatyvos skatinimas.

Savivaldoje vadovaujamosi ir tokiais principais: tikslingumo, perimamumo, periodiško savivaldos grandžių renkamumo ir ugdymo dalyvių pasikeitimo jose, atsižvelgiant į pirminius interesus, individualybę, norą ir sugebėjimų vystymosi perspektyvas. Ugdymo įstaigoje, kurioje diegiama savivalda, nagrinėjami bendro vadovavimo, santykių derinimo ir kūrimo, bendravimo ir bendradarbiavimo pagrindai, sprendžiamos konfliktinės situacijos, mokomasi sureguliuoti santykius, vyksta individualios konsultacijos. Mokslinėje literatūroje dar minimi tokie principai kaip kompetetingumas, optimalumas, prasmingumas, individualizavimas, humanizmas (Dobranskienė, 1993; Miškinis, 1987)

Panagrinėjus savivaldos ugdymo įstaigoje principus, atsiskleidžia tam tikri ypatumai, kurie iš esmės gali pagerinti šios veiklos kūrimą. Svarbu nepamiršti, kad savivaldos kūrimas, priklauso nuo iniciatyvos, kurią rodo pati ugdymo įstaiga ir jos bendruomenė, siekdama pagerinti vykdomą veiklą ir sukurti gerus santykius (Dobranskienė, 2002).

Apibendrinant galima teigti, jog savivalda yra itin svarbi ugdymo įstaigos gyvenimo struktūra, pagrindinis tėvų įtraukimo į ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigos bendruomenę, metodas. Ugdymo įstaigų savivalda aptaria švietimo įstaigos veiklos nuostatus, nustato pagrindines švietimo įstaigos veiklos perspektyvas bei kontroliuoja švietimo įstaigos ūkinę finansinę veiklą.

2. IKIMOKYKLINĖS IR PRADINĖS ĮSTAIGOS PEDAGOGŲ IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO TEORINIS PAGRINDIMAS

2.1. Bendradarbiavimo sampratos teoriniai aspektai

Bendradarbiavimo terminas neturi aiškaus apibrėžimo ir įvairūs autoriai skirtingai interpretuoja bendradarbiavimo konceptą, pateikia skirtingus apibrėžimus. Kaip teigia O. Jacikevičienė (2002), vieniems bendradarbiavimas reiškia bendravimo formą, kitiems – sąveiką, bendras darbas su kitais asmenimis.

Bendradarbiavimas – tai bendravimas, kurio metu asmenys padeda realizuoti vienas kito poreikius (Leonavičius, 1993). P.Hayden, L.Frederick, B.J.Smith, A.Broudy (2001) teigimu, bendradarbiavimas yra daugiau nei pabuvimas daugiau, tai darbas kartu dėl vieno ar daugiau tikslų. M.Teresevičienė, G.Gedvilienė (2000) bendradarbiavimą apibūdina kaip integralią žmogaus egzistencijos dalį, nes kiekvienas žmogus turi mokėti bendrauti, dalytis su kitais patirtimi, bendradarbiaujama suvokiant, kad svarbiausia yra ne pavienio grupės nario rezultatas, bet visos grupės laimėjimas. S.Roffey (2001) teigia, jog bendradarbiauti – reiškia klausytis tiek pat, kiek ir kalbėti bendradarbiaujant kartu, prisiimama atsakomybė už problemos nustatymą ir sprendimą. Bendradarbiavimas pagrindinė sąlyga ugdant vaikus demokratinėje visuomenėje kaip savarankiškus, aktyvius, laisvus, kritiškai mąstančius, gebančius priimti sprendimus bei konstruktyviai spręsti problemas (Kontautienė, 2000). Anot S.Wanyera (2004), bendradarbiavimas – tai absoliuti tarpusavio pagarba ir lygybės pripažinimas, dalijimasis įgūdžiais ir informacija, bendras sprendimo priėmimo, šeimos individualumo ir vaiko unikalumo pripažinimas. Bendradarbiaujant susipina skirtingos žmogaus vertybės ir interesai, požiūriai ir įpročiai, todėl K.Eklindh (2003) manymu, bendradarbiavimas turi būti grindžiamas abipusiu pasitikėjimu. Kontautienė (2006) išskiria šiuos bendradarbiavimo komponentus: bendro tikslo siekimas, bendros veiklos įpareigota tarpusavio pagarba ir atsakomybė, psichologinis kontaktas tarp subjekto ir sąveikoje.

P.Westwood (1996) teigimu, bendradarbiavimas – tai dviejų ar daugiau asmenų bendra veikla, dalijantis patirtimi, ieškant tinkamiausių pagalbos būdų ir juos įgyvendinant. Bendradarbiavimas – abipusio veikimo procesas, kurio pasekmės priklauso ne tik nuo pedagogo veiklos šia linkme, bet ir nuo to, kokia tėvų nuostata į šeimos ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimą (Ušeckienė, 2002).

L.Miltenienė (2005) bendradarbiavimu, tenkinant ugdymosi poreikius, laiko komandos narių bendrą veiklą planuojant, sprendžiant problemas, ieškant bendro problemų sprendimo. M.F.Giangreco, V.J.Cloninger, V.S.Iverson (1998) išskiria svarbiausius sėkmingo tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo faktorius: komandos sutelkimas, bendradarbiavimo nuostatų ir veiklos būdų aptarimas. Bendradarbiaujant labai svarbu bendros filosofijos atradimas ir laikymasis, vieningos vizijos numatymas (Keating, 2002), pernelyg dažnai skirtingų disciplinų komandos nariai laikosi kiekvienas savos vaiko ugdymo filosofijos, atsiriboją nuo kitų disciplinų specialistų požiūrio.

L.Miltenienė (2005) teigia, jog bendradarbiavimo pagrindą sudaro nuolatinė komandos narių sąveika, komunikacija, kooperacija, koordinacija ir dalijimasis patirtimi. Abipusį keitimąsi informacija akcentuoja ir I.Jorutytė, A.Budreikaitė (2005), o R.Kontautienė (2006) – tarpusavio priklausomybės suvokimą, kai žmonės žino, kad jiems gali pasiekti tik tuomet, jei jie koordinuos savo pastangas su kitų žmonių pastangomis. Bendravimo svarbą bendradarbiaujant, žmonėms kartu dirbant vieną darbą, pabrėžia ir M.Tereševičienė, G.Gedvilienė (2000). Autorių teigimu, bendravimas – tai procesas, kai per kalbą siekiama suprasti vienas kito suvokimą, idėjas, patirtį. Bendravimas yra bendradarbiavimo pagrindas, tačiau pripažįstama, kad vien tik bendravimas neužtikrina bendradarbiavimo. Jos bendravimą įvardija kaip vieną iš bendradarbiavimo komponentų, ir pedagogų profesinių kompetencijų. Pasak autorės, svarbus pedagogų gebėjimas bendrauti su ugdytiniais, jų tėvais, perteikti bei perimti informaciją iš tėvų, konsultuoti tėvus, bendrauti su kolegomis, dalintis patirtimi bei kartu spręsti problemas.

J.E.Downing (2004) kiek kitaip įvardija bendradarbiavimą apimančius komponentus. Jo manymu, pagrindiniai komponentai yra:

- Forma (bendravimas kaip viena esminių bendradarbiavimo sudėtinių dalių, ką pabrėžia ir kiti autoriai); bendravimas turi būti nebūtinai verbalinis, kai vaikas turi ribotas bendravimo galimybes, reikia naudoti ir neverbalinio komunikavimo elementus.
- Funkcija (tikslas ar priežastis bendradarbiauti).
- Kontekstas (tai dėl ko bendradarbiaujama)
- Socialinis komponentas (su kuo bendradarbiaujama).

P.Hayden, L.Frederick, B.J.Smith, A.Broudy (2001) taip pat pritaria J.E.Downing (2004) minimo bendradarbiavimo konteksto būtinumui, teigdamas, kad reikia kartu nustatyti dėl kokios priežasties siekiama bendradarbiauti. Hayden, Frederick, Smith, Broudy (2001) išskiria išorinius (pvz., ar įstatymai ir atlikti tyrimai pagerins bendradarbiavimo kokybę) ir vidinius bendradarbiavimo faktus

(kokie gali būti būsimų dalyvių poreikiai, siekiant rezultato, kodėl turėtų būti naudinga nustatytą laiką dirbti kartu, kas naudinga kiekvienam iš dalyvių ir įstaigai, kurioje ar su kurios atstovais siekiama bendradarbiauti). Anot K.Kontautienės (2000) bendradarbiavimas įkūnija kaitos procesams svarbius principus, galimybę kiekvienam ugdymo dalyviui viešai išsakyti savo nuomonę, stiprina pasitikėjimą, taikant siūlomas naujoves, skatina sąmoningai jas koreguoti ir netgi joms priešintis, didina refleksijos galią, skatina kiekvieną ugdymo dalyvį nuolat tobulėti ir ugdymą suprasti kaip nesibaigiantį nuolatinio tobulinimosi procesą.

Nuo XX a.pabaigos JAV ir Vakarų Europos šalyse itin pagausėjo tyrimų, susijusių su tėvų įtraukimu ir partneriško bendradarbiavimo su tėvais problemomis (Ališauskienė, Miltenienė, 2003). Autorių teigimu, vieni svarbiausių bendradarbiavimo su šeima elementų – specialistų ir tėvų edukacija, kompleksiškas ir bendras problemų sprendimas siekiant pokyčių.

Taigi apibrėždami bendradarbiavimą vieni autoriai didesnę dėmesį skiria bendrų tikslų numatymui, kiti – dalijimuisi atsakomybe, informacija, lygybės pripažinimu. Miltenienė (2005) ir Wanyera (2004) terminai tarsi apjungia visų pateiktų autorių apibrėžimus ir atskleidžia bendradarbiavimo esmę. Apibendrinant galima teigti, jog bendradarbiavimas apibūdinamas ne tik kaip bendros veiklos siekimas, bet ir bendrų tikslų, darbo būdų numatymas, dalijimasis turima patirtimi ir bendrai priiimama atsakomybe už priimtus sprendimus bei jų įgyvendinimą.

Apibendrinant galima teigti, jog bendradarbiavimas pagrindinė sąlyga ugdant vaikus demokratinėje visuomenėje kaip savarankiškus, aktyvius, laisvus, kritiškai mąstančius, gebančius priimti sprendimus bei konstruktyviai spręsti problemas. Bendradarbiaujant susipina skirtingos žmogaus vertybės ir interesai, požiūriai ir įpročiai, bendradarbiavimas turi būti grindžiamas bendro tikslo siekimu, bendros veiklos įpareigota tarpusavio pagarba ir atsakomybe, nuolatine komandos narių sąveika, komunikacija bei dalijimasi patirtimi.

2.2. Ikimokyklinių ir pradinių įstaigų pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo esmė

Namai ir ugdymo įstaiga yra du svarbiausi mažų vaikų pasauliai, kurie kasdien turi sietis. Jeigu namus ir ugdymo įstaigą sieja tarpusavio pagarba pagrįsti saitai, vaikai jausis saugiai, tačiau jei šiedu pasauliai nederės – dėl abejingumo, supratingumo stygiaus ar nesugebėjimo veikti išvien, - vaikai kentės. Pedagogai, kurie iš tikrųjų suvokia šeimos svarbą ugdant vaikus ir tiki, kad dirbdami su tėvais gali daug pasiekti, gali sukurti tikrą partnerystę (Downing, 2004). Bendradarbiavimas – tai pagrindinė

demokratinio gyvenimo dalis, reiškianti toleranciją, savitarpio pagalbą, mokėjimą dirbti, veikti komandoje, atsiranda nuomonių suderinamumo galimybių. O.Monkevičienė (1999) aptardama ikimokyklinio ugdymo reformą taip pat apžvelgia bendradarbiavimo su šeima perspektyvą:

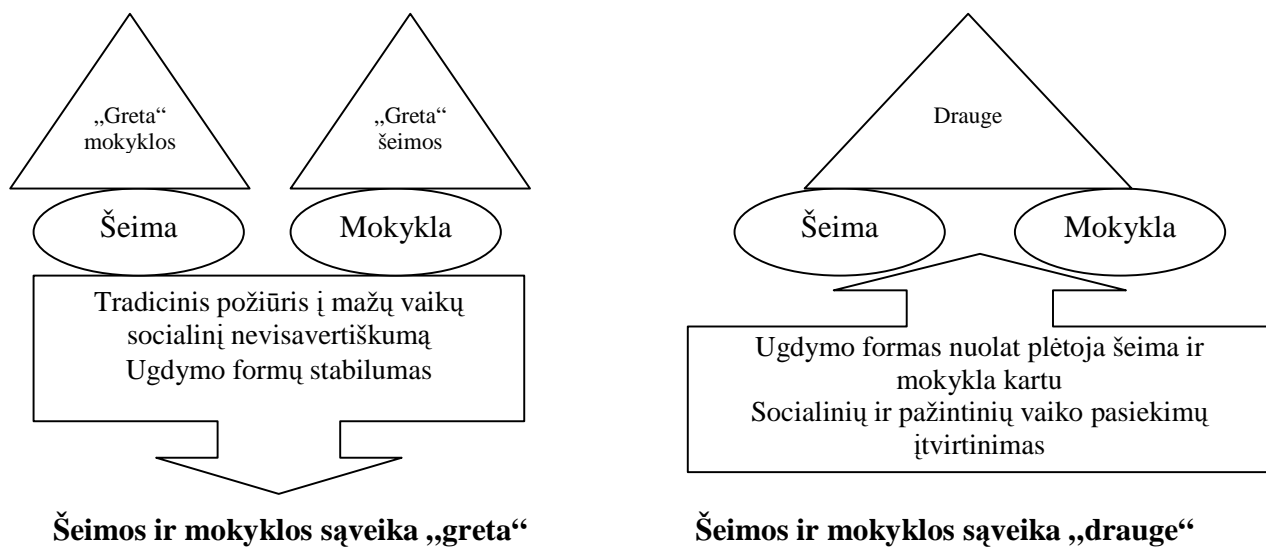
- Ikimokyklinio ugdymo institucijos pedagogai savo kruopščiu darbu turėtų įrodyti tėvams ir visuomenei, kvalifikuoto vaikų ugdymo efektyvumą ir reikalingumą.
- Jie turi aktyviai dirbti šviečiamąjį darbą, skatinti tėvus vis labiau domėtis savo vaikais ir jų ugdymu, propaguoti pažangiausius ugdymo būdus ir metodus, suteikti tėvams kai kurių praktinių žinių (Pakėnienė, Ramanauskienė, Tarasonienė, 2005).

Pastarąjį dešimtmetį vykstantys įsibėgėję švietimo reformos procesai ypač intensyvūs ir rezultatyvūs buvo būtent šiame ikimokyklinio ugdymo kontekste. Sėkmingai įgyvendinamas ugdymas plėtojasi vaiko kompetencijų ugdymo samprata, keičiasi požiūris į vaiką ir bendradarbiavimą su šeima (Gražienė, Rimkienė, 1993). Ikimokyklinio ugdymo instituciją paveikė naujoji švietimo filosofija, kuri skelbia, kad vaiko raidos pokyčius, vaiko patirtį sąlygoja šeimos kultūra ir tradicijos. Todėl ikimokyklinio ugdymo institucija tampa ne tik pedagoginio profilio institucija, skirta mažų vaikų ugdymui, bet ir visuomenės, pirmiausia tėvų, edukacija, besirūpinančia švietimo sistemos grandimi. Ikimokyklinio ugdymo institucija tampa universalia švietimo ir šeimos socialinės pagalbos institucija, taip pat naujosios edukacinės politikos (mokymasis visą gyvenimą) grandimi (Litvinienė, 2002).

Vykdamas švietimo reformą, kinta ikimokyklinių ir pradinėjų įstaigų gyvenimas. Šių ugdymo institucijų, kaip ir daugelio gyvenimo sričių, atsinaujinimas, siejamas su XXI a. – naujo žmogaus pažangos amžiumi (Litvinienė, 2002). Demokratiškumo principu ir atviros visuomenės kūrimo ryšį atskleidžia švietimo koncepcijos numatytas punktas: sukurti prielaidas ir skatinti, kad kiekviena švietimo įstaiga nuo ikimokyklinio ugdymo įstaigos iki universiteto būtų šeimai ir visuomenei atviras kultūros skleidimosi ir skleidimo lokalinis ir respublikinis židinys. Autorė aiškindama kaitos principų esmę kalba apie ikimokyklinę ir pradinę ugdymo įstaigas. Tėvai yra visuomenės dalis, kuri labiausiai suinteresuota ir gali jautriausiai atsiliepti į planuojamą kaitą. Reforma gali būti sėkminga, kai tėvai supažindinami su įvairiomis, ne vien jų vaikus, liečiančiomis problemomis. Tik turėdami pakankamai informacijos apie numatomą švietimo struktūrą, mokymo programas jie galėtų sėkmingai bendradarbiauti su mokytojais, sėkmingai mokyti ir auklėti vaikus, duoti pasiūlymų esamai ir būsimai mokyklai. Bendradarbiavimas grindžiamas ne tik vienpusiška informacija, o dalijimusi patirtimi. Tėvai mokykloje turėtų būti ne svečiai, o jos gyvenimo dalyviai.

Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo sąveika apima labai platų ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijų kontekstą: ryšių su visuomene, kolegialų ugdymo įstaigos valdymą, ugdomosios aplinkos vaikui sudarymą, edukacinių tėvų nuostatų (mokymo ir mokymosi) įtvirtinimą. Tėvų dalyvavimas vaiko institucinio ugdymo procese yra konkreti demokratinio ugdymo grandis, padedanti realizuoti humanistinio ugdymo filosofijos principus: plėtojamos tėvų dalyvavimo, vaikų ugdymo procese galimybės tęstinio vaiko ugdymo kontekste, stiprinamos jų edukacinės teisės. Tėvų teisių klausimas yra naujas tiek pedagogikos bei edukologijos moksluose, tiek ir ugdymo praktikoje. Kaip nurodo T. McLaughlin (1997), kalbant apie tėvų teises negalima pamiršti, kad švietimas yra tik visuomenės ir privatus reikalas, ir kad šiandienėse mokyklose ryškėja naujoji visuomenė, kuri neįsivaizduojama be bendradarbiavimo, kaip konstrukcinės, socialinės, kultūrinės, edukacinės sąveikos tarp įvairių grupių – suaugusių žmonių ir vaikų. Į klausimą, koku lygiu galima orientuotis į tėvų teises institucinio ugdymo sąlygomis, atsakyti nėra paprasta, nes visuomenės vertybes atskirti nuo asmeninių neįmanoma. Tėvai turi didelę moralinę teisę į savo vaikų ugdymo kokybę. Svarbi veiksmingo ugdymo sąlyga – orientacija į vaiko asmenybės darną. Todėl skirtingi vaiko asmenybės ugdymo aspektai institucijose turi būti integruoti. Būtent čia yra svarbiausia ikimokyklinio institucijos pedagogų ir tėvų sąveika (Juodaitytė, 2003).

Šeimos ir ugdymo institucijos sąveika gali būti epizodinė (greta) ir nuolatinė (drauge). Jei sąveikos nesistengiama perkelti į lygmenį drauge, galima tikėtis, kad tokioje aplinkoje ugdymų vaikų socialiniai ir pažintiniai pasiekimai nebus pakankami. Nuolatinai sąveikaujant mokyklai ir šeimai, tikėtina, kad bus išugdytos tos vaiko savybės, kurios bus reikalingos ne tik sėkmingam mokymuisi mokykloje, bet ir gyvenimui visuomenėje (Juodaitytė, 2003). Šeimos ir mokyklos sąveikos kryptis nustato ne tik mažų vaikų socialinių ir pažintinių pasiekimų įtvirtinimo galimybes, bet ir ugdymo formų plėtojimo galimybes per kurias įgyjami socialiniai ir pažintiniai gebėjimai (žr. 2.2.1 pav.).

2.2.1 pav. Šeimos ir mokyklos sąveikos kryptys (Juodaitytė, 2003)

Šeima ir ikimokyklinė bei pradinė ugdymo institucija yra ta socialinė aplinka, kuri daro ypatingą įtaką vaiko asmenybės formavimuisi. Glaudus ryšys tarp šeimos ir ugdymo įstaigos duoda teigiamų pokyčių ugdant vaiką. Bendradarbiavimas su tėvais - viena suaugusiųjų ir vaikų humanistinės sąveikos jungiamųjų grandžių ugdymo įstaigoje. Bendradarbiaudami su šeima, pedagogai turėtų siekti šių tikslų:

- Susipažinti su tėvų gyvenimo būdą, tradicijomis ir drauge ieškoti bendrų ugdomojo poveikio vaikui, priemonių.
- Atskleisti šeimai vaiko gyvenimo ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijoje, ypatumus, ir supažindinti su sąlygomis.

Tėvai turi žinoti, ko ir kaip reikalaujama iš vaiko ugdymo įstaigoje, kokie ten taikomi auklėjimo ir ugdymo metodai.

- Šviesti tėvus pedagogikos ir psichologijos klausimais.
- Skatinti tėvų iniciatyvą dalyvaujant ugdymo įstaigos darbe ir tobulinant: įtraukti šeimą į aktyvų bendradarbiavimą su ugdymo įstaiga (pedagoginės, psichologinės) pagalbos suteikimo, kai pedagogai padeda tėvams, tėvai pedagogams ir patys tėvai vieni kitiems (Ikimokyklinio ugdymo gairės, 1993).

D.Pakėnienė, D.Ramanauskienė, A.Tarasonienė (2005) išskyrė šiuos pedagogų bendradarbiavimo su tėvais tikslus:

- Tenkinti vaiko ir šeimos poreikius per socialines ir pedagogines paslaugas.
- Skatinti tėvų atsakomybę už savo vaikų ugdymą ir priežiūrą per švietėjišką veiklą.
- Įtraukti tėvus į ugdymo institucijos veiklą.
- Stimuliuoti teigiamus tėvų ir vaikų santykius

Tėvų ir ugdymo įstaigų pedagogų bendradarbiavimas - viena pagrindinių sąlygų, nulemiančių vaikų ugdymo sėkmę. Būtina vadovautis pagrindiniu principu, kad viskas, kas daroma, yra vaikų labui (Ikimokyklinio ugdymo gairės, 1993).

O.Monkevičienė (2003), V.J.Černius (2006) teigia, jog sėkmingas ugdymo institucijos bendravimas ir bendradarbiavimas bus tada, jeigu ugdymo įstaigos bendruomenė:

- Susipažinus su šeimos kultūrine, socialine aplinka, konfesiniais įsitikinimais, vaiko ugdymo tradicijomis, nesistengs primesti savo įsitikinimų ir priimti šeimą tokią, kokia ji yra.
- Seks nuolatinio tobulėjimo, mokysis iš šeimų, semsis patirties įvairias vaiko ugdymo klausimais.
- Skatins, vertins ir gerbs šeimos vaidmenį vaiko ugdyme, pasiūlys tėvams minčių, kaip geriau jie galėtų prisidėti prie bendros veiklos.
- Bus kūrybingi, lankstūs, atviri. Šeimos būna labai skirtingos savo interesais, planais, pajamomis. Tai kas gali sudominti vienas šeimas, kitoms gali būti visai nepriimtina ar nepadaryti jokio poveikio.
- Leis šeimai pačiai nuspręsti koku būdu ji galėtų dalyvauti vaiko ugdyme grupės gyvenime. Nuolat tarsis dėl tikslų ir lūkesčių, nuo pat pradžios aptars koku būdu vyks pedagogo ir tėvų abipusis bendravimas.
- Bus kantrūs. Tėvų įsijungimas į ugdymo procesą, gali būti visai naujas įvykis tiek pedagogui, tiek šeimai, ir tam reikia laiko. Kartais nežymi sėkmė gali paskatinti šeimas dalyvauti ugdymo įstaigos gyvenime.
- Gebės sutelkti dėmesį į stipriąsias šeimos puses, visą veiklą organizuoti taip, kad ji būtų maloni ir pedagogui, ir šeimai, sieks, kad sąveiką lydėtų teigiamas grįžtamasis ryšys. Pedagogas turi būti tikras tuo, kad drauge daro gerą darbą. Svarbu laiku pabrėžti, kad šeima yra stipri ir daug kur gali padėti. Svarbu tada, kai grupėje yra kompetetingų tėvų.
- Palaikys su tėvais artimus ryšius.
- Mokės parodyti padėką ir vertins visokeriopas šeimos pastangas.

- Sieks įtraukti visus šeimos narius, derėtų pagalvoti ir numatyti įvairius būdus kaip efektyviau įtraukti į veiklą abu tėvus.

- Išlaikys konfidencialumą. Pagrindinis gyvenimo ypatumas – pasitikėjimas.

- Suburs paramos grupes. Paramos grupės – tai šeimos, kurias sieja bendri interesai, juo daugiau šeimų bus įtraukti į juos tiesiogiai liečiančių nutarimų sprendimą, tuo labiau jie įsipareigos juos įgyvendinti.

- Parodys šeimai, kad pedagogai rūpinasi ir vaiko brandinimu mokytis, tobulėti ir vertina vaiko gyvenimą neakcentuojant visuminio ugdymo, o vaiko išklausanč čia ir dabar.

Nors ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigos pedagogai yra tikri savo srities specialistai, tėvai taip pat puikiai žino, ko jie nori savo vaikams, ir kokio galutinio rezultato norėtų sulaukti. Yra įrodyta, kad jei tėvai turi galimybes pareikšti savo poziciją, tai gali žymiai pagerinti ugdymą bei padėti suplanuoti ir įvykdyti ugdymo programą taip, kad tėvai būtų skatinami gerai atlikti savo funkcijas.

Šiandien susidariusi tokia atmosfera, kad tėvai ir pedagogai nelabai nori suprasti, koks iš tikro turi būti ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijos bei šeimos bendradarbiavimas, kas, kiek ir kam turi padėti. Remiantis pedagogų ir mokslininkų tyrimais, gyvenimo patirtimi, galima iširti tokias tėvų ir ugdymo institucijos partnerystės problemas, kurias išsamiai aptarė S.Dapkienė (1997):

- Reti ir netikslingi tėvų bei pedagogų susitikimai. Autorės atlikti tyrimai parodė, jog pedagogai tiek individualiomis, tiek ir grupinio darbo formomis dažniausiai aptaria ugdymo ir drausmės klausimus, o pedagoginiam švietimui bendra tėvų auditorija retai pasinaudojama. Gal nuo čia ir prasideda tėvų nenoras eiti į ugdymo institucijos susirinkimus ir pedagogo prestižo menkėjimas.

- Prastas tėvų požiūris į ugdymo instituciją ir pedagogus. Tėvai į pedagogus žiūri vaiko akimis. Tėvai stebėdami savo vaikus, kalbėdamiesi su jais, išsiaiškina ir tam tikrus pedagogų elgesio trūkumus. Be to, tuos trūkumus paryškina ir neapgalvotai vedami tėvų susirinkimai. Jų tėvams gali atrodyti, kad auklėtojas daugiau nieko ir negalvoja, kaip vienus pagirti, o kitus papeikti, todėl auklėjimo problemos lieka neaptartos, neišspręstos.

- Tėvų nenoras ar nesugebėjimas auklėti savo vaikų. Dažnai tėvų auklėjimas apsiriboja vaiko sveikatos ir mitybos klausimais. Kur kas mažiau rūpinamasi psichiniu bei dvasiniu vaiko ugdymu. Ir tik tada, kai vaikas pradeda netinkamai elgtis, tėvai pradeda ieškoti priežasčių, kodėl taip atsitiko ir ką reikėtų daryti.

- Nepakankama tėvų pedagoginė kultūra. Nuo pedagoginio broko apsaugoti negali ir darni šeima. Vien tik sutarimo, švelnumo ir meilės vaikams nepakanka geram pedagoginiam rezultatui

pasiekti. Neturėdami pedagoginės patirties, reikiamų žinių, tėvai kartais nesugeba efektyviai perteikti tuos puikius charakterio, pasaulėžiūros bruožus, kurie jiems kaip asmenybėms būdingi. Nepakankama pedagoginė kultūra neleidžia tėvams optimaliai išnaudoti auklėjamąjį šeimos potencialą.

- Nesuderinti reikalavimai, kuriuos pedagogai ir tėvai kelia vieni kitiems. Yra auklėtojų, manančių, jog tėvai siunčia į ikimokyklinio ugdymo įstaigą netikusius vaikus. Yra tėvų, kuriuos dažnai baugina darželis, ypač tuos, kuriuos auklėtojai barė, kaltino, gąsdino. Be to, kiekvienos šeimos vertybės ir tikslai skiriasi. Jie gali skirtis ir nuo pedagogo ir ugdymo įstaigos tikslų ir vertybių.

- Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą sunkina ir psichologinės priežastys – pedagogai neįvertina tėvų pagalbos ugdymo srityje. Jie laiko save pedagogikos ekspertais, o tėvus – geriausiu atveju tik mėgėjais, kuriems esą pedagoginės problemos neįdomios arba nuo kurių jie šalinasi.

- Nekuriama grupės tėvų bendruomenė. Kai kurie pedagogai tvirtina, kad pasiteisina tik individualus darbas su tėvais. Tačiau nors pati forma ir turi daug teigiamųjų pusių, tačiau kurti grupės bendruomenę, spręsti bendras grupės problemas neįmanoma dirbant individualiai. Be to, vykdyti išsamų tėvų pedagoginį švietimą, perteikiant įžymių mokslininkų, gydytojų ir kitų specialistų sukaupytą patirtį, individualiai pedagogui neužteks laiko.

- Neįvairios pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo, pedagoginio tėvų švietimo formos. Norint ugdyti tėvų bendravimo kultūrą, tobulinti šeimos narių tarpusavio santykius, norą daugiau sužinoti ir įvertinti savo kaip pedagogo veiklą ir ateities perspektyvas, sudaryti sąlygas kolektyviai spręsti vaikų auklėjimo problemas, reikalingos įvairios pedagoginio švietimo formos: klausimų – atsakymų vakarai, disputai, dalykiniai žaidimai, reglamentuotos diskusijos, atvirų durų dienos, konsultacijos, konferencijos, susitikimai prie atviro stalo. Gana naudingas ir tėvų teigiamos patirties skleidimas, įvairūs bendri tėvų ir vaikų renginiai. Visų šių bendradarbiavimo formų metu pratinamasi diskutuoti, būti lygiaverčiais bendruomenės nariais, daryti išvadas, lyginti kaip geriau auklėti ir ugdyti savo vaikus.

- Tėvai nėra tikri ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijos šeimininkai, pedagogo pagalbininkai. Reikėtų, kad pedagogai patiktų tėvų reikalingumu ir naudingumu, kad jame matytų tikrą savo pagalbininką, auklėjamojo darbo tikslų ir bendrųjų ugdymo institucijos reikalų įgyvendintojų, tėvų ir ugdymo įstaigos tarpininką.

Apibendrinus analizuojamas problemas aišku, kad siekdami tinkamai ugdyti vaikus, tėvai ir pedagogai, vadovai turi veikti išvien, nes tik tokiu būdu galima tikėtis pozityvių rezultatų. Dažnai tėvų požiūris į ugdymo instituciją grindžiamas jų pačių ugdymo institucijoje įgyta patirtimi. Jei ta patirtis

buvo neigiama, tėvai gali ugdymo instituciją laikyti ta institucija, kuri žmones veikia blogai. Todėl yra ir bus institucija nepatenkintų tėvų. Pedagogas turi atsižvelgti į tėvų siekius ir pagarbiai išklausti, net jei jų pretenzijos atrodo nepamatuotos. Pagrindinis principas, kuriuo reikėtų vadovautis bendraujant su nepatenkintais tėvais- įsijausti į kito žmogaus padėtį. Svarbu parodyti, kad jį gerbiame ir kad svarbi jo nuomonė, suprasti jo norus ir interesus. Tai anaipol nereiškia, kad visus tėvų norus reikia pildyti ir visus jų interesus reikia paisyti. Pedagogas turi būti lankstus ir mokėti derinti suderinamus interesus, o jeigu interesai nesuderinami – sugebėti pasakyti ne.

Apibendrintas tėvų įvaizdis taip pat gali būti skirtingas. Pasak V.Krumm (1999) ugdytinių tėvus galima suvokti kaip:

- Kliūtį. Pavyzdžiui, galima laikytis nuomonės, kad dauguma tėvų yra abejingi vaikų auklėjimui ir ugdymui ir net trukdo jų pažangai arba blogina jų padėtį.
- Potencialius pagalbininkus. Tėvus galima traktuoti kaip vertingą išteklių šaltinį, galintį padėti vaikus ugdyti, o ugdymo įstaigai – tinkamai organizuoti darbą.
- Partnerius. Užuoat žiūrėjus į tėvus kaip į švietimo srities neprofesionalus, galima užmegzti su jais lygiavertės partnerystės santykius.
- Vartotojus. Jeigu tėvai suvokia ugdymo instituciją kaip paslaugas teikiančią organizaciją, jie neišvengiamai atsiduria vartotojo vaidmenyje.

Taigi ugdymo institucijai turėtų rūpėti, kaip įtraukti tėvus į ugdymo institucijos gyvenimą. M.F.Giangreco, V.J.Cloninger, V.S.Iverson (1998) siūlo tokį veiklos būdų sąrašą, parodantį, kaip ugdymo institucija tai galėtų įgyvendinti:

- Kiekvienuose namuose padėdama sukurti palankią mokymuisi aplinką.
- Bendraujama, tai yra aiškiai ir tiesiai informuojama tėvus apie ugdymo įstaigos veiklą.
- Vadovaudamasi savarankiškumo principu, tai yra naudodamasi tėvų bei bendruomenės pagalba ir ją skatindama.
- Patarimais, tai yra patardama tėvams kaip dalyvauti vaikų ugdymo ir kitoje su ugdymo institucija susijusioje veikloje.
- Priimdama sprendimus, tai yra į sprendimo priėmimo procesą įtraukdama tėvus ir skatindama juos dalyvauti, kai aptariami svarbūs ugdymo įstaigos reikalai.

P.A.Caughlin, K.A.Hansen, D.Heller (1997) nurodo pagrindinius reikalavimus, į kuriuos būtina atsižvelgti, siekiant pozityvios tėvų ir ikimokyklinio bei pradinio ugdymo institucijos partnerystės programai ir veiklai reikia skirti nemažai dėmesio, jei norima, kad ji būtų naudinga, taupyti laiką, jėgas

ir išteklius. Bendradarbiavimas turi būti humaniškas. Daug partnerystės programų įstringa galybėje biurokратиškų struktūrų. Programoje dalyvaujantys tėvai ir pedagogai nori gauti visą teikiamą informaciją ir jaustis darą tam tikrą įtaką. Turi būti aiškūs visi kriterijai ir jei esama kai kurių apribojimų bei draudimų, kurių partneriams privalu paaisyti, tai juos reikia atvirai išdėstyti. Pavyzdžiui, jei tėvai ir pedagogai kviečiami pasidalinti informacija, turėtų būti aišku, kad tai nebus sprendimus priimantis forumas. Ugdymo institucija turi imtis iniciatyvos, labai svarbu, kad pačioje ugdymo įstaigoje vyrautų bendradarbiavimo atmosfera, jei norima, kad tėvai ir pedagogai pasijustų kviečiami kurti ilgalaikę partnerystę. Reikia išsiaiškinti interesus dėl kurių gali kilti konfliktai. Kartais tėvų ir pedagogų atstovai stengiasi spręsti vien savas problemas, tuo pakenkdami institucijai kaip visumai. Kad partnerystės problema būtų įgyvendinta, jai reikia skirti laiko bei finansinę ir materialinę pagalbą. Dėl nepakankamų išteklių žlunga daug perspektyvių programų. Norint užtikrinti lygybę ugdymo institucijos lygmenyje jos tarybos veiklą reikia įtraukti įvairių socialinių ir ekonominių grupių atstovus.

P. Westwood (1996) atkreipia dėmesį į galimas klaidas ir problemas, kurių reikėtų vengti norint laiduoti sėkmingą tėvų įtraukimą į ugdymo institucijos veiklą:

- Pernelyg siauriai suprantamas įtraukimas. Kartais manomas, kad tėvų įtraukimas – tai oficialių susirinkimų ar kitų ugdymo įstaigos renginių lankymas.
- Pernelyg maži ugdymo institucijos lūkesčiai. Pavyzdžiui dažnai manoma, kad vienišos motinos arba žemo socioekonominio statuso tėvai nepajėgs suteikti jokios pagalbos ir neįstengs bent kiek aktyviau dalyvauti ugdymo įstaigos gyvenime.
- Pedagogai nesugeba tėvų sutelkti taip, kad jų įsitraukimas praturtintų ugdymo procesą.
- Netinkamas laiko planavimas. Dėl užimtumo tėvai dažnai negali susitikti su pedagogais, kuris yra parankiausias ugdymo įstaigos personalui.
- Neigiama tėvų patirtis ir psichologinės nuostatos, dėl kurių jie vengia kontaktų su institucijų vadovais.

Bendravimas su tėvais buvo ir ateityje išliks viena iš didžiausia plėtros potencialą turinčių ugdymo organizacijos veiklos sričių. Kiek šis potencialas bus išnaudotas, priklausys nuo pedagogo vadybinio meistriškumo. Pedagogai ir tėvai turi jausti atsakomybę už vaikų auklėjimą ir ugdymą.

Apibendrinant galima teigti, jog ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijos tampa universaliomis švietimo ir šeimos socialinės pagalbos institucijomis, taip pat naujosios edukacinės politikos grandimi. Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijos pedagogai savo kruopščiu darbu turėtų įrodyti tėvams ir visuomenei, kvalifikuoto vaikų ugdymo efektyvumą ir reikalingumą. Jie turi

aktyviai dirbti šviečiamąjį darbą, skatinti tėvus vis labiau domėtis savo vaikais ir jų ugdymu, propaguoti pažangiausius ugdymo būdus ir metodus, suteikti tėvams kai kurių praktinių žinių.

2.3. Ikimokyklinės ir pradinės įstaigos pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo formos ir būdai tobulinant savivaldą

Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijos programoje teigiama, jog vaiko asmenybės formavimosi sėkmę gali laiduoti tik tarpusavio pasitikėjimu ir pagarba grįstas šeimos ir ugdymo institucijos bendradarbiavimas. Toks bendradarbiavimas, kaip teigia A. Grabauskienė (1995) gali vaisingai prasidėti jau tada, kai moteris laukiasi kūdikio, kai jai prieš akis veriasi naujas, dar nežinomas gyvenimo laikotarpis, kuriam svarbu tinkamai pasirengti. Šiuo gyvenimo laikotarpiu motina geriausiai priima visus patarimus. Kiekvienam darbui labai svarbu gera pradžia, o ugdymui – ypač, nes toji pradžia – visų pirma žmogaus organizmo, jo gyvenimo pradžia. Todėl reikia, kad šeima, ypač būsimoji motina, būtų reikiamai šviečiama kur kas anksčiau nei vaikas pradeda lankyti ikimokyklinę įstaigą. Būtina ugdyti ne tiek vaiką, kiek šeimą.

A. Grabauskienė (1995) aiškina, jog savaime plaukia išvada, jog pagrindinis ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigos pedagogo darbas su šeima turi peržengti ugdymo įstaigos ribas ir būti individualus (Monkevičienė, 2003). Todėl siekiant tobulinti ikimokyklinės ir pradinės mokymo įstaigos savivaldą ugdytojams svarbu:

- Susipažinti su šeima, jos socialine, kultūrine aplinka, ugdymo šeimoje tradicijomis, tėvų lūkesčiais;
- Šeimą supažindinti su ugdymo įstaiga, būsima vaiko grupe, auklėtojomis, jų padėjėjomis, kitais darbuotojais: įteikti informacinių lankstinukų, vaizdinės medžiagos, leisti susipažinti su ugdymo programa, būdais, metodais; kviesti lankytis grupėse, atvirose grupės valandėlėse, įstaigos renginiuose.
- Pažinti vaiką: stebėti pirmojo tėvų susitikimo su pedagogais metu, rinkti vaiko gyvenimui ir ugdymuisi ikimokyklinio ugdymo institucijoje svarbią informaciją iš namiškių (pokalbiai, klausimynai);
- Kiek įmanoma daugiau informacijos apie įstaigos gyvenimą pateikti viešai: stendai koridoriuose ir grupėse su nuotraukomis iš vaikų gyvenimo ir veiklos; projektai, planai, dienos ritmas, renginių anonsai ir pan.

Ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigų savivaldos organizavimas itin naudingas vaikui: nežinomybės ir nerimo dėl vaiko savijautos ir ugdymo ikimokyklinio ugdymo institucijoje atsikratę tėvai, išsamiai informuoti apie vaikų grupės gyvenimą, geriau parengtų vaiką būsimiems pokyčiams; su auklėtoja ir vaikais susidraugavęs mažylis jaustųsi saugesnis ir ramesnis, paliekamas artimųjų; vaiką pažįstantys pedagogai galėtų tinkamiau reaguoti į jo poreikius, jo gyvenimui ir veiklai suteiktų daugiau džiaugsmingumo (Monkevičienė, 2003).

Gerai žinodami vaiko pagrindinius ugdymo tikslus, pedagogai, įvairioje pedagoginėje literatūroje, išskiria tokius bendradarbiavimo su šeima, tobulinant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą, būdus: tėvų apsilankymai grupėje, atvirų durų dienos, individualios ir grupinės konsultacijos, disputai, informacijos sklaida, tyrimai, visuotiniai ir grupiniai tėvų susirinkimai, konferencijos, nuolatinis tėvų informavimas apie vaikų gyvenimą ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijose, bendros tėvų, vaikų ir pedagogų šventės ir renginiai, išvykos, ekskursijos, tėvų bendravimas, tėvų komiteto veikla, tėvų pagalba pedagogams.

Tobulinant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą itin svarbūs **tėvų apsilankymai grupėje**. Mokslininkai K.Hansen, K.Kaufmann, S.Saifer (1997) aiškina, kad labai svarbu, jog atvedę vaiką į ikimokyklinio ugdymo instituciją, tėvai jau pirmo susitikimo metu auklėtojos būtų raginami aktyviai įsijungti į grupės veiklą. Visą laiką ir visais būdais auklėtoja turi pabrėžti, jog tėvai – neatskiriama vaikų ugdymo proceso dalis, nes jie geriausiai pažįsta savo vaikus ir gali daugiausia jiems duoti. Šeimos nariai tai supras, jeigu auklėtojos pagarbiai ir atvirai su jais tarsis dėl programos koncepcijos, veiklos planų ir priemonių bei atskirų uždavinių įgyvendinimo. Metų pradžioje tėvams būtina akcentuoti, kad jie visada laukiami ir kviečiami dalyvauti grupės veikloje. Skelbimų lentoje patariama pritvirtinti lapą, kur tėvai galėtų nurodyti laiką, kada jie gali dalyvauti veikloje. Paprastai užtenka, kad be auklėtojos ir jos padėjėjos, grupėje dalyvautų dar du tėvai. (Hansen, Kaufmann, Saifer, 1997). Būtų gerai, jei šeimos, ateinančios pabūti kartu su vaikais, žinotų ką jie veiks. Tam galima skelbimų lentoje pakabinti instrukcijas su tėvų vardais. Svarbu nuorodose pateikti pakankamai informacijos, kad tėvai laisvai jaustųsi grupėje. Tėvai turi žinoti, kad jie bet kada gali kreiptis į auklėtoją, jei jaučiasi nejaukiai arba neišmano, kaip pasielgti vienu ar kitu atveju (Caughlin, Hansen, Heller, Kaufmann, Stolberg, Walsh, 1997).

Viena iš ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldos organizavimo formų yra **atvirų durų dienos**. Tai specialiai paskirtos dienos, kuriomis tėvai gali laisvai dalyvauti visame vaikų ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijos organizuojamame pedagoginiame procese, stebėti savo

vaikus ugdomųjų veiklų metu, žaidžiančius, dirbančius, valgančius, besiruošiančius miegoti. Be to, su ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigos darbuotojais gali aiškintis visas iškilusias problemas, gauti atsakymų ir patarimų įvairiausiais klausimais. Tokios dienos padeda tėvams susipažinti su vaikų gyvenimo sąlygomis ikimokyklinėje ir pradinėje ugdymo įstaigoje, darbo turiniu, metodais, vaikų mokėjimais ir įgūdžiais. Stebėdami savo vaiką tarp vienmečių, tėvai lengviau pastebi ir savo auklėjimo klaidas. Tai ir gera proga pasikeisti nuomonėmis su pedagogais ir kitais tėvais (Glebuviene, Grabauskienė, Kontautienė, 1990).

Tobulinant tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo organizavimą yra labai svarbios *individualios ir grupinės tėvų konsultacijos*. Individualios konsultacijos gali būti epizodinės ir reguliarios. Reguliarios konsultacijos iš anksto numatomos metiniame darbo plane, aptariamose su įstaigos pedagogais, direktore, med. slaugytoja. Temas jiems gali pateikti ir tėvai. Tuo tikslu tėvų lentoje kabinama dėžutė klausimams ir prašoma, kad tėvai per tam tikrą laiką surašytų, kas juos labiausiai domina vaikų sveikatos, auklėjimo, priežiūros bei kitais klausimais. Reguliarioms konsultacijoms reikėtų pasirinkti aktualiausius vaikų auklėjimo klausimus. Jas gali vesti kompetetingas tuo klausimu asmuo (logopedas, muzikos vadovas ir net patys tėvai). Epizodinėms konsultacijoms klausimai iš anksto nenustatomi, tik sudaromas jų grafikas ir paskelbiamas toje pačioje lentoje. Numatomos ne tik ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijos darbuotojų, bet ir kitų specialistų (psichologų, medikų, teisininkų) konsultacijos. Grupinės konsultacijos – kolektyvinio darbo su tėvais forma. Jos nuo individualių skiriasi tuo, kad čia konsultuojama vienu kuriuo nors klausimu iš karto keletas šeimų, kurioms iškyla tokios pat problemos. Jos turėtų būti organizuojamos labai apgalvotai, diferencijuojant bendravimą ir bendradarbiavimą su atskiromis šeimomis (pvz. Šeima be tėvo). Individuali konsultacija yra intymesnė – galima nuodugniau išnagrinėti rūpimą vaiko ugdymo problemą. Per grupinę konsultaciją svarstomi bendri klausimai, ir į ją susirenka kelių vaikų tėvai, todėl jie gali pasidalinti patirtimi. Išaiškinus, kurios problemos yra aktualios daugeliui tėvų, iš anksto skelbiama konsultacijos tema, data ir konsultanto pavardė (Glebuviene, Grabauskienė, Kontautienė, 1990).

Itin vertingi tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo tobulinimui ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigose - *disputai, diskusijos*. Pedagogai teigia, kad kiekviena šeima turi savo gyvenimo stilių, savaip sprendžia vieną ar kitą iškilusią problemą, turi savo vertybes, gyvenimo tikslus, savitą požiūrį vaikų auklėjimo klausimais. Tačiau ne visų tėvų problemų sprendimai vaikų auklėjimo klausimais yra teisingi. Todėl pedagogo uždavinys ne tik išsiaiškinti, kokius reikalavimus tėvai kelia vaikams, kaip

vertina įvairius jų poelgius, bet ir versti juos susimąstyti, jei jų vertinimai, požiūriai neteisingi. Šias problemas spręsti gali padėti disputai ir diskusijos (Dapkienė, 1997)

Itin patogi *individualaus darbo su tėvais* forma. Pokalbio metu mokytoja pateikia žinių apie vaiko vystymąsi, jo trūkumus, pataria tėvams, kaip toliau elgtis su vaiku, suteikia naujų žinių apie vaiko ugdymą. Tėvai papasakoja auklėtojai apie vaiko reakciją į ikimokyklinio ir pradinio ugdymo instituciją, jo išpūdžius, kartu su auklėtoja aptaria elgesį su juo darželyje ir namuose (Monkevičienė, 2003).

Tokių pokalbių metu tėvai paprastai būna atviresni, nuoširdesni, pasidalija mintimis apie vaiko auklėjimo sunkumus. Pokalbiai neturi būti atsitiktiniai. Reikia numatyti tėvams ir pedagogams patogų laiką, sudaryti grafiką, kuriame nurodoma, kokiomis dienomis kurie tėvai gali lankytis grupėje ir stebėti savo vaiką, o po to pasikalbėti su auklėtoja. Kad tėvams būtų lengviau stebėti, auklėtoja pataria tėvams, į ką reikėtų atkreipti dėmesį. Vaiko stebėjimo rezultatai aptariami tik su tėvais (Glebuviene, Grabauskienė, Kontautienė, 1990). Auklėtoja turi mokėti bendrauti su tėvais, tik tada pasikalbėjimu ji galės pasiekti norimų rezultatų. Auklėtoja turi būti nuoširdi, gerai suprasti tėvų interesus ir jų padėti, kad galėtų užmegzti tikrai atvirą pokalbį. Jei tėvai pajus, kad auklėtoja yra jų šeimos bičiulė, kad ji klausinėja ir teiraujasi ne iš smalsumo, bet yra susigyvenusi su jais, patys pradės ją lankyti ir klausti patarimų (Gučas, 1994).

Numatant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldos tobulinimo perspektyvas svarbūs yra *tėvų susirinkimai*. Tėvų susirinkimo tikslas – pilnavertis ir lygiavertis įstaigos bendruomenės ir šeimos bendradarbiavimas, kuriuo siekiama sutarti dėl bendrų tikslų ir siekiamų rezultatų, įtraukti šeimas į įstaigos veiklos planavimą ir vertinimą, skleisti informaciją apie įstaigoje vykstančius procesus, formuoti teigiamą įstaigos įvaizdį. Grupės tėvų susirinkimai irgi planuojami metiniame plane. (Glebuviene, Grabauskienė, Kontautienė, 1990). Grupės tėvų susirinkime pradėtą darbą reikia tęsti su kiekviena šeima individualiai, atsižvelgiant į jos specifines problemas (Glebuviene, Grabauskienė, Kontautienė, 1990).

Tėvų susirinkimų organizavimui pasirenkama *konferencijos forma*, kurios metu nuodugniau nagrinėjama viena kuri pedagoginė problema. Paprastai jos organizuojamos tada, kai įvairiomis formomis su tėvais buvo nagrinėtas vienas kuris nors ugdymo institucijos programos skyrius, pavyzdžiui, estetinis auklėjimas, vaikų meninė veikla. Konferencijos tikslas – paskleisti gerą patirtį pasirinktu klausimu. Konferencijai rengiamasi iš anksto. Pranešimus iš darbo patirties rengia ugdymo įstaigos pedagogai ir tėvai. Konferencijos metu tėvai gali pasidalinti mintimis ir rūpesčiais. Vaikai gali

demonstruoti tėveliams savo sugebėjimus: žaisti vaidybinius žaidimus, šokti, dainuoti, deklamuoti. Į konferenciją tikslinga pasikviesti vieną ar kelis kompetetingus asmenis, nagrinėjamos problemos specialistus. (Glebuviienė, Grabauskienė, Kontautienė, 1990).

Siekiant pagerinti ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą išskiriamas bendravimo su šeima būdas - *informaciniai laišakai*, kurie siunčiami visiems tėvams gauti pakankamai informacijos apie ugdymo programą. Laiško tikslas ar jame aptariamos temos gali skirtis ir užpildyti tas spragas, kurios lieka bendraujant kitais būdais. Laiškuose siūloma aprašinėti ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijos įvykius ir grupės veiklą su nuorodomis, kaip tą veiklą tėvai gali pratęsti šeimose. Galima pateikti minčių ir idėjų kokia nors tema – metų laikų, spalvų ir kita. Taip pat galima aptarti einamuosius įvykius, yra atmintinė, taip pat skyrelis vaiko raidai apibūdinti.

Savivaldos tobulinimui itin svarbi *visuomeninė tėvų veikla bei tėvų bendravimas*. Įvairių profesijų tėvai, kurie pagal specialybę gali suteikti naudingų žinių apie vaikus, gali būti kviečiami skaityti paskaitas kitiems tėvams, gali būti organizuojamos diskusijos tėvus dominančiais klausimais (Gražienė, Rimkienė, 1993). Tėvai galėtų organizuoti ugdymo įstaigos auklėtinių tėvams įvairius renginius, nebūtinai susijusius su ugdymo institucijos darbu ar vaikų ugdymo klausimais.

Kad ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldos organizavimas vyktų sklandžiai, būtina steigti *tėvų komitetus*. Jų nariais tampa tėvai, o kartais ir ikimokyklinės ir pradinės ugdymo institucijos bendruomenės nariai. Tėvų komitetas jungia ugdymo įstaigą, tėvus visuomenę ir padeda pedagogams kaip geriau įgyvendinti ugdymo programas. Tėvų komitetas renkamas bendrame tėvų susirinkime vieneriems metams. Renkant komitetą būtina atsižvelgti į renkamų žmonių moralines savybes, bendravimo su žmonėmis kultūrą, rinkti žmones neperkrautus pareigomis savo tiesioginiame darbe (Glebuviienė, Grabauskienė, Kontautienė, 1990). Kad būtų išvengta nesusipratimų, kiekvienas suaugęs ugdymo programos dalyvis, turėtų suprasti, kokias funkcijas atlieka ir kokius įsipareigojimus vykdo tėvų komitetas. Metų pradžioje turėtų būti aiškiai nustatyta, kokios yra tėvų komiteto funkcijos ir ką sprendžia patys pedagogai. Taip pat svarbu nustatyti, kokiais klausimais tėvų komitetas turės patariamąją galią. Kaip įprasta demografinėse struktūrose visi komitetai turi tik patariamąsios galios ir negali vadovauti ugdomajai programai. Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijų pedagogai patys dažniausiai kuria programas, geriau išmano vaikų ugdymo metodus (Hansen, Kaufmann, Saifer, 1997). Tėvų komiteto nariai yra skatinami teikti pasiūlymus kaip tobulinti programą bei gauti lėšų. Paprastai nagrinėjami tokie klausimai kaip šeimų dalyvavimo skatinimas, tėvų bei pedagogų susirinkimai, bendruomenės įtraukimas ir visuomeniniai renginiai. Tėvų komiteto dėka tėvai aktyviau dalyvauja

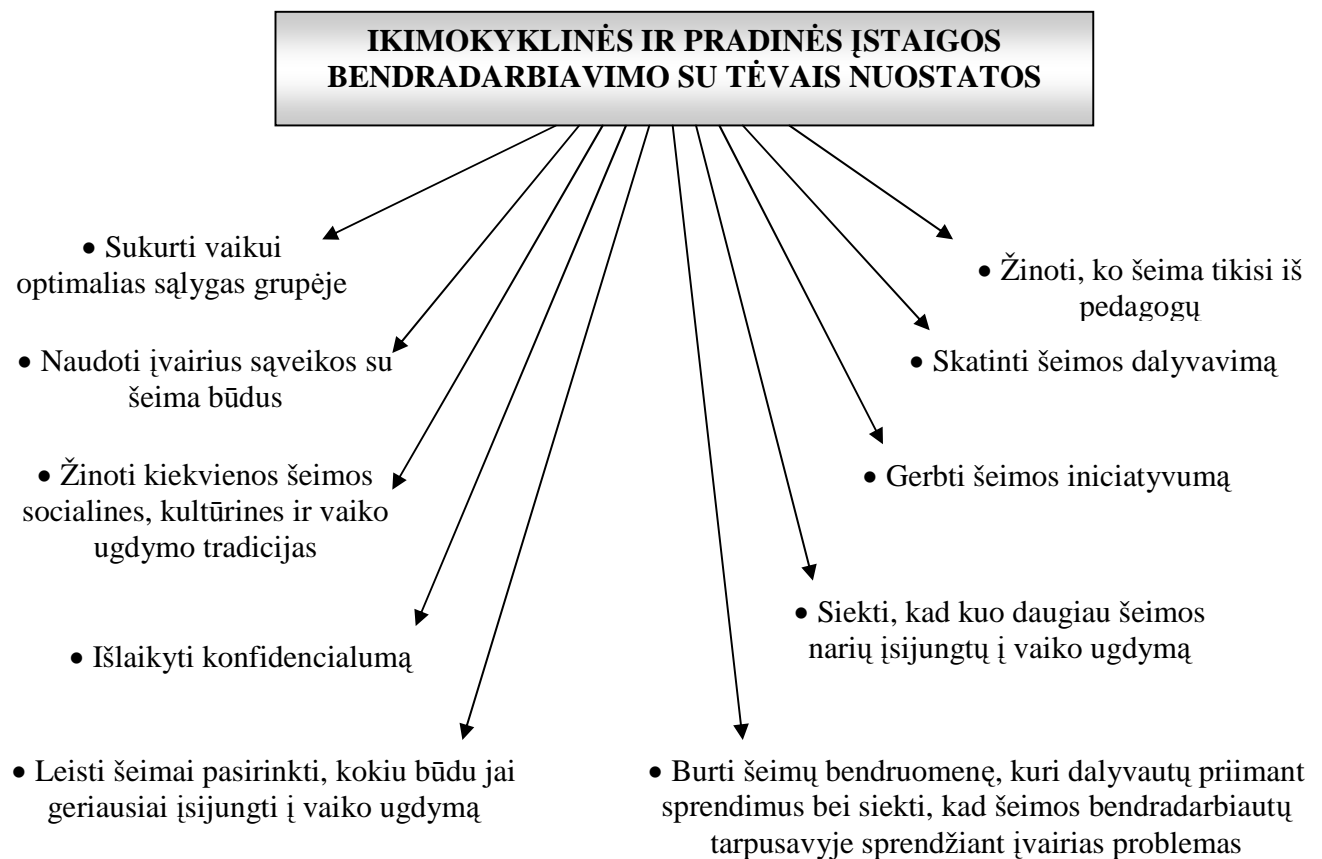
visose ugdymo programos stadijose nuo planavimo iki įgyvendinimo. Tėvai išmoksta planuoti ir rengti susirinkimus, administruoti, ieškoti finansavimo galimybių, dirbti komitete, susipažįsta su strateginio planavimo subtilybėmis. Pedagogai ir ugdymo įstaigos vadovas privalo atsižvelgti į komiteto tarybos rekomendacijas arba pagrįsti, kodėl vieno ar kito pasiūlymo atsisakoma. Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigos vadovas glaudžiai bendradarbiauja su komiteto atstovais ir kartu sprendžia kylančias problemas bei teikia naujų pasiūlymų. Išskiriamos tokios tėvų komiteto funkcijos padėti ugdymo įstaigai:

- Rengti bendrus tėvų susirinkimus, konferencijas, paskaitas ir pranešimus.
- Padėti pedagogams užmegzti ryšius su ugdytinių šeimomis.
- Organizuoti vaikų gyvybės ir sveikatos apsaugą.
- Stiprinti ūkinę ir materialinę ugdymo įstaigos bazę – įtraukti visus tėvų į pastatų, įrengimų, ūkio inventoriaus remontą, apželdinti ir tvarkyti aplinką, gaminti priemones ir kt. (Glebuviienė, Grabauskienė, Kontautienė, 1990).

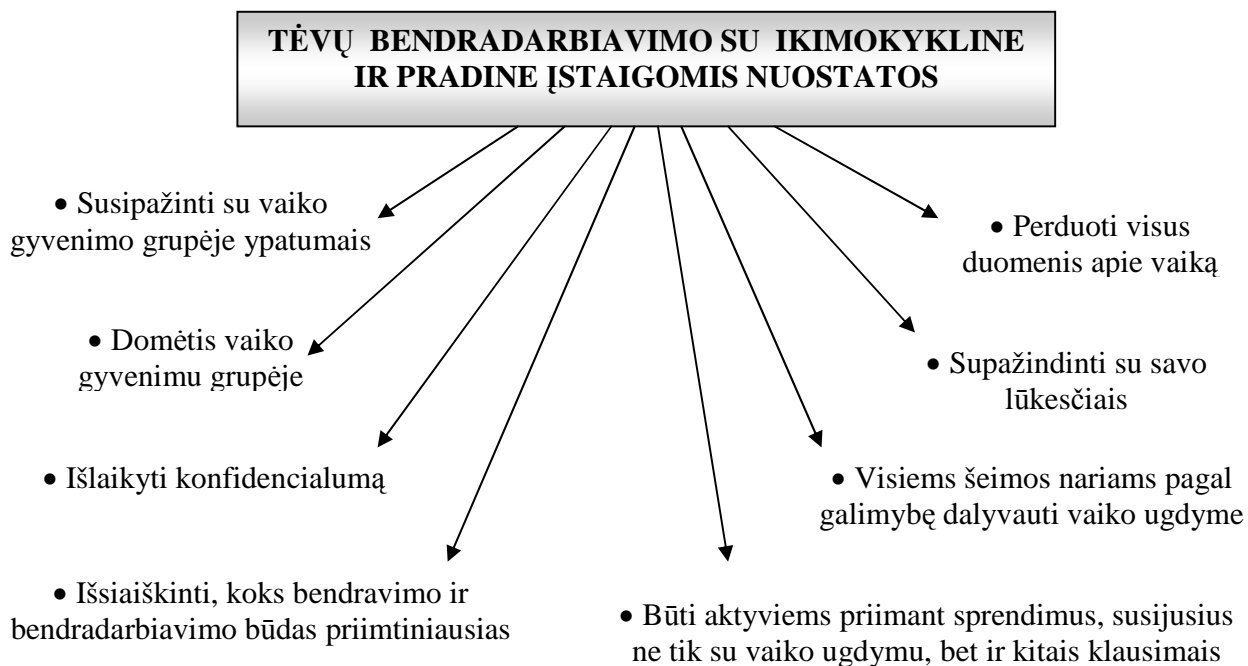
Tėvų komitetai dažniausiai planuoja įvairius renginius, renka pinigus vaikų išvykoms, nes planuoja ir pritaria joms, organizuoja įvairias švaros akcijas (Hansen, Kaufmann, Saifer, 1997).

Kai tėvai drauge planuoja įvairius ugdymo įstaigos renginius ir savo argumentuota nuomone pritaria ir atmeta pasiūlymus, jie pradeda geriau suvokti demokratinių veiklos būdų svarbą. Jie įsisąmonina, kad demokratija – tai atsakomybė už savo sprendimus. Taip pat jie pajunta, kad privalo vaikams leisti rinktis ir patiems spręsti savo problemas.

Visuomeninė tėvų veikla pagyvina ugdymo įstaigos pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą. Bendradarbiavimo sėkmė priklauso nuo to, kokiomis nuostatomis vadovaujasi tiek ugdymo įstaiga, tiek tėvai (žr. 2.3.1, 2.3.2 pav.):

2.3.1 pav. **Ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigų ir šeimos bendradarbiavimo nuostatos** (Daniels, Stafford, 2000)

2.3.2 pav. **Ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigų ir šeimos bendradarbiavimo nuostatos** (Daniels, Stafford, 2000)

Apibendrinant galima daryti išvadą, jog tobulinant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldos organizavimą būtina skatinti tėvų ir ugdytojų bendradarbiavimą. Ryšys tarp ugdymo institucijos ir šeimos gali pasitarnauti kaip efektyvus būdas ugdant vaikus, jų gebėjimus ir nuostatas. Išskiriami tokie ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldos organizavimo būdai: tėvų apsilankymai grupėje, klasėje, individualios ir grupinės konsultacijos, visuotiniai ir grupiniai tėvų susirinkimai, konferencijos, nuolatinis tėvų informavimas apie vaikų gyvenimą ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijoje, tėvų bendravimas, tėvų dalyvavimas savivaldoje, tėvų komiteto veikla, tėvų pagalba pedagogams.

3. PEDAGOGŲ IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO ORGANIZAVIMO TYRIMAS, TOBULINANT IKIMOKYKLINIO IR PRADINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ SAVIVALDĄ

3.1. Tyrimo metodologija

Tyrimo tipo ir schemos pristatymas. Moksliniam tyrimui pasirinktas aprašomojo tyrimo tipas, kuriuo siekiama apibūdinti iškilusią problemą, susidariusią situaciją. Darbe taikomas kiekybinio tyrimo metodas, kurių procedūrų, būdų ir aprašymų metodų visuma, suteikia galimybę gauti naujų sociologinių žinių. Kadangi kiekybiniam tyrimui būdingas siekis ieškoti išorinių reiškinių požymių, juo bus siekiama taikant statistinės analizės būdus atskleisti ikimokyklinio ir pradinio ugdymo pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo organizavimo aspektus, tobulinant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą.

Tyrimo imties charakteristikos. Tiriamųjų populiaciją sudaro Mažeikių miesto ir rajono ikimokyklinių ir pradinio ugdymo įstaigų pedagogai, dirbantys su ikimokyklinio ir pradinio amžiaus vaikų grupėmis bei jų tėvai. Šie asmenys pasirinkti siekiant suteikti tyrimui svarumo bei surinkti kuo konkretesnių ir tikslesnių duomenų, sužinoti kuo tikslesnę esamą situaciją apie ikimokyklinio ir pradinio ugdymo pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo organizavimo principus, formas bei būdus tobulinant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą.

Tiriamųjų imtis. Atliekant empirinį tyrimą svarbu tinkamai suformuoti tyrimo imtį, skirti dėmesį jos sudarymo metodologiniams parametrų (Kardelis, 2003). Šio kiekybinio tyrimo imtį sudarantys respondentai (Mažeikių miesto ir rajono ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų pedagogai bei ugdytinių tėvai) reprezentuoja populiaciją, atsakingą už ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų švietimo subjektų bendradarbiavimo organizavimą, siekiant tobulinti ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą. Buvo išdalintos 65 anketos Mažeikių miesto ir rajono ikimokyklinių ir pradinio ugdymo įstaigų pedagogams ir 113 anketų tėvams (žr. 3.1.1 lentelė). Iš 178 išdalintų anketų grįžo 174 anketos (grįžtamumas 97,75 proc.). Maža dalis anketų (3 tėvų ir 1 pedagogų) negrįžo dėl tuo metu vykstančių intensyvių darbų.

3.1.1 lentelė. Tiriamųjų imtis

<i>Ugdymo įstaigos tipas</i>	<i>Ugdymo įstaigos pavadinimas</i>	<i>Imtis respondentų skaičius</i>
Pradinės mokyklos (10) Mažeikių mieste (8)	„Ateities“, „K.Jagmino“, „Jaunystės“, „Vyturio“, „Žiburėlio“, „Pavasario“, „Senamiesčio“, „Ventos“.	<i>Mažeikių mieste:</i> Pedagogai - 35 Tėvai – 46

Mažeikių rajone (2)	„Balėnų“, „Viekšnių“.	<i>Mažeikių rajone:</i> Pedagogai - 7 Tėvai – 15
Ikimokyklinio ugdymo įstaigos (11) Mažeikių mieste (9): Mažeikių rajone (2):	Lopšeliai - darželiai: „Berželis“, „Buratinas“, „Eglutė“, „Gintarėlis“, „Delfinas“, „Linelis“, „Pasaka“, „Saulutė“, „Žilvitis“. „Tirkšlių“, „Viekšnių“.	<i>Mažeikių mieste:</i> Pedagogai - 20 Tėvai – 40 <i>Mažeikių rajone:</i> Pedagogai - 3 Tėvai – 12
21 ugdymo įstaigos		178

Respondentų charakteristikos. Respondentais pasirinkti Mažeikių miesto ir rajono ikimokyklinių ir pradinį įstaigų pedagogai, dirbantys su ikimokyklinio ir pradinio amžiaus vaikų grupėmis bei jų tėvai. Apklausta 64 pedagogai: 9 (5,2 proc.) rajono ir 55 (31,6 proc.) miesto, ir 110 tėvų: 24 (13,8 proc.) rajono ir 86 (49,4 proc.) miesto. Apklausos metu buvo fiksuojamos respondentų sociodemografinės charakteristikos, kurios gali turėti ryšį su šiuo tyrimu: tėvų – lytis, amžius, išsilavinimas; pedagogų – lytis, amžius, kvalifikacinė kategorija ir pedagoginio darbo stažas.

Respondentų (tėvų) pasiskirstymas pagal lytį: 90 proc. respondentų - moterys, 10 proc. respondentų - vyrai (žr.3.1.2 lentelė).

3.1.2 lentelė. **Tiriamųjų(tėvų) lytis**

Tėvų lytis	Ugdymo įstaiga				Viso	
	Miesto		Rajono			
	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška
Vyras	11	12,8	-	-	11	10,0
Moteris	75	87,2	24	100	99	90,0
Viso	86	100	24	100	110	100

Respondentų (tėvų) pasiskirstymas pagal amžių (žr.3.1.3 lentelė):

3.1.3 lentelė. **Tiriamųjų(tėvų) amžius**

Tėvų amžius	Ugdymo įstaiga				Viso	
	Miesto		Rajono			
	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška
Iki 25 m.	4	4,7	-	-	4	3,6
Nuo 26 iki 30 m.	18	20,9	3	12,5	21	19,1

Nuo 31 iki 40 m.	41	47,7	16	66,7	57	51,8
Nuo 41 iki 50 m.	19	22,1	5	20,8	24	21,8
51 ir daugiau	4	4,7	-	-	4	3,6
Viso	86	100	24	100	110	100

- 3,6 proc. sudarė tėvų amžius iki 25 metų;
- 19,1 proc. sudarė tėvų amžius nuo 26 iki 30 metų;
- 51,8 proc. sudarė tėvų amžius nuo 31 iki 40 metų;
- 21,8 proc. sudarė tėvų amžius nuo 41 iki 50 metų;
- 3,6 proc. sudarė tėvų amžius nuo 51 ir daugiau.

Tyrimo rezultatai parodė, jog tyrime dalyvavusių tėvų amžiaus vidurkis yra 35,7 metai. Dominuojantis, tyrime dalyvavusių tėvų amžius nuo 31 iki 40 metų: miesto tėvų yra 47,7 proc., rajono tėvų - 66,7 proc.

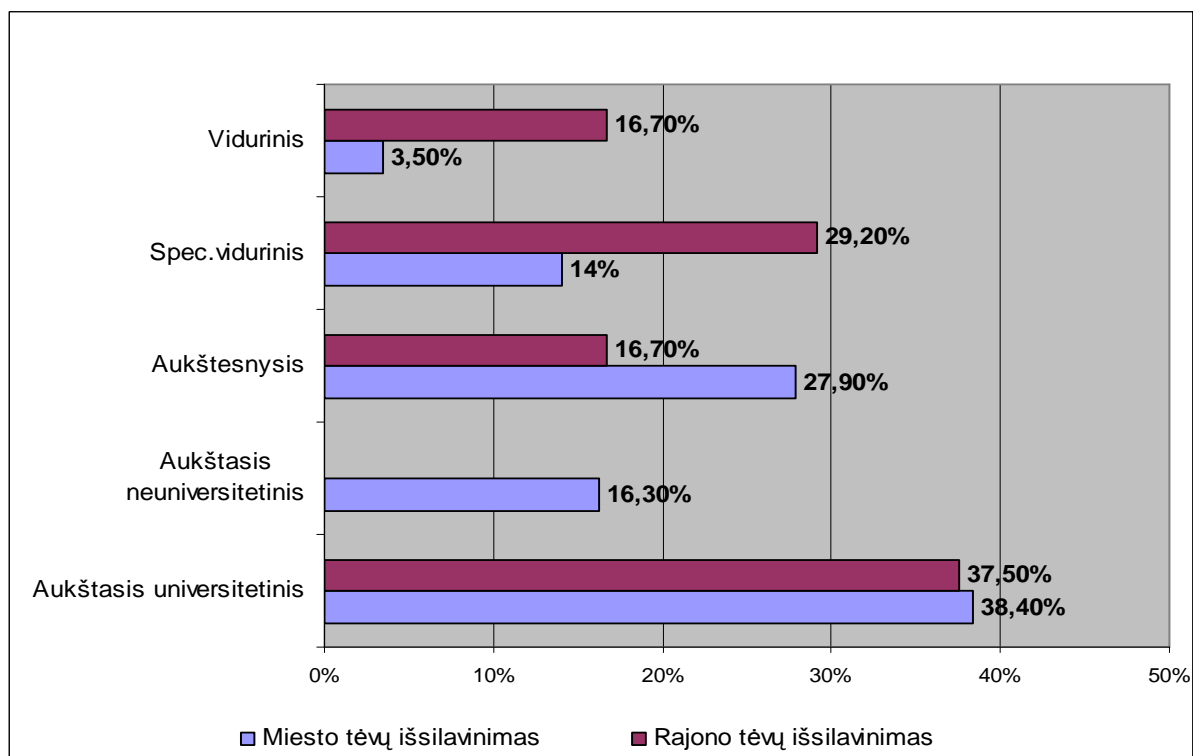
Kitas svarbus klausimas tėvams buvo apie jų įgytą išsilavinimą.

3.1.4 lentelė. **Tiriamųjų(tėvų) išsilavinimas**

Tėvų išsilavinimas	Ugdymo įstaiga				Viso	
	Miesto		Rajono			
	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška
Aukštasis universitetinis	33	38,4	9	37,5	42	38,2
Aukštasis neuniversitetinis	14	16,3	-	-	14	12,7
Aukštesnysis	24	27,9	4	16,7	28	25,5
Spec. vidurinis	12	14,0	7	29,2	19	17,3
Vidurinis	3	3,5	4	16,7	7	6,4
Viso	86	100	24	100	110	100
$\chi^2=14,231$, l.l.=1, p=0,007.						

Analizuojant ryšio stiprumą tarp miesto ir rajono tėvų išsilavinimo, nustatyta, jog tarp jų egzistuoja pakankamai stiprus ryšys, nes atlikus Chi-kvadrat testą gavome $\chi^2=14,231$, l.l.=1, p=0,007, o tai yra mažiau už 0,05 (žr.3.1.4 lentelė).

Tyrimo rezultatai atskleidė, jog aukštąjį universitetinį išsilavinimą turi 38,40 proc. miesto tėvų ir 37,50 proc. rajono tėvų. Aukštąjį neuniversitetinį įgiję 16,30 proc. miesto tėvų, aukštesnįjį išsilavinimą turi 27,90 proc. miesto tėvai, ir 16,70 proc. rajono tėvai. Spec. vidurinį išsilavinimą turi 14 proc. miesto tėvų ir 29,20 proc. rajono tėvų, o vidurinį išsilavinimą turi tik 3,50 proc. miesto tėvų ir 16,7 proc. rajono tėvų (žr. 3.1.1 pav.). Taigi galima teigti, kad miesto tėvų išsilavinimas aukštesnis, nei rajono tėvų.

3.1.1 pav. Tėvų išsilavinimo procentinė raiška

Tyrime dalyvavusių pedagogų 100% sudarė moterys - tai beveik atspindi realią situaciją Lietuvos švietimo sistemoje, nes tradiciškai mokytojo profesija yra „moteriška“ (žr.3.1.5 lentelė).

3.1.5 lentelė. Tiriamųjų(pedagogų) lytis

Lytis	Ugdymo įstaiga				Viso	
	Miesto		Rajono			
	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška
Moteris	55	85,9	9	14,1	64	100

Respondentų (pedagogų) pasiskirstymas pagal amžių (žr.3.1.6 lentelė) :

3.1.6 lentelė. Tiriamųjų(pedagogų) amžius

Pedagogų amžius	Ugdymo įstaiga				Viso	
	Miesto		Rajono			
	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška
Nuo 26 iki30	2	3,6	-	-	2	3,1
Nuo 31 iki 40	13	23,6	4	44,4	17	26,6
Nuo 41 iki 50	31	56,4	3	33,3	34	53,1
51 ir daugiau	9	16,4	2	22,2	11	17,2
Viso	55	100	9	100	64	100

Pedagogų populiacijoje vienu iš esminių demografinių veiksnių laikomas pedagoginio darbo stažas. Pedagogų darbo stažo vidurkis 15,3 metai. Respondentų (pedagogų) charakteristika pagal pedagoginį darbo stažą (žr.3.1.7 lentelė):

3.1.7 lentelė. **Tiriamųjų(pedagogų) pedagoginio darbo stažas**

Pedagoginis darbo stažas	Ugdymo įstaiga				Viso	
	Miesto		Rajono			
	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška
Iki 5 m.	1	1,8	-	-	1	1,6
6-10 m.	1	1,8	-	-	1	1,6
11-15 m.	6	10,9	4	44,4	10	15,6
16-20 m.	14	25,5	1	11,1	15	23,4
21-25 m.	10	18,2	2	22,2	12	18,8
Virš 25 m.	23	41,8	2	22,2	25	39,1
Viso	55	100	9	100	64	100

- 1,6% respondentų pedagoginis darbo stažas iki 5 metų;
- 1,6% respondentų pedagoginio darbo stažas 6-10 metų;
- 15,6% respondentų pedagoginio darbo stažas 11-15 metų;
- 23,4% respondentų pedagoginio darbo stažas 16-20 metų;
- 18,8% respondentų pedagoginio darbo stažas 21-25 metų;
- 39,1% respondentų pedagoginio darbo stažas virš 25 metų;

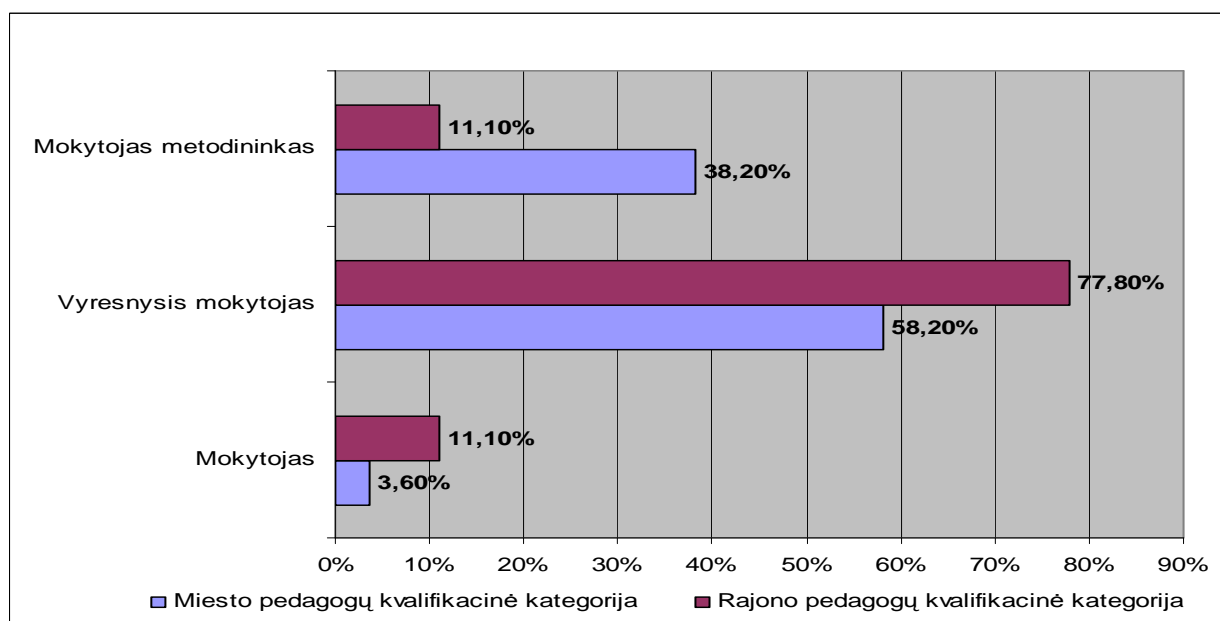
Tyrimo rezultatai teigia, kad Mažeikių miesto ir rajono ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigose, kurios dalyvavo apklausoje, dominuoja miesto pedagogai, kurių darbo stažas yra virš 25 metų (41,8 proc.), o rajono pedagogai, kurių darbo stažas nuo 11 iki 15 metų (44,4 proc.). Dalyvavusių tyrime jaunų miesto pedagogų, kurių darbo stažas iki 10 metų sudaro 3,2 proc., tačiau jaunų rajono pedagogų, kurių pedagoginis darbo stažas iki 10 metų į tyrimo imtį nepateko. Galima teigti, kad padėtis Mažeikių rajone yra adekvati visos šalies situacijai.

Svarbi mokytojų sociodemografinė charakteristika yra jų įgyta kvalifikacinė kategorija (žr.3.1.8 lentelė)

3.1.8 lentelė. **Tiriamųjų(pedagogų) kvalifikacinė kategorija**

Kvalifikacinė kategorija	Ugdymo įstaiga				Viso	
	Miesto		Rajono			
	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška
Mokytojas	2	3,6	1	11,1	3	4,7
Vyresnysis mokytojas	32	58,2	7	77,8	39	60,9
Mokytojas metodininkas	21	38,2	1	11,1	22	34,4
Viso	55	100	9	100	64	100

Anketinė apklausa parodė, jog 3,60 proc. miesto pedagogų ir 11,10 proc. rajono pedagogų turi mokytojo kvalifikaciją, 58,20 proc. miesto pedagogų ir 77,80 proc. rajono pedagogų turi vyresniojo mokytojo kategoriją. 38,20 proc. miesto pedagogų ir 11,10 proc. rajono pedagogų turi mokytojo metodininko kvalifikaciją. Į tyrimo imtį nepateko tik eksperto kvalifikacinę kategoriją turintys respondentai. (žr. 3.1.2 pav.)

3.1.2 pav. Pedagogų kvalifikacinės kategorijos procentinė raiška

Tyrimo rezultatai rodo, kad daugiau nei pusė 60,9% apklausoje dalyvavusių mokytojų turi vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją. Tai irgi atspindi realią situaciją, pagal statistinius duomenis, maždaug pusė Lietuvos pedagogų turi vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją.

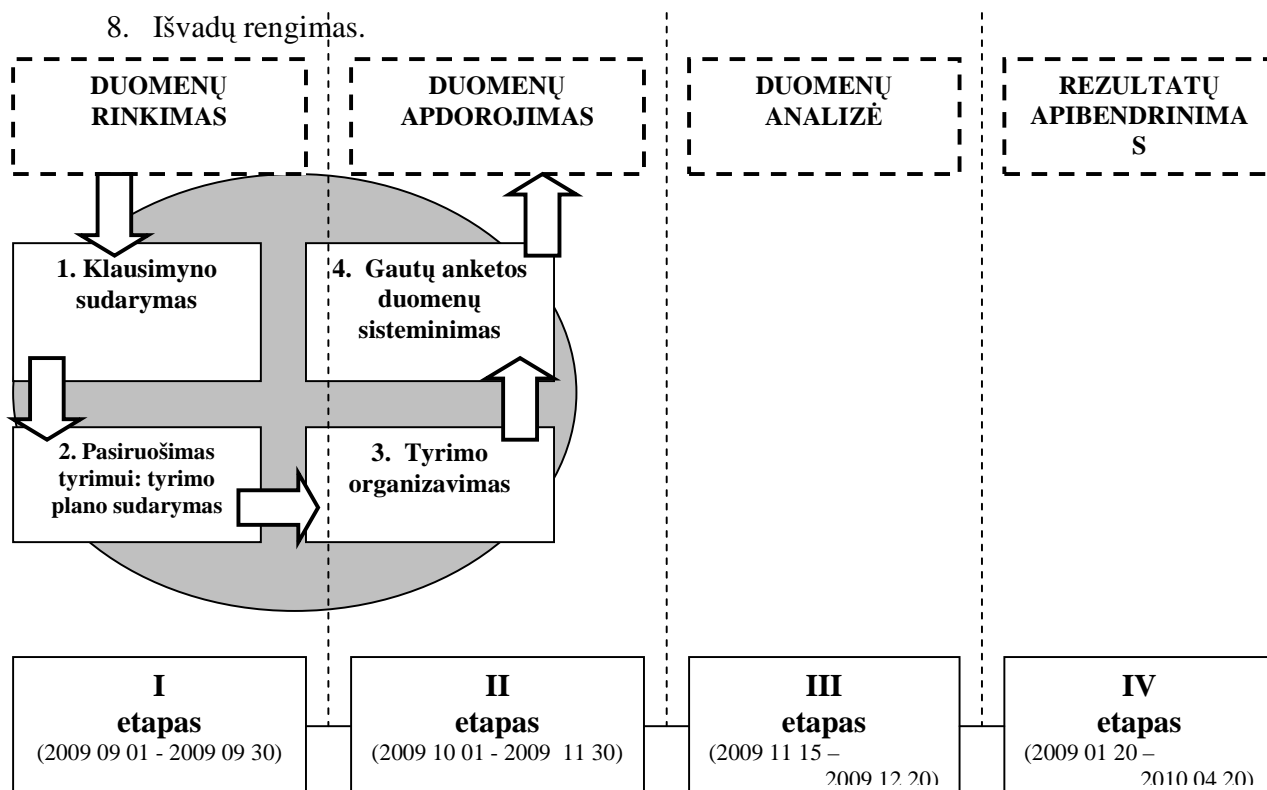
Taigi pateiktos pedagogų demografijos charakteristikos leidžia teigti, kad tyrimo imtis yra reali ir adekvati tyrimo tikslui.

Tyrimo procesas. Empirinis tyrimas vyko 2009 m. spalio - lapkričio mėnesiais. Tyrimui pasirinktos Mažeikių miesto ir rajono ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigos. Pasirinkus įstaigas buvo užmegztas ryšys su jų administracija ir gauti oficialūs leidimai atlikti tyrimą. Respondentai buvo informuoti apie tyrimo tikslus, anonimiškumo garantavimą. Supažindinti su anketos pildymo instrukcija.

Tyrimo etika. Respondentams tyrimo tikslas buvo nusakytas aiškiai bei suprantamai, buvo paaiškinta, kaip užpildyti klausimyną. Tiriamieji galėjo pasirinkti dalyvauti tyrime ar nedalyvauti. Atliekant tyrimą buvo laikomasi geranoriškumo, pagarbos asmens orumui ir teisingumo principų. Daliai tiriamųjų buvo galima užpildyti klausimynus jiems tinkamu laiku ir norimoje vietoje, nes iš karto atsakyti į klausimyną tiriamieji neturėjo pakankamai laiko. Tiriamiesiems buvo suteikta garantija, kad jų privatumas bus visiškai išsaugotas. Tyrimo anonimiškumu buvo siekiama gauti autentiškus, respondentų suvokimą atitinkančius atsakymus. Įsipareigota skelbti tik statistiškai apibendrintus duomenis, niekur neskelbti konkrečios įstaigos duomenų (Tidikis, 2003).

Tyrimo eiga. Tyrimo eiga vyko tokiais etapais:

1. Problemos apibrėžimas.
2. Literatūros apžvalga / peržiūra ir analizė.
3. Metodologijos pasirinkimas.
4. Pasiruošimas tyrimui: tyrimo plano sudarymas.
5. Tyrimo organizavimas: respondentų paieška, susitarimas dėl dalyvavimo tyrime.
6. Duomenų rinkimas.
7. Duomenų analizė.
8. Išvadų rengimas.

3.1.3 pav. Tyrimo eigos schema

Tyrimo instrumento pagrindimas. Siekiant atsakyti į šio darbo tikslą - atskleisti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo tobulinimosi galimybes ikimokyklinių ir pradinių įstaigų savivaldoje - buvo pasirinkta anketinės apklausos forma (žr. 1, 2 priedai). Apklausos būdu buvo tiriamos respondentų tarpusavio bendradarbiavimo formos, būdai, intensyvumas, nuostatos į bendradarbiavimą bei siekiama išsiaiškinti savivaldos tobulinimo poreikį ir galimybes.

Kiekybiniam (aprašomajam) tyrimui realizuoti taikyti 2 klausimymai: ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų pedagogams ir tėvams.

Respondentai buvo apklausiami raštu, pedagogams pateikiant 16 uždarytųjų klausimų bei 4 demografiniai klausimai apie amžių, lytį, pedagoginį stažą bei kvalifikacinę kategoriją. Tėvams sudarytame klausimyne buvo pateikta 13 uždarytųjų klausimų bei 3 demografiniai klausimai apie išsilavinimą, lytį ir amžių. Kiekviename bloke buvo pateikti teiginiai, į kuriuos respondentai galėjo pasirinkti jų nuomonę atitinkančius atsakymus, kurie nurodo teiginio svarbą. Klausimyno pradžioje buvo trumpai pristatytas tyrimo tikslas, nusakyta tyrimo prasmingumas patiems tyrimo dalyviams, tikintis, kad tai juos motyvuos. Taip pat paminėtos tyrimo atlikimo sąlygos, tikintis, kad respondentai tai įvertins ir anketas pildys atsakingai ir kruopščiai. Tiriamieji buvo apklausti šia seka:

- 1) Klausimynai buvo pateikti ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų pedagogams.
- 2) Klausimynai pateikti pedagogams, kurie išdalino anketas ugdytiniams tėvams.

Sudarant klausimynus buvo formuojami klausimai, kurie leidžia kiek galima geriau išsiaiškinti tiriamąjį reiškinį ir padeda atsakyti į tyrimo tikslą. Klausimyną sąlyginai galima suskirstyti į 4 klausimų blokus:

Pirmą klausimų bloką sudaro klausimai skirti išsiaiškinti ikimokyklinių ir pradinių ugdymo įstaigų pedagogų nuostatas į bendradarbiavimą su tėvais, jų įtraukimą į ugdymo įstaigos savivaldą.

Antrą klausimų bloką sudaro klausimai apie ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldos formas, būdus, jų efektyvumą bei galimą jų patobulinimą.

Trečias klausimų blokas leidžia ištirti esamas ugdymo įstaigose pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo problemas bei bendradarbiavimo poreikį tobulinant savivaldą.

Ketvirtąjį klausimų bloką sudaro klausimai apie pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo organizavimą, jo trūkumus ir privalumus bei galimybes patobulinti savivaldą.

Klausimynu gauti duomenys *analizuojami* remiantis mokslinių šaltinių analize, atlikta teorinėje dalyje, kuria grindžiami anketos klausimai (žr. 3.1.9 lentelė).

3.1.9 lentelė. Tyrimo instrumento blokai

<i>Blokas</i>	<i>Klausimas pedagogams</i>	<i>Klausimas tėvams</i>	<i>Klausimo pagrindimas</i>
1 blokas	Kas Jums labiausiai sekasi pedagoginėje veikloje?		Šiuo klausimu norėta išryškinti stipriąsias pedagoginio darbo puses.
	Ar manote, jog tėvai yra lygiaverčiai pedagogo partneriai ugdymo įstaigų savivaldoje?	Ar manote, jog tėvai yra lygiaverčiai pedagogo partneriai ugdymo įstaigų savivaldoje?	Šiais klausimais buvo siekiama sužinoti pedagogų nuostatas į darbą su vaikais bei tėvų vaidmenį ugdymo procese.
	Ar Jūs domitės Jūsų ugdytinių gyvenimo ir ugdymosi sąlygomis šeimoje?	Kaip Jūs manote, ar bendradarbiavimas yra naudingas tarp šeimos ir ugdymo įstaigos?	Siekiama išsiaiškinti ar pedagogai domisi vaiko gyvenimu už ugdymo įstaigos ribų bei tėvų požiūrį į bendradarbiavimą.
	Ar Jūs informuojate tėvus apie vaiko ugdymosi pasiekimus?		Buvo svarbu sužinoti, ar pedagogai teikia informaciją tėvams apie vaikų ugdymą, jų pasiekimus, iškilusias problemas.
2 blokas	Kokias bendravimo su tėvais formas tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą taikote dažniausiai?		Buvo siekta išsiaiškinti realią situaciją apie tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą, taikomas formas, būdus ugdymo įstaigoje.
	Kokios Jūsų nuomone, yra efektyviausios bendravimo su tėvais formos tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą?	Kokios Jūsų nuomone, yra efektyviausios bendravimo su pedagogais formos tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą?	Norėta atskleisti tėvų ir pedagogų nuomonę apie efektyviausias jų tarpusavio bendradarbiavimo formas, išryškinti jų lūkesčių ir esamos situacijos atitikimą.
	Kaip dažnai šviečiate tėvus pedagogiškai?	Kokį vaidmenį atliekate bendrai organizuojamose šventėse, išvykose?	Buvo svarbu išsiaiškinti, ar pedagogai teikia tėvams informaciją apie vaikų ugdymą, jo reikšmę, kelia probleminius klausimus ir kaip dažnai jie tai daro, bei kokį vaidmenį atlieka tėvai ugdymo įstaigos organizuojamuose renginiuose.
	Kokiais, Jūsų nuomone, būdais reikėtų organizuoti pedagoginį tėvų švietimą tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą?	Kokiuose ugdymo įstaigos renginiuose dalyvaujate?	Siekiama sužinoti pedagogų požiūrį į efektyvaus tėvų pedagoginio švietimo organizavimą, tinkamiausius jo metodus. Taip pat svarbu išsiaiškinti, kokiuose ugdymo įstaigos renginiuose dažniausiai tėvai dalyvauja.

	Kokiuose renginiuose dalyvauja Jūsų ugdytinių tėvai?		Svarbu atskleisti pedagogų pastebėjimus, patirtį apie tėvų dalyvavimą konkrečiuose ugdymo įstaigos organizuojamuose renginiuose.
3 blokas	Su kokiomis problemomis susiduriate bendraudami su tėvais?	Kas trukdo Jums bendrauti su pedagogais?	Buvo siekiama išryškinti realią probleminę situaciją bendradarbiaujant pedagogams ir ugdytinių tėvams.
	Kokios priežastys trukdo tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą?	Kokios priežastys trukdo tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą?	Svarbu išskirti konkrečias priežastis, trukdančias bendradarbiauti tėvams su ugdymo įstaiga.
	Kokios, Jūsų nuomone, yra svarbiausios šeimos ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos?	Kokios, Jūsų nuomone, yra svarbiausios šeimos partnerystės problemos?	Buvo siekta išskirti aktualiausias šeimos ir ugdymo įstaigos partnerystės problemas
4 blokas	Kas, Jūsų nuomone, turėtų rodyti daugiau iniciatyvos bendradarbiaujant su ugdymo įstaiga?	Kas, Jūsų nuomone, turėtų rodyti daugiau iniciatyvos bendradarbiaujant su ugdymo įstaiga?	Siekta sužinoti pedagogų ir tėvų poziciją jų dalyvavime ugdymo procese.
	Kaip manote, kodėl šeimos nariai dalyvauja ugdymo įstaigos savivaldoje ?	Kaip manote, kodėl Jums reikia dalyvauti ugdymo įstaigos savivaldoje?	Norėta išryškinti pedagogų ir tėvų priežastis ir motyvus dėl kurių reikia dalyvauti ugdymo procese.
		Ar Jūs esate informuojami apie vaiko ugdymosi pasiekimus?	Siekta sužinoti realią situaciją ar tėvai yra informuojami pedagogų apie vaiko ugdymosi rezultatus.
	Kaip Jūs manote, ar bendradarbiavimas yra naudingas tarp šeimos ir ugdymo įstaigos tobulinant savivaldą?		Siekta išryškinti, kiek pedagogui yra svarbus šeimos dalyvavimas ugdymo procese bei bendradarbiavimas su tėvais.

Išskirti klausimų blokai atspindi problemines Mažeikių miesto ir rajono ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldos organizavimo sritis, pedagogų nuostatas bei požiūrį į bendradarbiavimo organizavimą, tėvų dalyvavimą ugdymo procese. Pateiktais klausimais buvo siekiama išsiaiškinti realią situaciją organizuojant bendradarbiavimą, tėvų ir pedagogų

nebendradarbiavimo priežastis, nustatyti problemas susijusias su ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldos organizavimu, jų sprendimo būdus bei galimybes.

3.2. Kiekybinio tyrimo rezultatų analizė

Kiekybinio tyrimo rezultatai padėjo išsiaiškinti ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų pedagogų bendradarbiavimo su ugdytinių tėvais, tobulinat įstaigos savivaldą, ypatumus, išryškinti dažniausiai iškylančias problemas, trukdančias bendradarbiavimui bei atskleisti ugdymo įstaigos savivaldos tobulinimo galimybes pasitelkiant ugdytinių tėvus. Pagal šiuos aspektus ir buvo išskirti trys kiekybinio tyrimo rezultatų analizės poskyriai, kuriuose bus aptariami gauti tyrimo duomenys.

3.2.1. Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldos organizavimo ypatumai

Siekiant sužinoti tyrime dalyvavusių tėvų požiūrį į ugdymo įstaigą, jiems buvo pateiktas klausimas, *kaip vertinate ugdymo įstaigą, kurią lanko jūsų vaikas?* Tyrimo rezultatai parodė, jog Mažeikių mieste gyvenantys tėvai yra labiau patenkinti ugdymo įstaiga (73,30 proc.) negu rajone (58,30 proc.). Iš dalies vaikų ugdymo įstaiga buvo patenkinti daugiau rajono (41,70 proc.) tėvų nei miesto (26,70 proc.).

Tyrime dalyvavusiems Mažeikių miesto ir rajono tėvams buvo pateiktas klausimas, *ar esate informuojami apie vaiko ugdymosi pasiekimus?* Šis klausimas atspindi pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo stiprumą aktualių vaikų ugdymo kokybės aspektu. Tiek Mažeikių miesto, tiek rajono tyrime dalyvavusių tėvų nuomonė šiuo klausimu buvo labai panaši. „Taip“ pažymėjo 90,70 proc. miesto ir 83,30 proc. rajono tėvų. „Taip, jei to prašo tėvai“ pažymėjo 7 proc. miesto ir 12,5 proc. rajono tėvų, o „Iš dalies“ - 2,3 proc. miesto ir 4,2 proc. rajono tėvų. Tai parodo, jog tėvai gauna grįžtamąjį ryšį iš pedagogų apie jų vaikų ugdymo rezultatus.

Tas pats klausimas buvo pateiktas ir pedagogams, siekiant atskleisti jų poziciją apie bendradarbiavimą su tėvais, grįžtamojo ryšio apie vaikų ugdymosi rezultatus suteikimą. Apklausa parodė, jog 96,40 proc. Mažeikių miesto ir 77,80 proc. rajono pedagogų suteikia visą turimą informaciją apie vaikų pasiekimus.

Analizuojant ryšio stiprumą tarp suteikiamos informacijos ir pedagogų kvalifikacinės kategorijos nustatyta, jog tarp jų aiški tendencija, nes $\chi^2 = 9,452$, l.l.=1, p=0,051 (žr.3.2.1 lentelė).

Lyginant apklaustų pedagogų atsakimus pagal kvalifikacinę kategoriją, nustatyta, kad mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją įgiję pedagogai visada informuoja tėvus apie vaiko ugdymosi pasiekimus (100 proc.). Vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją įgiję pedagogai beveik visada informuoja tėvus (92,3 proc.), ir (7,7 proc.) jie tai daro tik tada, jei to prašo tėvai. Iš dalies tėvus informuoja tik mokytojo kvalifikacinę kategoriją įgiję pedagogai (33,3 proc.).

3.2.1 lentelė. **Pedagogų nuomonė apie tėvų informavimą apie vaiko ugdymosi pasiekimus**

Ar Jūs informuojate tėvus apie vaiko ugdymosi pasiekimus?	Kvalifikacinė kategorija						Viso	
	Mokytojas		Vyresnysis mokytojas		Mokytojas metodininkas			
	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška
Taip	2	66,7	36	92,3	22	100	60	93,8
Taip, tik jei to prašo tėvai	-	-	3	7,7	-	-	3	4,7
Iš dalies	1	33,3	-	-	-	-	-	-
Viso	3	100	39	100	22	100	64	100
$\chi^2=9,452, \text{ l.l.}=1, p=0,051.$								

Pedagogams buvo pateiktas klausimas, *kaip dažnai šviečiate tėvus?* Analizuojant ryšio stiprumą tarp miesto ir rajono pedagogų nuomonių nustatyta, jog tarp jų egzistuoja pakankamai stiprus ryšys, nes atlikus Chi-kvadrat testą gauta $\chi^2 = 10,791$, l.l.=1, p=0,029. Panašiai atsakė miesto (41,8 proc.), ir rajono (44,4 proc.) pedagogai, jog tėvus šviečia pedagogiškai kartą per mėnesį. Kartą per ketvirtį šviečia 30,9 proc. miesto ir 11,1 proc. rajono pedagogai. 18,2 proc. miesto ir 22,2 proc. rajono pedagogai, tai daro kas pusmetį. Tik kartą per metus tėvus šviečia 22,2 proc. rajono pedagogai, tuo tarpu 9,1 proc. miesto pedagogų tai daro kartą per savaitę. Galima teigti, kad miesto pedagogai su tėvais, bendrauja pakankamai dažnai (žr.3.2.2 lentelė).

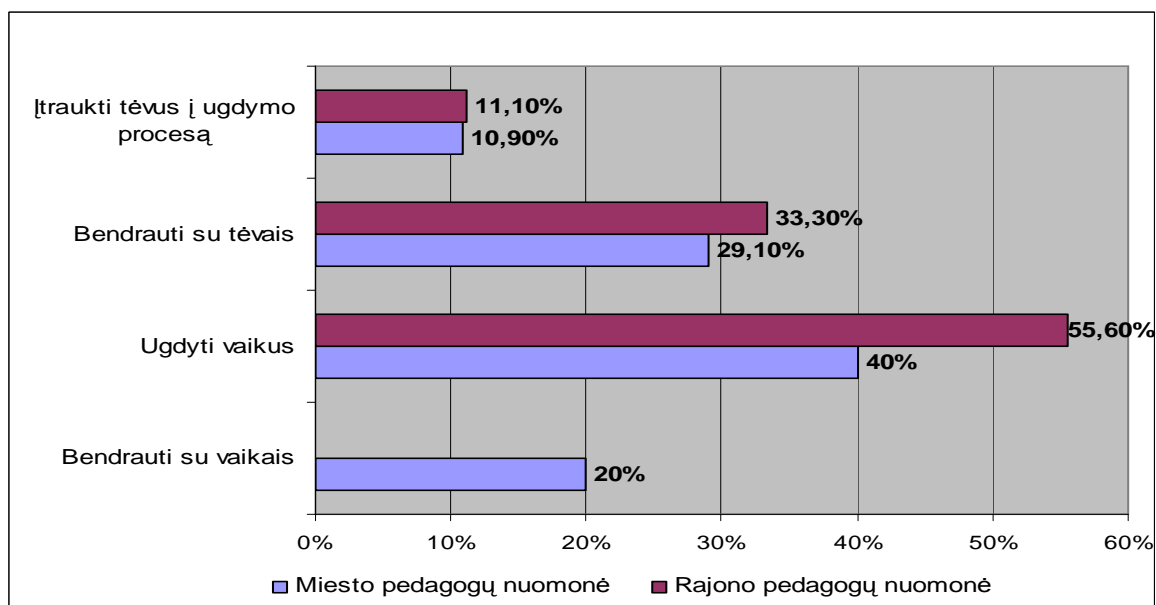
3.2.2 lentelė. **Pedagogų nuomonė apie tėvų švietimodažnumą.**

Kaip dažnai šviečiate tėvus pedagogiškai?	Ugdymo įstaiga				Viso	
	Miesto		Rajono			
	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška
Kartą per metus	-	-	2	22,2	2	3,1
Kartą per pusmetį	10	18,2	2	22,2	12	18,8
Kartą per ketvirtį	17	30,9	1	11,1	18	28,1
Kartą per mėnesį	23	41,8	4	44,4	27	42,2
Kartą per savaitę	5	9,1	-	-	5	7,8
Viso	55	100	9	100	64	100
$\chi^2=10,791$, l.l.=1, p=0,029.						

Atliekant tyrimą buvo svarbu sužinoti ir *pedagogų poziciją apie jų domėjimąsi savo ugdytinių gyvenimo ir ugdymosi sąlygomis šeimoje*. Paaiškėjo, jog didžiajai daugumai tyrime dalyvavusių Mažeikių miesto (74,50 proc.) ir rajono (88,90 proc.) pedagogų svarbu žinoti, kaip gyvena, jaučiasi, mokosi jų ugdytiniai šeimoje, kokias jie turi tam sąlygas.

Klausimyne Mažeikių miesto ir rajono pedagogams buvo pateiktas klausimas apie tai, *kas jiems labiausiai sekasi jų pedagoginėje veikloje*. Taip buvo siekiama išsiaiškinti miesto ir rajono pedagogų stipriąsias puses bendraujant ir bendradarbiaujant su ugdytinių tėvais. Apklausos duomenys parodė, jog pedagoginėje veikloje geriausiai sekasi miesto ir rajono pedagogams ugdyti vaikus. Šį teiginį pažymėjo 40 proc. miesto ir 55,60 proc. rajono pedagogų. Bendravimą su tėvais kaip sėkmingos pedagoginės veiklos komponentą pažymėjo 29,10 proc. miesto ir 33,30 proc. rajono pedagogų (žr. 3.2.1.1 pav.). Tik nedaugeliui miesto (10,90 proc.) ir rajono (11,10 proc.) pedagogų labiausiai sekasi įtraukti tėvus į ugdymo procesą. Tyrimo rezultatai parodė, jog bendravimas su vaikais gerai sekasi tik 20 proc. Mažeikių miesto pedagogų, tuo tarpu nei vienas rajono pedagogas šio teiginio iš viso nepažymėjo (žr. 3.2.1.1 pav.).

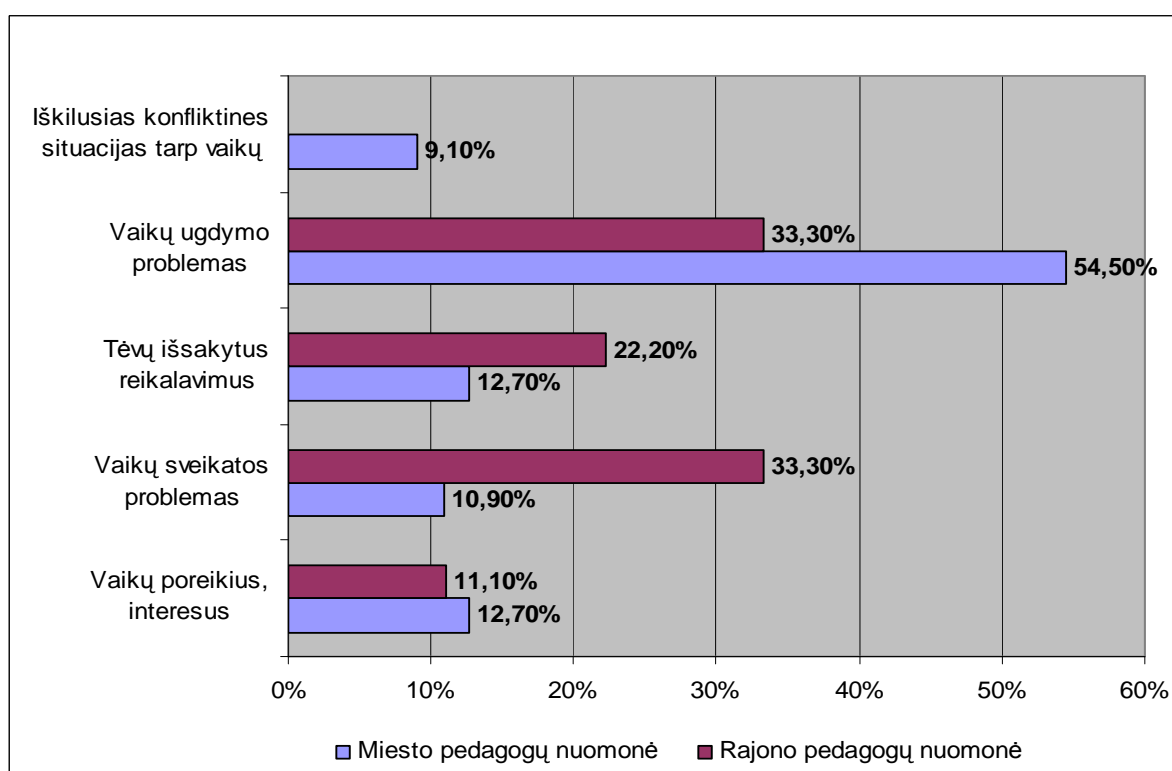
Taigi galima daryti išvadą, jog tiek Mažeikių miesto, tiek rajono pedagogams labiausiai jų profesinėje veikloje sekasi ugdyti vaikus, bendrauti su jų tėvais. Tačiau tėvų įtraukimas į ugdymo procesą bei bendravimas su vaikais nėra jų stipriosios pedagoginės veiklos sritys.

3.2.1.1 pav. Pedagogų pedagoginės veiklos vertinimas.

Tyrimo metu buvo svarbu išsiaiškinti, *ką Mažeikių miesto ir rajono pedagogai, bendraudami su tėvais akcentuoja*. Apklausos rezultatai parodė, jog šiuo aspektu respondentų nuomonės išskiskyrė. Miesto pedagogai, bendraudami su ugdytinių tėvais, labiausiai kreipia dėmesį į vaikų ugdymo problemas (54,50 proc.), tik po 12,70 proc. į vaikų poreikius, interesus ir tėvų išsakytas pastabas (žr.3.2.1.2 pav.). Apie konfliktines situacijas tik 9,10 proc. pedagogų kalbasi su tėvais. Rajone dirbantys pedagogai bendravime su tėvais labiau nei miesto pedagogai akcentuoja vaikų sveikatos problemas (33,30 proc.), tėvų išsakytus reikalavimus (22,20 proc.), tačiau nei vienas iš apklaustųjų nepažymėjo, jog bendraudami su ugdytinių tėvais jie pabrėžia iškilusias konfliktines situacijas tarp vaikų (žr. 3.2.1.2 pav.).

Taigi galima daryti išvadą, jog Mažeikių miesto pedagogai, dalyvavę tyrime, bendravime su tėvais išryškina vaikų ugdymo problemas, jų poreikius ir interesus, atkreipia dėmesį į tėvų išsakytus reikalavimus. Mažeikių rajono pedagogams labiau rūpi su tėvais aktualizuoti vaikų sveikatos, ugdymo problemas, jiems taip pat svarbios tėvų pastabos. Reikia pažymėti, jog konfliktinės situacijos tarp vaikų nėra prioritetinga sritis tiek miesto, tiek ir rajono tėvų ir pedagogų bendravime.

3.2.1.2 pav. **Pedagogų bendravimo su tėvais aspektai**

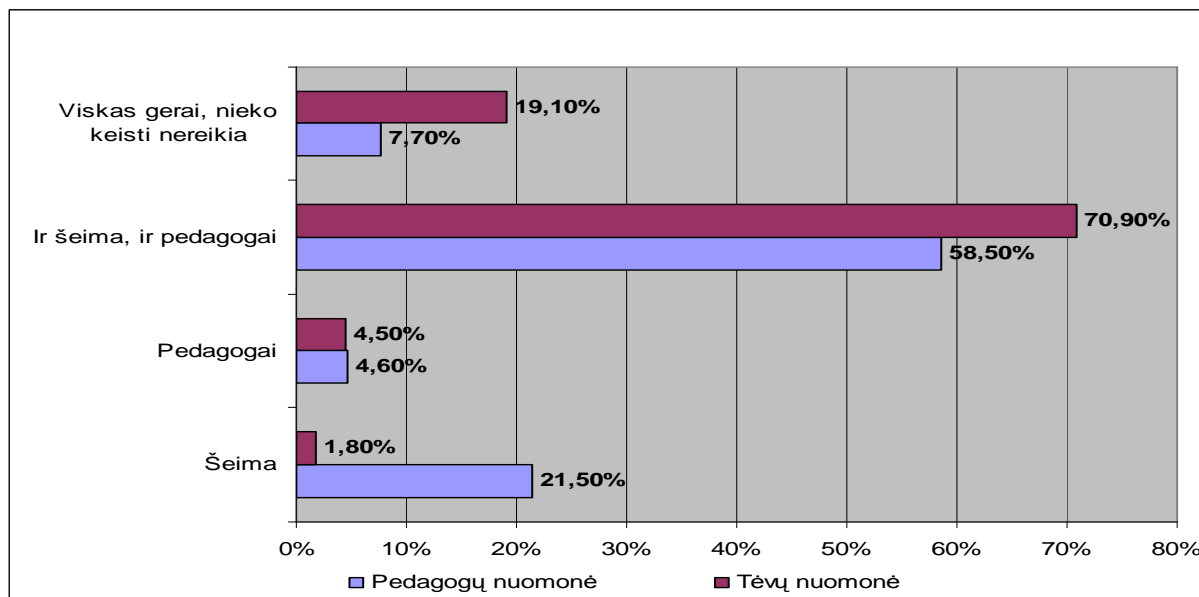
Lyginant pedagogų atsakymus į pateiktą klausimą, *ką Mažeikių miesto ir rajono pedagogai, bendraudami su tėvais akcentuoja* pagal pedagogų kvalifikacinę kategoriją, matyti aiški tendencija, nes atlikus Chi-kvadrat testą, gauta $p = 0,052$ (žr. 3.2.3 lentelė).

3.2.3 lentelė. **Pedagogų bendravimo su tėvais aspektai**

Ką bendraudami su tėvais akcentuojate?	Kvalifikacinė kategorija							
	Mokytojas		Vyresnysis mokytojas		Mokytojas metodininkas		Viso	
	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška	Pedagogų skaičius	Procentinė išraiška
Vaikų poreikius ir interesus	1	33,3	1	2,6	6	27,3	8	12,5
Vaikų sveikatos problemas	1	33,3	6	15,4	2	9,1	9	14,1
Tėvų išsakytus pageidavimus	-	-	8	20,5	1	4,5	9	14,1
Vaikų ugdymo problemas	1	33,3	22	56,4	10	45,5	33	51,6
Iškilusias konfliktines situacijas tarp vaikų	-	-	2	5,1	3	13,6	5	7,8
Viso	3	100	39	100	22	100	64	100
$\chi^2=15,214$, l.l.=1, $p=0,052$.								

Tyrimo metu buvo svarbu išsiaiškinti pedagogų ir jų ugdytinių tėvų nuomonę apie tai, *kas turėtų rodyti daugiau iniciatyvos bendradarbiaujant su ugdymo įstaiga?* 58,50 proc. pedagogų pažymėjo, jog ir šeima, ir pedagogai turi rodyti iniciatyvą tarpusavio bendradarbiavime, 21,50 proc. mano, jog tai turi daryti šeima. Dauguma tyrime dalyvavusių tėvų mano, jog iniciatyvos rodymas bendradarbiaujant turėtų kilti iš šeimos ir pedagogų (70,90 proc.). Pedagogus kaip bendravimo iniciatorius pažymėjo tik po 4,60 proc. pedagogų ir 4,50 proc. tėvų. Taigi jų nuomonės šiuo atveju buvo beveik vienodos. Šeimą kaip bendradarbiavimo iniciatorę pažymėjo tik proc. 1,80 proc. tėvų (žr. 3.2.1.3 pav.).

Taigi galima teigti, jog daugiausia pedagogų kaip bendradarbiavimo iniciatorius išskiria pirmiausia ir šeimą, ir pedagogus arba tik šeimą, o jų ugdytinių tėvai mano, jog bendradarbiaujant iniciatyva turėtų būti rodoma tiek iš pačių tėvų, tiek ir iš pedagogų.

3.2.1.3 pav. **Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo iniciatyva**

Tyrimo rezultatai atskleidė, jog Mažeikių miesto tėvų nuomone, daugiau iniciatyvos bendradarbiaujant su ugdymo įstaiga turi rodyti ir šeima, ir pedagogai (67,40 proc.), 25,60 proc. respondentų pažymėjo, jog viskas gerai, nieko keisti nereikia. Daugiau rajono nei miesto tėvų pritarė, jog iniciatyva turėtų kilti tiek iš tėvų, tiek ir iš pedagogų (83,30 proc.), o 12,50 proc. visų respondentų pažymėjo, jog nieko keisti nereikėtų.

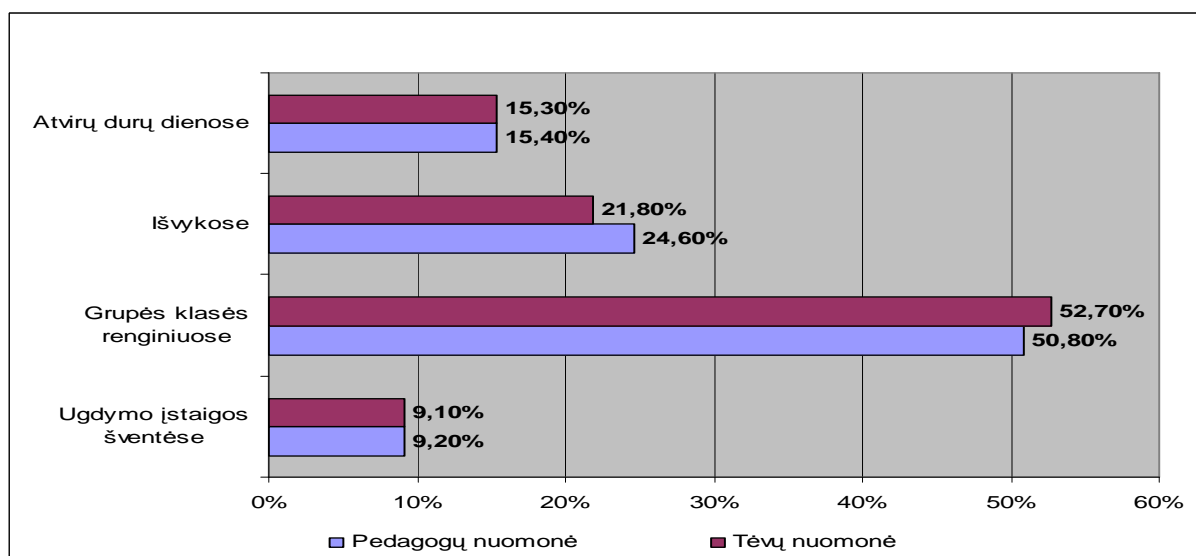
Analizuojant ryšio stiprumą tarp miesto ir rajono tėvų nuomonių nustatyta, jog egzistuoja pakankamai stiprus ryšys, nes atlikus Chi – kvadrat testą gauta $\chi^2=13,561$, $p=0,019$, t.y. $p<0,05$ (žr.3.2.4 lentelė).

3.2.4 lentelė. **Tėvų nuomonė apie tai , kas turėtų rodyti daugiau iniciatyvos bendradarbiaujant su ugdymo įstaiga**

Kas turėtų rodyti daugiau iniciatyvos bendradarbiaujant su ugdymo įstaiga	Ugdymo įstaiga				Viso	
	Miesto		Rajono		Tėvų skaičius	Procentinė išraiška
	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška		
Šeima	2	2,3	-	-	2	1,8
Pedagogai	4	4,7	1	4,2	5	4,5
Ir šeima, ir pedagogai	58	67,4	20	83,3	78	70,9
Viskas gerai, nieko keisti nereikia	22	25,6	3	12,5	25	22,8
Viso	86	100	24	100	110	100
$\chi^2=13,561$, l.l.=1, $p=0,019$.						

Miesto ir rajono pedagogų nuomone, bendradarbiavimo su ugdymo įstaiga iniciatoriai turėtų būti tiek šeima, tiek pedagogai (60 proc. ir 55,60 proc.). Šeimą pažymėjo 23,60 proc. miesto pedagogų, o kad viskas gerai, nieko keisti nereikia, teigė 12,80 proc. miesto pedagogų. Tyrimo rezultatai parodė, jog esama situacija yra priimtina net 33,30 proc. rajono pedagogų, o 11,10 proc. mano, jog iniciatyvą bendradarbiaujant turėtų rodyti pedagogai. Šie respondentai nemano, jog iniciatyvą bendradarbiaujant turėtų rodyti šeima.

Siekiant atskleisti pedagogų ir jų ugdytinių tėvų dalyvavimą ugdymo įstaigos savivaldoje, klausimyne pedagogams ir tėvams buvo pateiktas klausimas, *kokiuose ugdymo įstaigos renginiuose dalyvauja tėvai?* Tyrimo rezultatai parodė, jog tėvų ir pedagogų atsakymai sutapo. 50,80 proc. pedagogų ir 52,70 proc. jų ugdytinių tėvų pažymėjo, jog tėvai dalyvauja grupės, klasės renginiuose, 24,60 proc. ir 21,80 proc. – išvykose, 15,40 proc. pedagogų ir 15,30 proc. jų ugdytinių tėvų teigė, jog tėvai apsilanko atvirų durų dienose, 9,20 proc. ir 9,10 proc. respondentų – kad ateina į ugdymo įstaigos šventėse (žr. 3.2.1.4 pav.).

3.2.1.4 pav. **Pedagogų ir tėvų nuomonė apie dalyvavimą ugdymo įstaigos renginiuose**

Tyrimo metu buvo aktualu sužinoti, kokiuose ugdymo įstaigos renginiuose dalyvauja Mažeikių miesto ir rajono tėvai. 54,70 proc. miesto ir 45,80 proc. rajono tėvų pažymėjo, jog jie dalyvauja grupės, klasės renginiuose. Iš gautų rezultatų matyti, jog mieste tėvai dažniau vyksta į išvykas negu rajone

(23,30 proc. ir 16,70 proc.), tačiau Mažeikių rajone tėvai dažniau lankosi atvirų durų dienose negu mieste (29,20 proc. ir 12,80 proc.). Tik nedidelė dalis visų apklaustų tėvų tiek mieste, tiek rajone ateina į ugdymo įstaigoje organizuojamas šventes (9,30 proc. ir 8,30 proc.).

3.2.5 lentelė. Tėvų nuomonė apie dalyvavimą ugdymo įstaigos renginiuose

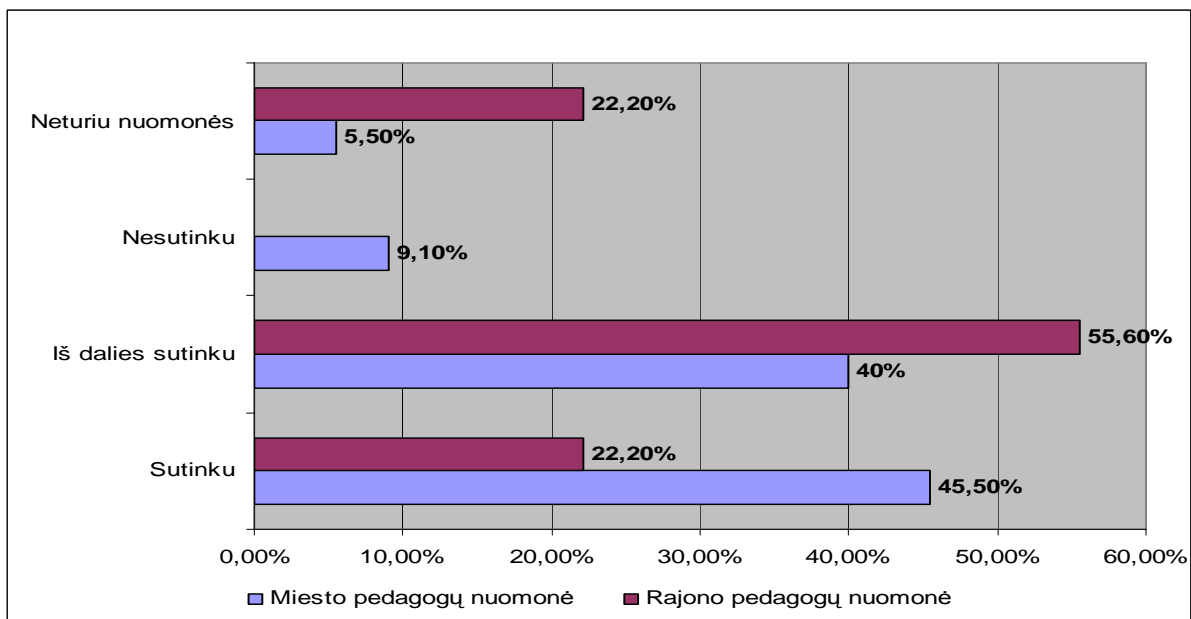
Kokiuose ugdymo įstaigos renginiuose dalyvaujate	Tėvų išsilavinimas					
	Aukštasis universitetinis	Aukštasis neuniversitetinis	Aukštesnysis	Spec. vidurinis	Vidurinis	Viso
	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška
Ugd. įstaigos šventėse	5 11,9	2 14,3	- -	3 15,8	- -	10 9,1
Gr., kl. renginiuose	18 42,9	6 42,9	18 64,3	12 63,2	4 57,1	58 52,7
Išvykose	11 26,2	4 28,6	7 25,0	2 10,5	- -	24 21,8
Atvirų durų dienose	8 19,0	2 14,3	3 10,7	2 10,5	3 42,9	18 16,4
Viso	42 100	14 100	28 100	19 100	7 100	110 100
$\chi^2=27,242$, l.l.=1, p=0,039.						

Kitas tyrimas buvo atliktas, siekiant nustatyti ar priklauso tėvų dalyvavimas renginiuose nuo jų išsilavinimo. Tyrimo rezultatai pavaizduoti (žr.3.2.5 lentelėje), kuriais nustatyta, kad egzistuoja pakankamai stiprus ryšys, nes atlikus Chi – kvadrat testą gauta $\chi^2 =27,242$, p=0,039, t.y. p reikšmė mažiau už 0,05.

Taigi galima daryti išvadą, kad tėvai įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą dalyvauja įvairiuose ugdymo įstaigos renginiuose, tai grupės, klasės renginiuose (42,9 proc.), išvykose (26,2 proc.), atvirų durų dienose (19,0 proc.), ugdymo įstaigos šventėse (11,9 proc.), tuo tarpu tėvai įgiję vidurinį išsilavinimą renkasi tik grupės, klasės renginius (57,1 proc.), ir atvirų durų dienas (42,9 proc.).

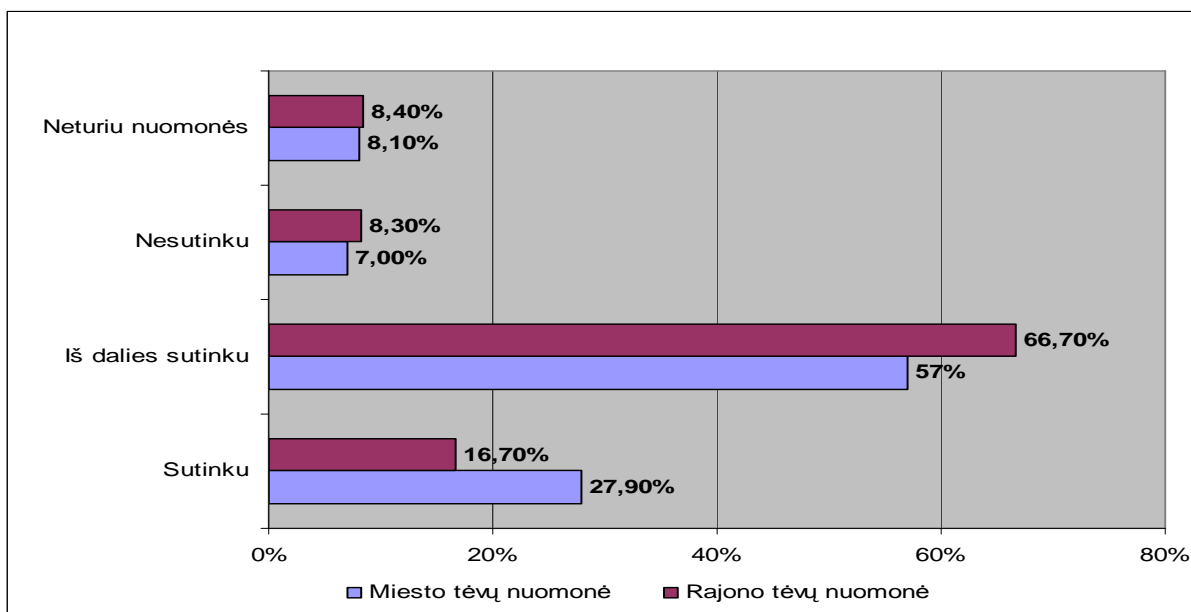
Pedagogams skirtoje anketoje buvo pateiktas klausimas, *ar tėvai yra lygiaverčiai pedagogo partneriai ugdymo įstaigų savivaldoje?* Šiuo klausimu miesto ir rajono pedagogų nuomonės nesutapo. 45,50 proc. miesto ir 22,20 proc. rajono pedagogų pažymėjo “sutinku”, 40 proc. ir 55,60 proc. – “iš dalies sutinku”, “neturėjo nuomonės” 5,50 proc. miesto ir 22,20 proc. rajono pedagogų. Su teiginiu nesutiko tik 9,10 proc. miesto pedagogų. (žr. 3.2.1.5 pav.).

Taigi galima daryti išvadą, kad Mažeikių mieste pedagogai tėvus laiko lygiaverčiais savo partneriais ugdymo įstaigos savivaldoje, o rajone pedagogai sutinka su tuo tik iš dalies arba visai neturi nuomonės šiuo klausimu.

3.2.1.5 pav. **Pedagogų nuomonė apie tėvus kaip lygiaverčius partnerius ugdymo įstaigos savivaldoje**

Tėvų nuomonė apie jų ir pedagogų lygiavertišką bendradarbiavimą ir partnerystę tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą išsiskyrė nuo apklaustų pedagogų, tačiau Mažeikių miesto ir rajono tyrime dalyvavusių tėvų nuomonė šiuo klausimu buvo labai panaši (žr. 3.2.1.6 pav.).

3.2.1.6 pav. **Tėvų nuomonė apie partnerystę su pedagogais**

Tik nedaugelis miesto ir rajono tėvų sutinka, jog tėvai ir pedagogai yra lygiaverčiai partneriai (27,90 proc. ir 16,70 proc.), o didžioji dauguma respondentų į šį teiginį atsakė „iš dalies sutinku“. Su tėvų ir pedagogų lygiavertiška partneryste nesutiko 7,00 proc. miesto ir 8,30 proc. rajono tėvų.

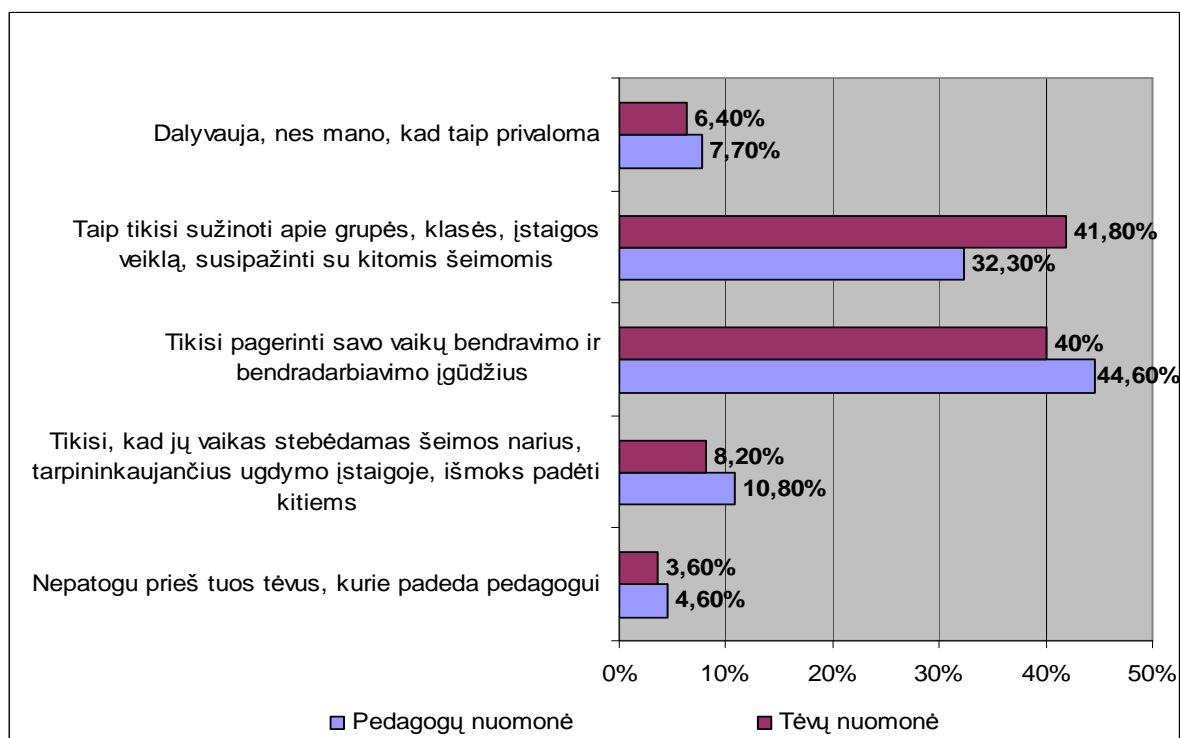
3.2.6 lentelė. Tėvų nuomonė apie partnerystę su pedagogais

Ar manote, jog tėvai yra lygiaverčiai pedagogo partneriai ugdymo įstaigų savivaldoje?	Tėvų išsilavinimas					
	Aukštasis universitetinis	Aukštasis neuniversitetinis	Aukštesnysis	Spec. vidurinis	Vidurinis	Viso
	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška
Sutinku	7 16,7	8 57,1	6 21,4	3 15,8	4 57,1	28 25,5
Iš dalies sutinku	28 66,7	4 28,6	18 64,3	13 68,4	2 28,6	65 59,1
Nesutinku	1 2,4	- -	4 14,3	3 15,8	- -	8 7,3
Neturiu nuomonės	6 14,2	2 14,3	- -	- -	1 14,3	9 8,1
Viso	42	14	28	19	7	110
$\chi^2=37,871$, l.l.=1, p=0,036.						

Buvo patikrinta, ar egzistuoja ryšys tarp tėvų nuomonės apie partnerystę su pedagogais ir tėvų išsilavinimo. Nustatyta Chi–kvadrat kriterijaus p reikšmė mažesnė už 0,05, ($p=0,036$, $\chi^2=37,871$) ir tai reiškia, kad ryšys tarp kintamųjų yra (žr. 3.2.6 lentelė.). Į pateiktą klausimą tėvams, *ar manote, jog tėvai yra lygiaverčiai pedagogo partneriai ugdymo įstaigų savivaldoje*, respondentai pažymėjo: “sutinku” po 57,1 proc., tėvai turintys aukštąjį neuniversitetinį ir vidurinį išsilavinimą, 21,4 proc. aukštesnįjį išsilavinimą. Aukštąjį universitetinį išsilavinimą turintys tėvai 66,7 proc. tik “iš dalies sutinka”, jog tėvai yra lygiaverčiai pedagogo partneriai ugdymo įstaigų savivaldoje, o aukštesnįjį (14,3 proc.) ir spec. vidurinį (15,6 proc.) išsilavinimą turintys tėvai nesutinka su šiuo teiginiu. Taigi galima daryti išvadą, tėvai turintys žemesnį išsilavinimą sutinka su tuo, kad jie yra lygiaverčiai pedagogo partneriai ugdymo įstaigų savivaldoje, tačiau tėvai turintys aukštesnįjį išsilavinimą sutinka tik iš dalies.

Siekiant atskleisti ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigos savivaldos probleminius aspektus, respondentų buvo paklausta, *dėl kokių priežasčių šeimos nariai dalyvauja ugdymo įstaigos savivaldoje?* Tyrimo duomenys parodė, jog pedagogų ir tėvų nuomone, tėvai dalyvauja ugdymo įstaigos savivaldoje, nes tikisi pagerinti savo vaikų bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius (44,60

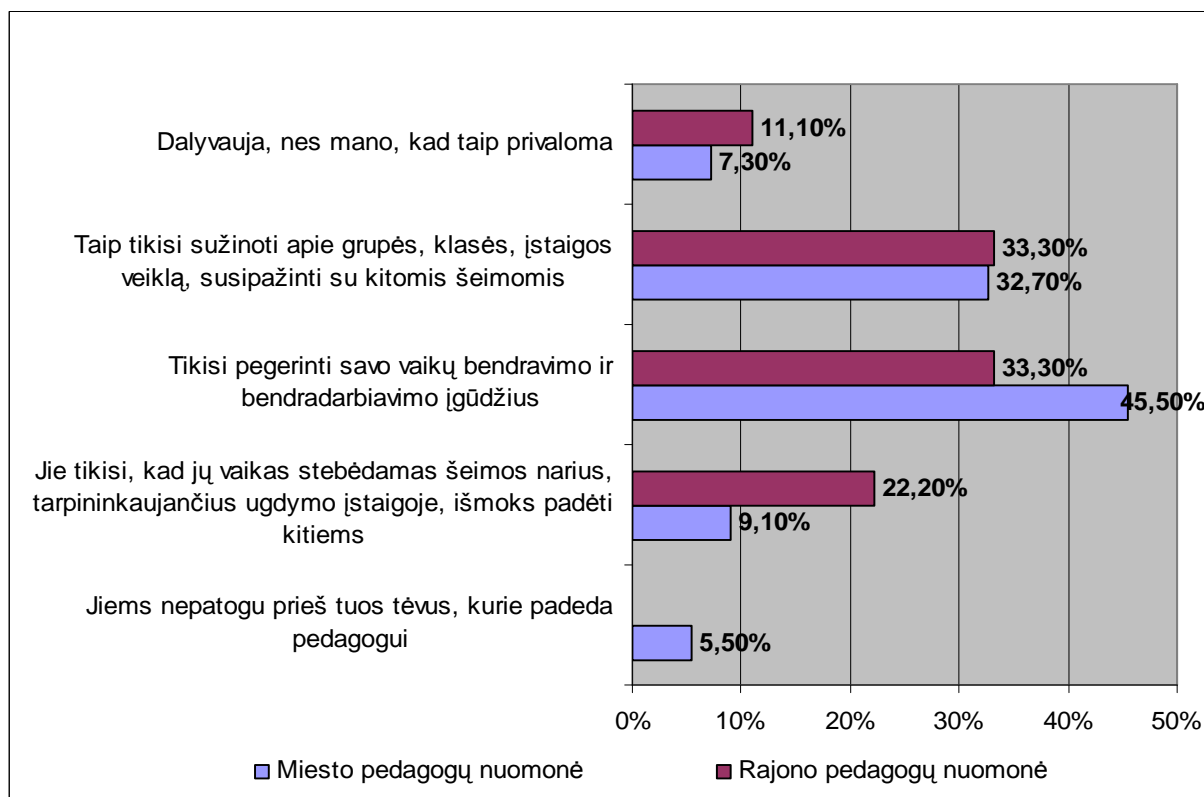
proc. ir 40 proc.), sužinoti apie grupės, klasės, įstaigos veiklą, susipažinti su kitomis šeimomis (32,30 proc. ir 41,80 proc.) (žr. 3.2.1.7 pav.).

3.2.1.7 pav. **Pedagogų ir tėvų nuomonė apie šeimos narių dalyvavimo ugdymo įstaigos savivaldoje priežastis**

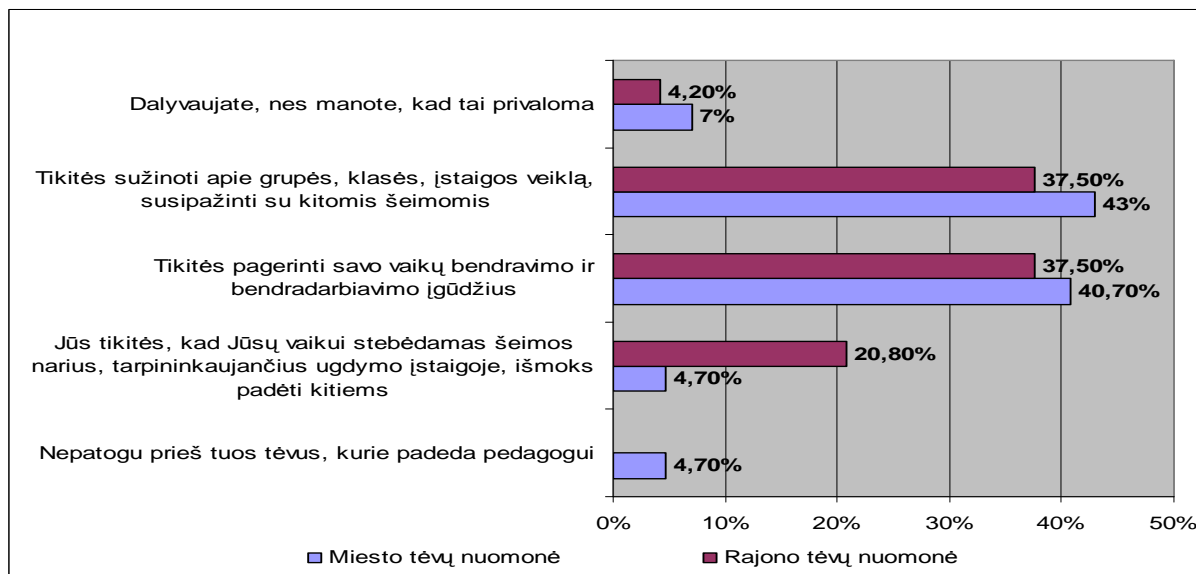
Tik maža dalis apklaustų pedagogų ir tėvų pažymėjo, jog tikisi, kad jų vaikas, stebėdamas šeimos narius, tarpininkaujančius ugdymo įstaigoje, išmoks padėti kitiems (10,80 proc. ir 8,20 proc.). 7,70 proc. pedagogų ir 6,40 proc. tėvų dalyvauja ugdymo įstaigos savivaldoje todėl, kad mano esant tai privaloma, o likusiai daliai respondentų tiesiog nepatogu prieš tuos tėvus, kurie padeda pedagogui. Šį teiginį kaip dalyvavimo ugdymo įstaigos savivaldoje priežastį pažymėjo 4,60 proc. tyrime dalyvavusių pedagogų ir 3,60 proc. jų ugdytinių tėvų (žr. 3.2.1.7 pav.).

Reikia pažymėti, jog Mažeikių miesto ir rajono pedagogų ir tėvų nuomonės apie dalyvavimo ugdymo įstaigos savivaldoje priežastis sutapo. Miesto ir rajono pedagogai kaip pagrindines priežastis išskyrė tėvų norą pagerinti savo vaikų bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius (45,50 proc. ir 33,30 proc.) bei sužinoti apie grupės, klasės bei visos įstaigos veiklą, susipažinti su kitomis šeimomis (32,70 proc. ir 33,30 proc.) (žr. 3.2.1.8 pav.).

3.2.1.8 pav. **Pedagogų nuomonė apie tėvų dalyvavimo ugdymo įstaigos savivaldoje priežastis**

Mažeikių miesto ir rajono tėvų nuomonė apie jų dalyvavimo ugdymo įstaigos savivaldoje priežastis buvo panaši. Šios respondentų grupės išskyrė dvi pagrindines priežastis: vaikų bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžių ugdymas (40,70 proc. ir 37,50 proc.) bei informacijos gavimas apie grupės, klasės ar įstaigos veiklą, noras susipažinti su kitomis šeimomis (43 proc. ir 37,50 proc.). Miesto ir rajono tėvų nuomonės išsiskyrė tik dėl tokios priežasties kaip vaiko, stebinčio tarpininkaujančius ugdymo įstaigoje šeimos narius, mokymasis padėti kitiems. Šį teiginį kaip tėvų dalyvavimo ugdymo įstaigos savivaldoje priežastį pažymėjo 4,70 proc. miesto ir 20,80 proc. rajono tėvų (žr. 3.2.1.9 pav.). Tai parodo, jog rajone tėvams yra svarbesnis ir aktualesnis vaiko iniciatyvos, bendruomeniškumo, savitarpio pagalbos ugdymas negu mieste.

3.2.1.9 pav. Tėvų nuomonė apie tėvų dalyvavimo ugdymo įstaigos savivaldoje priežastis

Taigi galima teigti, jog tiek pedagogų, tiek tėvų nuomone, esminės priežastys, dėl kurių tėvai dalyvauja ugdymo įstaigos savivaldoje, yra noras pagerinti pačių vaikų bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius, sužinoti apie grupės ir pačios įstaigos veiklą, susipažinti su kitomis šeimomis. Be to, Mažeikių rajono apklaustieji tėvai, priešingai nei miesto, kaip svarbią dalyvavimo ugdymo įstaigos savivaldoje priežastį išskyrė tai, kad vaikai, stebėdami artimuosius, bendradarbiaujančius su pedagogais, įgyja pagalbos kitiems, bendradarbiavimo kompetenciją.

Ištirta ar tėvų lytis turi įtakos tėvų nuomonei apie jų dalyvavimo ugdymo įstaigos savivaldoje priežastis. Tyrimu nustatyta, kad ryšys egzistuoja, nes gauta p reikšmė mažesnė už 0,05 ($\chi^2=9,864$, l.l.=1, $p=0,043$). Rezultatai pavaizduoti 3.2.7 lentelėje. Vyrai mano, jog jiems reikia dalyvauti ugdymo įstaigos savivaldoje todėl kad, tikisi sužinoti apie grupės, klasės, įstaigos veiklą, taip pat susipažinti su kitomis šeimomis (63,3 proc.) ir tik maža dalis respondentų pažymėjo, dalyvauja ugdymo įstaigos savivaldoje, nes mano, kad tai privaloma (18,2 proc.). Moterų nuomonė išsiskyrė. Jos tikisi pagerinti savo vaikų bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius (43,4 proc.). Tikisi sužinoti apie grupės, klasės bei įstaigos veiklą, susipažinti su kitomis šeimomis (39,4 proc.). Moterys tikisi, kad jų vaikas stebėdamas šeimos narius, tarpininkaujančius ugdymo įstaigoje, išmoks padėti kitiems (9,1 proc.). Respondentėms nepatogu prieš tuos tėvus, kurie padeda pedagogui (3,0 proc.) ir dalyvauja ugdymo įstaigos savivaldoje, nes mano, kad tai privaloma (5,1 proc.). Taigi, galima teigti, jog vyrų ir moterų nuomonės šiuo klausimu išsiskyrė daugeliu atveju.

3.2.7 lentelė. Tėvų nuomonė apie tėvų dalyvavimo
ugdymo įstaigos savivaldoje priežastis

Kodėl Jums reikia dalyvauti ugdymo įstaigos savivaldoje?	Lytis				Viso	
	Vyras		Moteris			
	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška
Jums nepatogu prieš tuos tėvus, kurie padeda pedagogui	1	9,1	3	3,0	4	3,6
Jūs tikitės, kad jūsų vaikas stebėdamas šeimos narius, tarpininkaujančius ugdymo įstaigoje, išmoks padėti kitiems	-	-	9	9,1	9	8,2
Tikitės pagerinti savo vaikų bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius	1	9,1	43	43,4	44	40
Tikitės sužinoti apie gr., kl./įstaigos veiklą, susipažinti su kitomis šeimomis	7	63,6	39	39,4	46	41,8
Dalyvaujate, nes manote, kad tai privaloma	2	18,2	5	5,1	7	6,4
Viso	11	100	99	100	110	100
$\chi^2=9,864$, l.l.=1, p=0,043.						

Kitas tyrimas buvo atliktas, siekiant nustatyti, *ar priklauso tėvų nuomonė apie jų dalyvavimo ugdymo įstaigos savivaldoje priežastis* nuo tėvų išsilavinimo. Tyrimo rezultatais, nustatyta, kad egzistuoja pakankamai stiprus ryšys, nes atlikus Chi–kvadrat testą gauta $p=0,004$, o tai yra mažiau už 0,05, $\chi^2=35,273$ (žr.3.2.8 lentelė).

I klausimą, *kodėl dalyvaujate ugdymo įstaigos savivaldoje*, respondentų nuomonės išsiskyrė. Tėvai, turintys auštąjį universitetinį išsilavinimą ugdymo įstaigos savivaldoje dalyvauja todėl, jog tikisi sužinoti apie grupės, klasės, įstaigos veiklą, taip pat susipažinti su kitomis šeimomis (52,4 proc.) ir tik maža dalis respondentų pažymėjo, kad tikisi, kad vaikas stebėdamas šeimos narius, tarpininkaujančius ugdymo įstaigoje, išmoks padėti kitiems (7,1 proc). Tiek pat procentų tėvų dalyvauja, nes mano, kad tai privaloma. Tačiau tėvai, turintys vidurinį išsilavinimą, pasirinko tik du atsakymų variantus. Jie tikisi pagerinti savo vaikų bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius (85,7 proc.) ir tikisi sužinoti apie grupės, klasės, bei įstaigos veiklą, susipažinti su kitomis šeimomis (14,3 proc.).

3.2.8 lentelė. Tėvų nuomonė apie jų dalyvavimo ugdymo įstaigos savivaldoje priežastis

Kodėl dalyvaujate ugdymo įstaigos savivaldoje?	Tėvų išsilavinimas					
	Aukštasis universitetinis	Aukštasis neuniversitetinis	Aukštesnysis	Spec. viduriniai	Viduriniai	Viso
	Tėvų skaič., proc.	Tėvų skaič., proc.	Tėvų skaič., proc.	Tėvų skaič., proc.	Tėvų skaič., proc.	Tėvų skaič., proc.
Jums nepatogu prieš tuos tėvus, kurie padeda pedagogui	- -	2 14,7	2 7,1	- -	- -	4 3,6
Tikitės, kad jūsų vaikas stebėdamas šeimos narius, tarpininkaujančius ugd. įst., išmoks padėti kitiems	3 7,1	2 14,3	1 3,6	3 15,8	- -	9 8,2
Tikitės pagerinti savo vaikų bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius	14 33,3	4 28,6	11 39,3	9 47,4	6 85,7	44 40,0
Tikitės sužinoti apie gr.,kl./įst. veiklą, susip. su kitomis šeimomis	22 52,4	2 14,3	14 50,0	7 36,8	1 14,3	46 41,8
Dalyvaujate, nes manote, kad tai privaloma	3 7,1	4 28,6	- -	- -	- -	7 6,4
Viso	42	14	28	19	7	110
$\chi^2=35,273$, l.l.=1, p=0,004.						

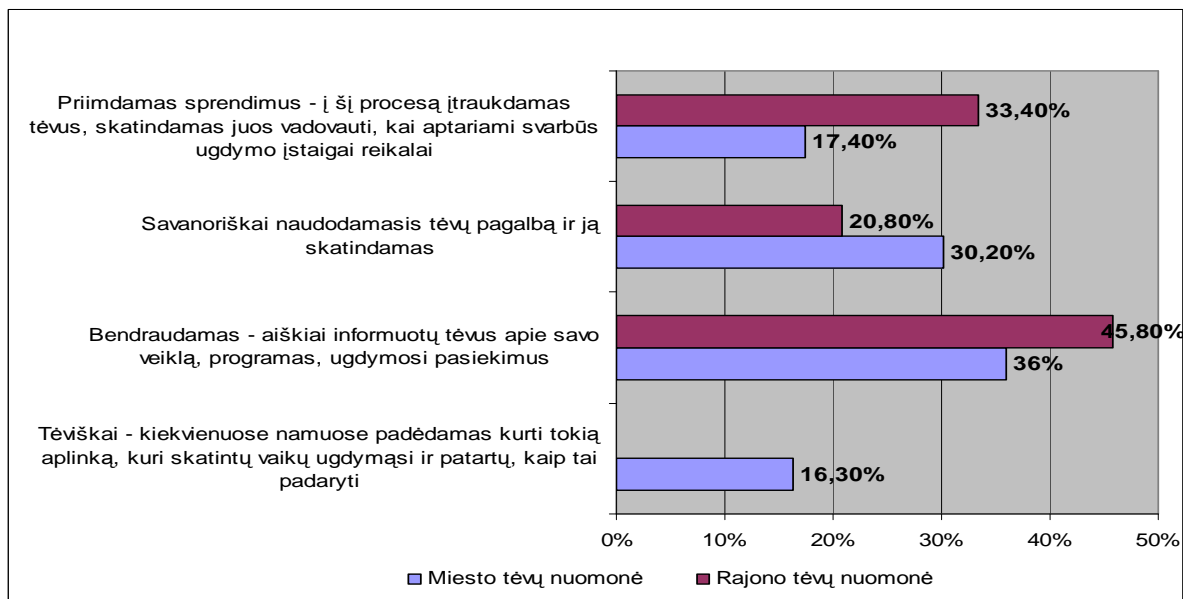
Tyrimo metu buvo aktualu išsiaiškinti apklaustų Mažeikių miesto ir rajono tėvų požiūrį į tai, *kaip ugdymo įstaiga galėtų įtraukti tėvus į savo gyvenimą?* Gauti apklausos rezultatai parodė, kad, miesto (36,00 proc.) ir rajono (45,80 proc.) tėvų nuomone, jie galėtų būti įtraukiami į ugdymo įstaigos gyvenimą bendraujant su pedagogais, kurie aiškiai informuotų tėvus apie savo veiklą, programas, ugdymosi pasiekimus bei savanoriškai naudojantis tėvų pagalba ir ją skatinant (30,20 proc. ir 20,80 proc.) (žr. 3.2.1.10 pav.). Reikia pažymėti, jog Mažeikių miesto ir rajono apklaustųjų respondentų nuomonės sutapo tik paminėtais dviem aspektais. Dėl kitų tėvų įtraukimo į ugdymo įstaigos savivaldą būdų jų požiūriai išsiskyrė. Vieni jų – miesto tėvai - pažymėjo, jog tėvai į ugdymo įstaigos savivaldą galėtų būti įtraukiami tėviškai, kai kiekvienuose namuose pedagogas padeda kurti tokią aplinką, kuri skatintų vaikų ugdymąsi ir patartų, kaip tai padaryti (16,30 proc.). O štai Mažeikių rajone tėvai išskyrė tokį jų įtraukimo būdą į ugdymo įstaigos savivaldą kaip priimant sprendimus į šį procesą įtraukiant tėvus, skatinant juos vadovauti, kai aptariamais svarbūs ugdymo įstaigos reikalai (33,40 proc.) (žr. 3.2.1.10 pav.).

Lyginant miesto ir rajono tėvų atsakymus į pateiktą klausimą, *kaip ugdymo įstaiga galėtų įtraukti tėvus į savo gyvenimą*, nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas, nes $p < 0,05$ ($\chi^2 = 12,195$, l.l.=1, $p = 0,016$) (žr. 3.2.10 lentelė).

3.2.10 lentelė. Tėvų nuomonė apie tėvų įtraukimo į ugdymo įstaigos savivaldą būdus

Kaip ugdymo įstaiga galėtų įtraukti tėvus į savo gyvenimą	Tėvų nuomonė				Viso	
	Miesto		Rajono			
	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška
Tėviškai – kiekvienuose namuose padėdamas kurti tokią aplinką, kuri skatintų vaikų ugdymąsi ir patartų, kaip tai padaryti.	14	16,3	-	-	14	12,7
Bendraudamas – aiškiai informuotų tėvus apie savo veiklą, programas, ugdymosi pasiekimus.	31	36,0	11	45,8	42	38,2
Savanoriškai – naudodamasis tėvų pagalba ir ją skatindamas.	26	30,2	5	20,8	31	28,2
Priimdamas sprendimus– į šį procesą įtraukdamas tėvus, skatindamas juos vadovauti, kai aptariami svarbūs ikimokyklinei ugdymo įstaigai reikalai.	15	17,4	8	33,4	23	20,9
Viso	86	100	24	100	110	100
$\chi^2=12,195$, l.l.=1, p=0,016.						

Taigi galima daryti išvadą, jog Mažeikių miesto ir rajono tėvai kaip galimus jų įtraukimo į ugdymo įstaigos savivaldą būdus išskyrė pedagogo bendravimą su jais aiškiai informuojant tėvus apie savo veiklą, programas, ugdymosi rezultatus bei pedagogo iniciatyvą savanoriškai pasinaudoti tėvų pagalba ir ją skatinti. Tačiau miesto tėvams priimtinesnis įsitraukimo būdas į ugdymo įstaigos savivaldą buvo pedagogo pagalba kiekvienuose namuose kuriant tokią aplinką, kuri skatintų vaiką ugdytis, o tuo tarpu rajono tėvams – pedagogo iniciatyvą įtraukti tėvus į sprendimų priėmimą skatinant juos vadovauti, kai aptariami svarbūs ugdymo įstaigai reikalai.

3.2.1.10 pav. Tėvų nuomonė apie tėvų įtraukimo į ugdymo įstaigos savivaldą būdus

Apibendrinant poskyrį apie ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldos organizavimo ypatumus išryškėjo, jog Mažeikių mieste gyvenantys tėvai yra labiau patenkinti ugdymo įstaiga negu rajone, tačiau visi apklaustieji tėvai gauna grįžtamąjį ryšį iš pedagogų apie jų vaikų ugdymo rezultatus.

Reziumuojant tyrimo rezultatus galima teigti, kad didžioji dauguma Mažeikių miesto ir rajono pedagogų domisi, kaip gyvena, jaučiasi, mokosi jų ugdytiniai šeimoje, kokias jie turi tam sąlygas. Pedagoginėje veikloje pedagogams geriausiai sekasi ugdyti vaikus. Išryškėjo pedagogų bendravimo su tėvais problemos: jų tarpusavio bendradarbiavimas nėra sėkmingas, sunkiai sekasi įtraukti tėvus į ugdymo procesą. Reikia pastebėti, kad rasti bendrą kalbą su vaikais rajono pedagogams yra sunkiau nei miesto.

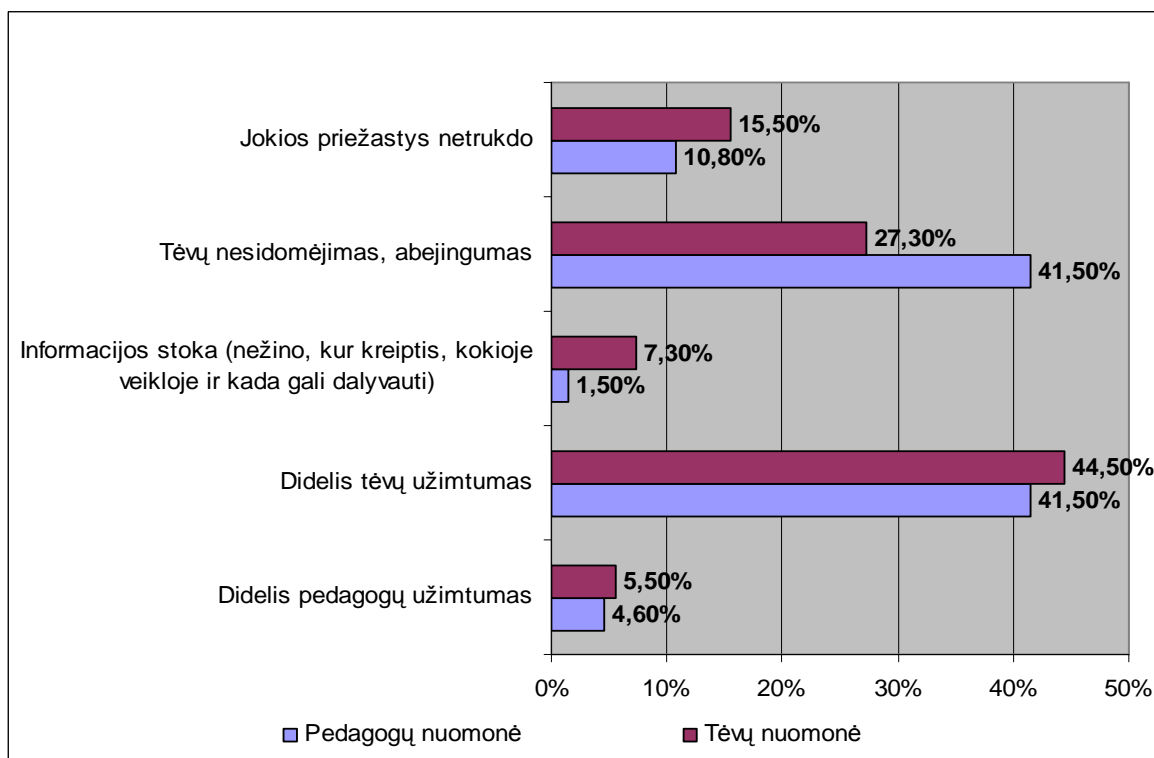
Tyrimo rezultatai atskleidė, jog miesto pedagogai, bendraudami su ugdytinių tėvais, labiausiai kreipia dėmesį į vaikų ugdymo problemas. Rajone dirbantys pedagogai bendravime su tėvais labiau nei miesto pedagogai akcentuoja vaikų sveikatos problemas, tėvų išsakytus reikalavimus, tačiau bendraudami su ugdytinių tėvais jie neaktualizuoja iškilusių konfliktinių situacijų tarp vaikų. Pedagogai ir tėvai yra tos pačios nuomonės, kad tarpusavio bendradarbiavimą turėtų inicijuoti tiek pati šeima, tiek ir pedagogai. Iš gautų tyrimo rezultatų paaiškėjo, kad Mažeikių mieste pedagogai tėvus laiko lygiaverčiais savo partneriais ugdymo įstaigos savivaldoje, o rajone pedagogai sutinka su tuo tik iš dalies arba visai neturi nuomonės šiuo klausimu.

Apibendrinant galima teigti, jog tiek pedagogų, tiek tėvų nuomone, esminės priežastys, dėl kurių tėvai dalyvauja ugdymo įstaigos savivaldoje, yra siekimas pagerinti pačių vaikų bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius, sužinoti apie grupės ir pačios įstaigos veiklą, susipažinti su kitomis šeimomis. Be to, Mažeikių rajono apklaustieji tėvai, priešingai nei miesto, kaip svarbią dalyvavimo ugdymo įstaigos savivaldoje priežastį išskyrė tai, kad vaikai, stebėdami artimuosius, bendradarbiaujančius su pedagogais, įgyja pagalbos kitiems, bendradarbiavimo kompetenciją. Reikia pažymėti, kad Mažeikių miesto ir rajono tėvai kaip galimus jų įtraukimo į ugdymo įstaigos savivaldą būdus išskyrė pedagogo bendravimą su jais aiškiai informuojant tėvus apie savo veiklą, programas, ugdymosi rezultatus bei pedagogo iniciatyvą savanoriškai pasinaudoti tėvų pagalba ir ją skatinti. Tačiau miesto tėvams priimtinesnis išitraukimo būdas į ugdymo įstaigos savivaldą buvo pedagogo pagalba kiekvienuose namuose kuriant tokią aplinką, kuri skatintų vaiką ugdytis, o tuo tarpu rajono tėvams – pedagogo iniciatyva įtraukti tėvus į sprendimų priėmimą skatinant juos vadovauti, kai aptariamais svarbūs ugdymo įstaigai reikalai.

3.2.2. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo problemos tobulinant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą

Šeima ir mokykla yra pagrindinės ir svarbiausios vaikų auklėjimo institucijos. Siekiant tobulinti ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą, reikalingas aktyvus ir kryptingas šių įstaigų ir tėvų bendradarbiavimas. Tyrime buvo siekiama išsiaiškinti, kokios priežastys trukdo tėvų ir ugdymo įstaigų bendradarbiavimui, kokios kyla tėvams ir pedagogams problemos bendraujant ir bendradarbiaujant vieni su kitais, kokios svarbiausios tėvų ir pedagogų partnerystės problemos.

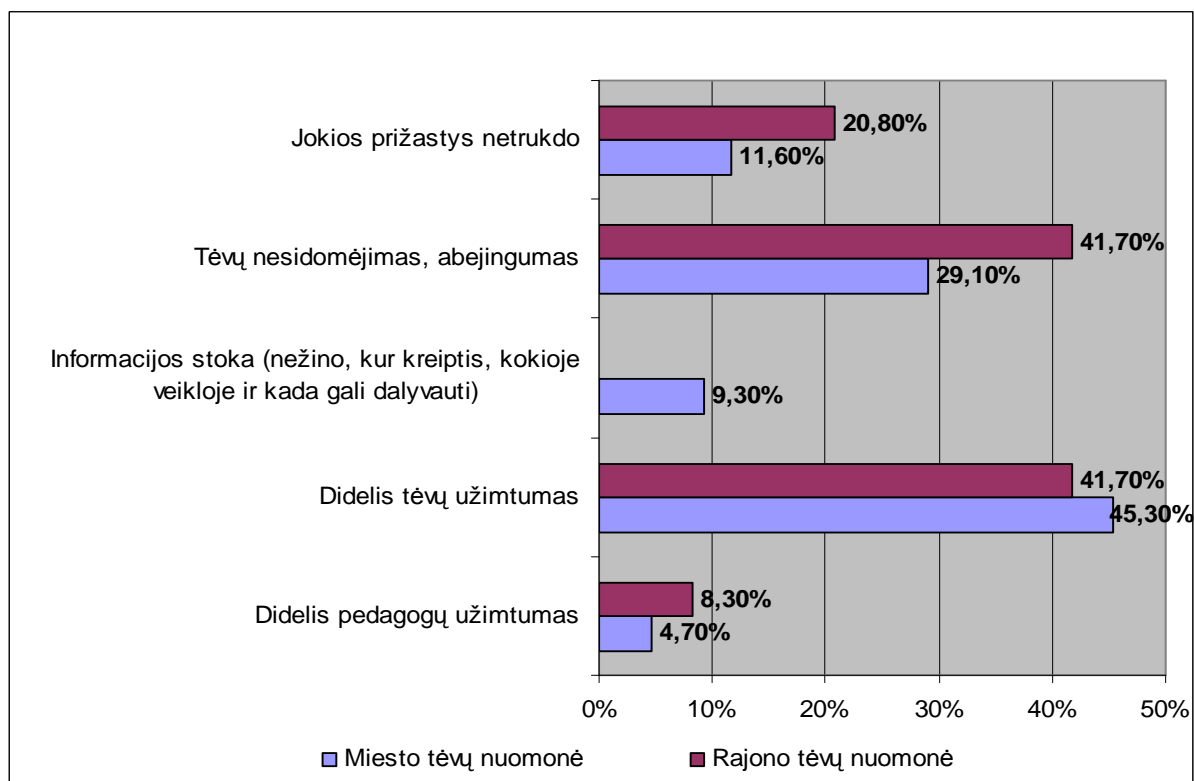
Respondentams (tėvams ir pedagogams) buvo pateiktos priežastys, trukdančios tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog, pasak pedagogų, tėvų ir ugdymo įstaigų bendradarbiavimui labiausiai trukdo didelis tėvų užimtumas (41,50 proc.), tėvų nesidomėjimas, abejingumas (41,50 proc.). Mažiau svaresnės priežastys, pasak pedagogų, yra didelis pedagogų užimtumas (4,60 proc.), informacijos stoka (nežinoma, kur kreiptis, kokioje veikloje ir kada gali dalyvauti) (1,50 proc.). 10,80 proc. pedagogų pažymėjo, jog tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui netrukdo jokios priežastys (žr. 3.2.2.1 pav.).

3.2.2.1 pav. **Priežastys, trukdančios tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui (pedagogų ir tėvų nuomonė)**

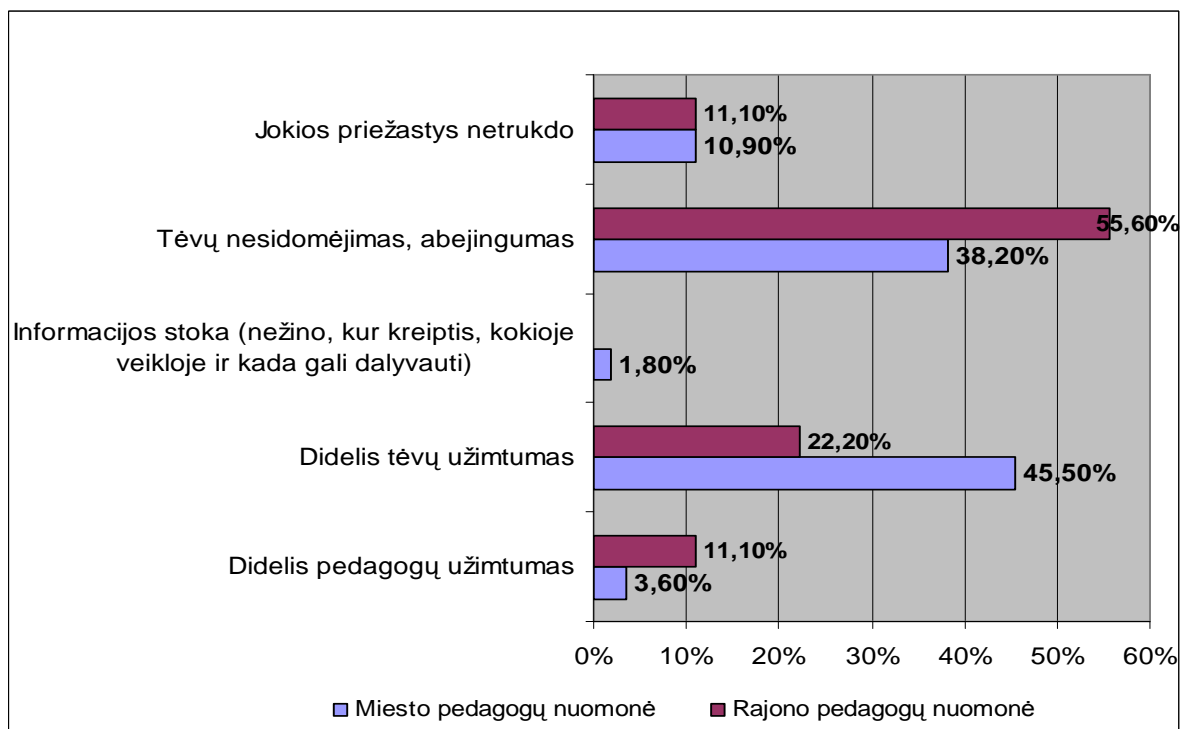
Tyrimo rezultatai parodė, jog, pasak tėvų, labiausiai tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui trukdo didelis tėvų užimtumas (44,50 proc.), tėvų nesidomėjimas, abejingumas (27,30 proc.), mažiaus svaresnės priežastys – didelis auklėtojų užimtumas (5,50 proc.), informacijos stoka (7,30 proc.) (žr. 3.2.2.1 pav.). Galima teigti, jog tėvų ir pedagogų nuomonės beveik nesiskiria ir sutariama, jog priežastys, trukdančios tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui yra didelis tėvų užimtumas, nepakankamas laiko skyrimas domėjimuisi vaiku, abejingumas.

Analizuojant miesto ir rajono tėvų nuomonę apie priežastis, trukdančias bendradarbiauti tėvams ir ugdymo įstaigai, miesto ir rajono tėvų nuomone, svariausia priežastis yra didelis tėvų užimtumas (miesto tėvų 45,30 proc., rajono tėvų 41,70 proc.), tėvų nesidomėjimas, abejingumas (miesto tėvų 29,10 proc., rajono tėvų 41,70 proc.). 20,80 proc. rajono tėvų, 11,60 proc. miesto tėvų teigia, kad jokios priežastys netrukdo tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui (žr. 3.2.2.2 pav.). Galima teigti, jog miesto ir rajono tėvų nuomone, didžiausios priežastys, trukdančios tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui, yra didelis tėvų užimtumas bei tėvų nesidomėjimas, abejingumas vaikų ugdymui.

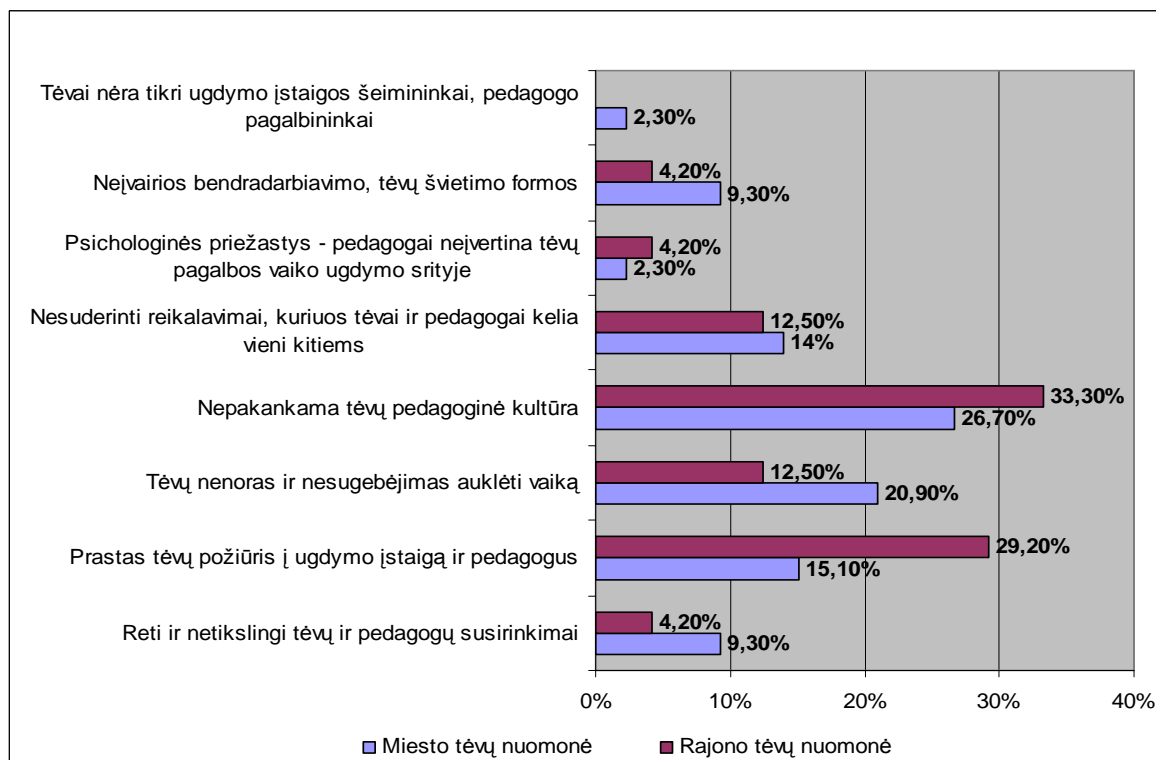
3.2.2.2 pav. **Priežastys, trukdančios tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui (miesto ir rajono tėvų nuomonė)**

Tiriant miesto ir rajono pedagogų nuomonę, išryškėjo, jog tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui trukdančios priežastys yra didelis tėvų užimtumas (miesto pedagogų 45,50 proc., rajono pedagogų 22,20 proc.) bei tėvų nesidomėjimas, abejingumas (miesto pedagogų 38,20 proc., rajono pedagogų 55,60 proc.). 3,60 proc. miesto pedagogų, 11,10 proc. rajono pedagogų teigia, kad priežastis, trukdanti tėvų ir pedagogų bendradarbiavimui, yra didelis pedagogų užimtumas. 10,90 proc. miesto pedagogų, 11,10 proc. rajono pedagogų teigia, kad jokios priežastys netrukdo tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui (žr. 3.2.2.3 pav.). Galima teigti, jog miesto ir rajono pedagogų nuomonė dėl priežasčių, trukdančių tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui, skiriasi. Miesto pedagogų nuomone, svarbiausia priežastis yra didelis tėvų užimtumas, o rajono pedagogai teigia, jog svarbiausia priežastis, trukdanti bendradarbiavimui, yra tėvų nesidomėjimas, abejingumas.

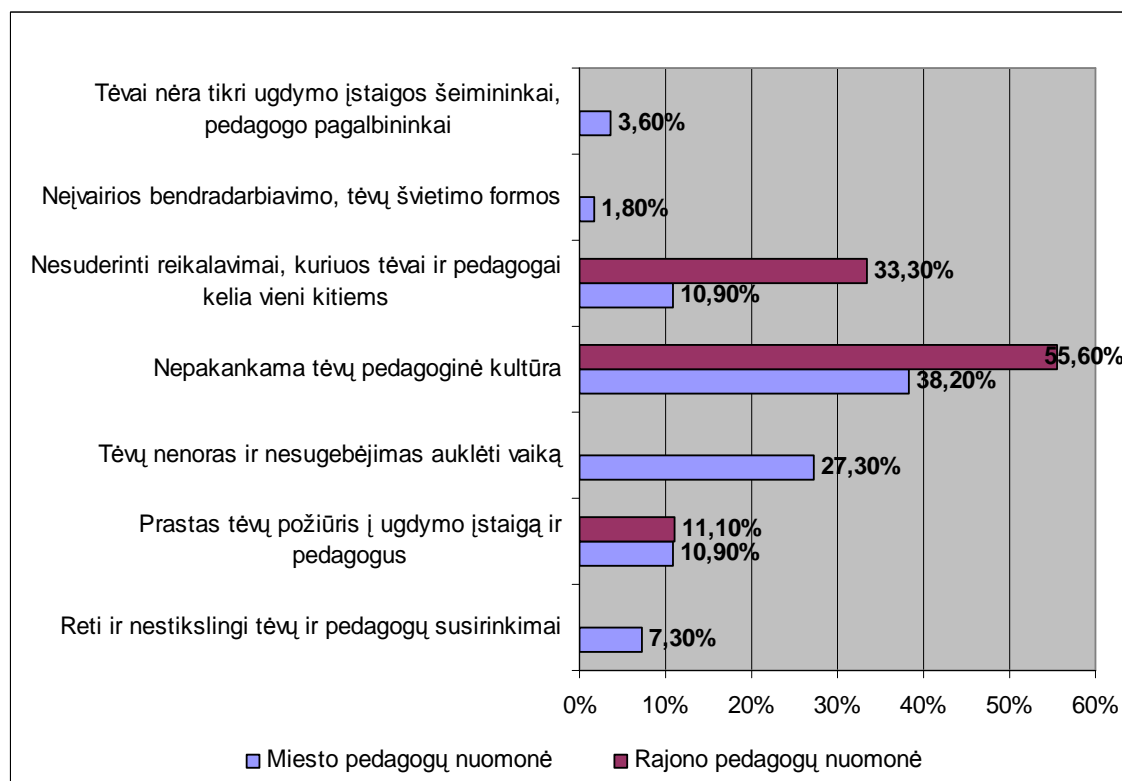
3.2.2.3 pav. Priežastys, trukdančios tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui (miesto ir rajono pedagogų nuomonė)

Atliekant tyrimą buvo aktualu išsiaiškinti, *kokios svarbiausios tėvų ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos?* Tyrimo rezultatai atskleidė, jog rajono tėvų nuomone, partnerystės problemos yra nepakankama tėvų pedagoginė kultūra (33,30 proc.), prastas tėvų požiūris į ugdymo įstaigą (29,20 proc.), tėvų nenoras ir nesugebėjimas auklėti vaiką (12,50 proc.), nesuderinti reikalavimai, kuriuos tėvai ir pedagogai kelia vieni kitiems (12,50 proc.), neįvairios bendradarbiavimo, tėvų švietimo formos (4,20 proc.) bei reti ir netikslingi tėvų bei pedagogų susirinkimai (4,20 proc.) (žr. 3.2.2.4 pav.). Miesto tėvų nuomone, svarbiausios tėvų ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos yra nepakankama tėvų pedagoginė kultūra (26,70 proc.), tėvų nenoras ir nesugebėjimas auklėti vaiką (20,90 proc.), prastas tėvų požiūris į ugdymo įstaigą ir pedagogus (15,10 proc.), nesuderinti reikalavimai, kuriuos tėvai ir pedagogai kelia vieni kitiems (14 proc.). Apibendrinant galima teigti, jog miesto ir rajono tėvai svarbiausioms tėvų ir ugdymo įstaigos partnerystės problemomis išskiriamos nepakankama tėvų pedagoginė kultūra ir prastas tėvų požiūris į ugdymo įstaigą ir pedagogus.

3.2.2.4 pav. Tėvų ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos (miesto ir rajono tėvų nuomonė)

Tyrimo rezultatai parodė, jog rajono pedagogų nuomone, svarbiausios tėvų ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos yra nepakankama tėvų pedagoginė kultūra (55,60 proc.), nesuderinti reikalavimai, kuriuos tėvai ir pedagogai vieni kitiems (33,30 proc.) bei prastas tėvų požiūris į ugdymo įstaigą ir pedagogus (11,10 proc.). Miesto pedagogų nuomone, tėvų ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos, yra nepakankama tėvų pedagoginė kultūra (38,20 proc.), tėvų nenoras ir nesugebėjimas auklėti vaiką (27,30 proc.), prastas tėvų požiūris į ugdymo įstaigą ir pedagogus (10,90 proc.), nesuderinti reikalavimai, kuriuos tėvai ir pedagogai kelia vieni kitiems (10,90 proc.) (žr. 3.2.2.5 pav.).

3.2.2.5 pav. Tėvų ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos (miesto ir rajono pedagogų nuomonė)

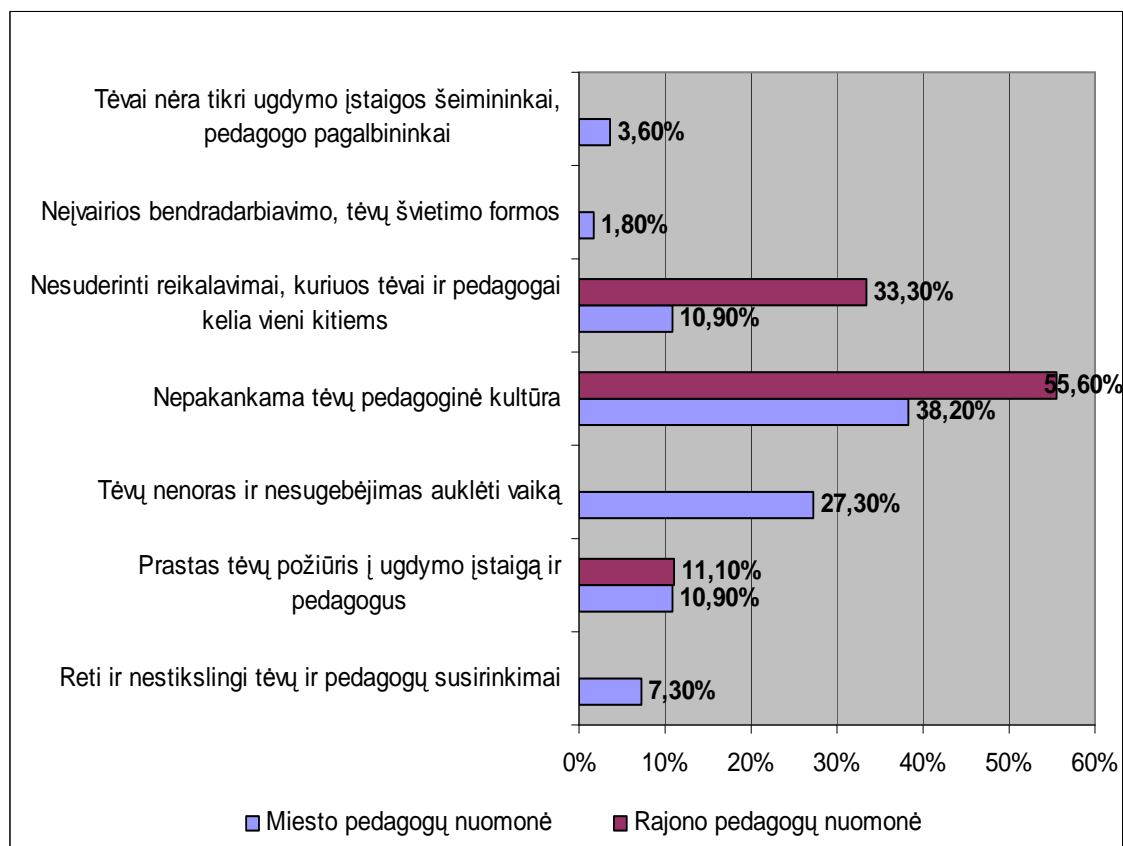
Ištirta, ar tėvų išsilavinimas turi įtakos tėvų nuomonei, siekiant nustatyti, kokios yra svarbiausios šeimos ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos. Tyrimu nustatyta, kad egzistuoja pakankamai stiprus ryšys, nes atlikus Chi–kvadrat testą gauta p reikšmė mažesnė už 0,05 ($\chi^2=55,275$, l.l.=1, $p=0,002$) (žr.3.2.2.1 lentelė). Šiuo klausimu respondentų nuomonės išsiskyrė. Tėvai, turintys vidurinį išsilavinimą mano, jog svarbiausios šeimos ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos yra prastas tėvų požiūris į ugdymo įstaigą ir pedagogus (28,6 proc.), tėvų nenoras ir nesugebėjimas auklėti vaiką (28,6 proc.), nepakankama tėvų pedagoginė kultūra (28,6 proc.) bei nesuderinti reikalavimai, kuriuos tėvai ir pedagogai kelia vieni kitiems (14,3 proc.). Tėvai turintys spec. vidurinį išsilavinimą, taip pat mano, kad svarbiausios partnerystės problemos - nepakankama tėvų pedagoginė kultūra (42,1 proc.), tėvų nenoras ir nesugebėjimas auklėti vaiką (21,1 proc.), tačiau jie pažymi prastą tėvų požiūrį į ugdymo įstaigą ir pedagogus (15,8 proc.). Respondentai teigia, kad ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigose neįvairios bendradarbiavimo, tėvų švietimo formos (10,5 proc.). Aukštesnįjį išsilavinimą turinčių tėvų nuomone, svarbiausios šeimos ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos yra nepakankama tėvų pedagoginė kultūra (32,1 proc.), tėvų nenoras ir nesugebėjimas auklėti vaiką (25,0

proc.), reti ir netikslingi tėvų ir pedagogų susirinkimai (21,4 proc.), neįvairios bendradarbiavimo, tėvų švietimo formos (10,7 proc.). Respondentai turintys aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą pažymėjo šias partnerystės problemas: nesuderinti reikalavimai, kuriuos tėvai ir pedagogai kelia vieni kitiems (42,9 proc.), tėvų nenoras ir nesugebėjimas auklėti vaiką (28,6 proc.), psichologinės priežastys – pedagogai neįvertina tėvų pagalbos vaiko ugdymo srityje ir neįvairios bendradarbiavimo, tėvų švietimo formos po (14,3 poc.). Svarbiausias šeimos ir ugdymo įstaigos partnerystės problemas išskyrė ir aukštąjį universitetinį išsilavinimą turintys tėvai, prastas tėvų požiūris į ugdymo įstaigą ir pedagogus (31,0 proc.), nepakankama tėvų pedagoginė kultūra (28,6 proc.), nesuderinti reikalavimai, kuriuos tėvai ir pedagogai kelia vieni kitiems (14,3 proc.), po 4,8 proc. pažymėjo, jog reti ir netikslingi tėvų ir pedagogų susirinkimai, neįvairios bendradarbiavimo, tėvų švietimo formos, tėvai nėra tikri ugdymo įstaigos šeiminkai, pedagogo pagalbininkai bei nurodė psichologines priežastis – pedagogai neįvertina tėvų pagalbos vaiko ugdymo srityje (2,4 proc.).

3.2.2.1 lentelė. Tėvų ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos

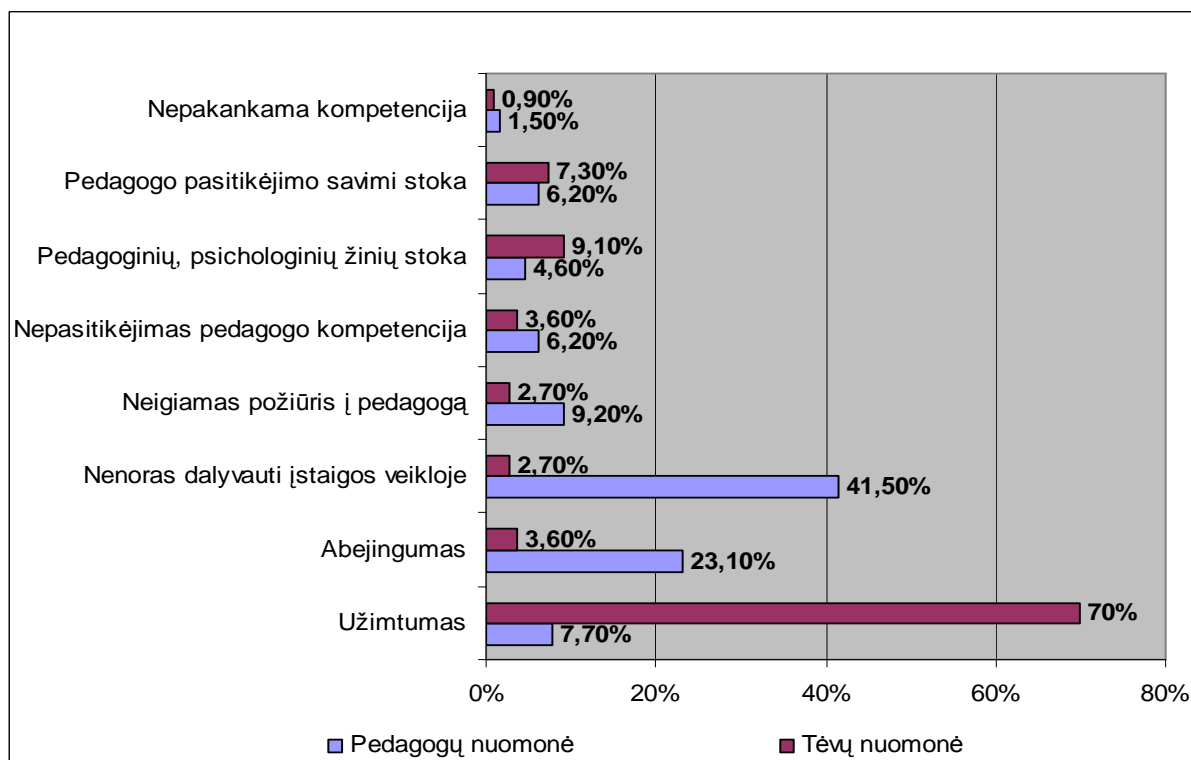
	Tėvų išsilavinimas					
	Aukštasis universitetinis	Aukštasis neuniversitetinis	Aukštesnysis	Spec. vidurinis	Vidurinis	Viso
Kokios, Jūsų nuomone, yra svarbiausios šeimos ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos?	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška
Reti ir netikslingi tėvų ir pedagogų susirinkimai	2 4,8	- -	6 21,4	1 5,3	- -	9 8,2
Prastas tėvų požiūris į ugdymo įstaigą ir pedagogus	13 31,0	- -	2 7,1	3 15,8	2 28,6	20 18,2
Tėvų nenoras ir nesugebėjimas auklėti vaiką	4 9,5	4 28,6	7 25,0	4 21,1	2 28,6	21 19,1
Nepakankama tėvų pedagoginė kultūra	12 28,6	- -	9 32,1	8 42,1	2 28,6	31 28,2
Nesuderinti reikalavimai, kuriuos tėvai ir pedagogai kelia vieni kitiems	6 14,3	6 42,9	1 3,6	1 5,3	1 14,3	15 13,6
Psichologinės priežastys – pedagogai neįvertina tėvų pagalbos vaiko ugdymo srityje	1 2,4	2 14,3	- -	- -	- -	3 2,7
Neįvairios bendradarbiavimo, tėvų švietimo formos	2 4,8	2 14,3	3 10,7	2 10,5	- -	9 8,2
Tėvai nėra tikri ugdymo įstaigos šeiminkai, pedagogo pagalbininkai	2 4,8	- -	- -	- -	- -	2 1,8
Viso	42	14	28	19	7	110
$\chi^2=55,275$, l.l.=1, p=0,002.						

Apibendrinant galima teigti, jog tėvų ir ugdymo įstaigos partnerystės problemomis miesto ir rajono pedagogai laiko nepakakamą tėvų pedagoginę kultūrą, nesuderintus reikalavimus, kuriuos tėvai ir pedagogai kelia vieni kitiems bei prastą tėvų požiūrį į ugdymo įstaigą ir pedagogus.

3.2.2.5 pav. Tėvų ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos (miesto ir rajono pedagogų nuomonė)

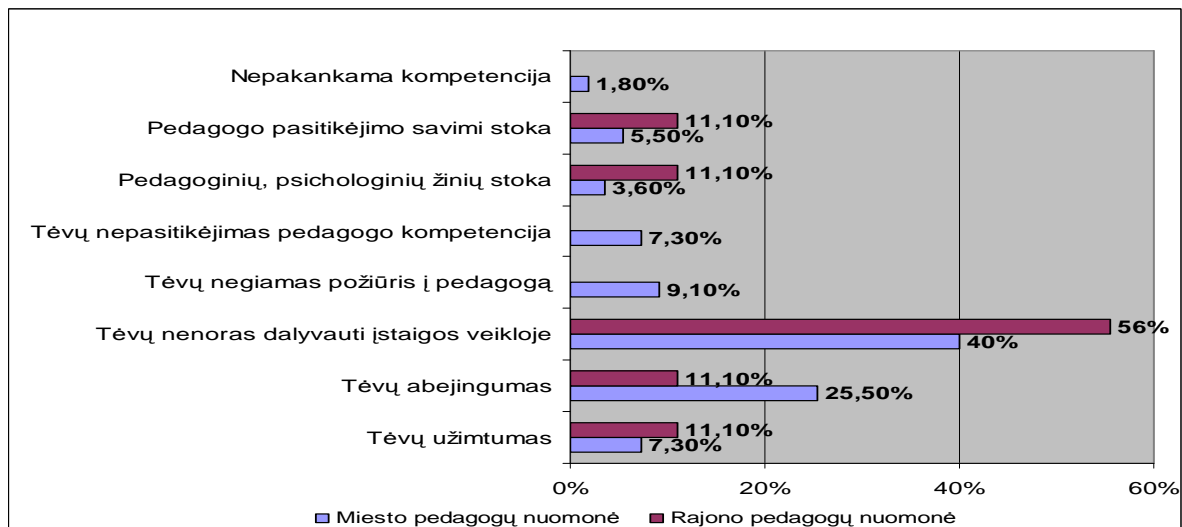
Atliekant tyrimą buvo svarbu išsiaiškinti, su kokiomis bendravimo problemomis susiduria tėvai ir pedagogai. Tyrimo rezultatai parodė, jog pedagogai susiduria su tokiomis bendravimo problemomis kaip tėvų nenoras dalyvauti ugdymo įstaigos veikloje (41,50 proc.), abejingumas (23,10 proc.), neigiamas požiūris į pedagogą (9,20 proc.) (žr. 3.2.6 pav.).

3.2.2.6 pav. Tėvų ir pedagogų bendravimo problemos

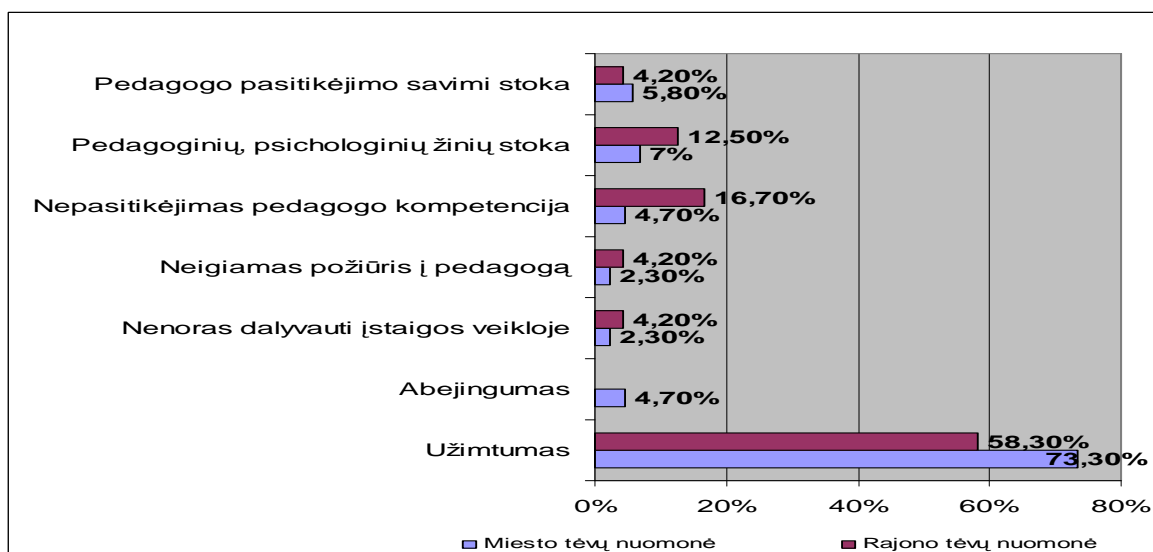
Tyrimo rezultatai parodė, jog tėvų nuomone, bendravimo problemos yra užimtumas (70 proc.), pedagoginių, psichologinių žinių stoka (9,10 proc.) (žr. 3.2.2.6 pav.). Apibendrinant galima teigti, jog pedagogai bendravimo problemomis laiko tėvų nenorą dalyvauti ugdymo įstaigos veikloje bei abejingumą. Tėvai bendravimo problemomis laiko užimtumą bei pedagoginių, psichologinių žinių stoką.

Siekiant išskirti bendravimo problemas, su kuriomis susiduria pedagogai, buvo svarbu identifikuoti ar skiriasi miesto bei rajono pedagogų nuomonė. Tyrimo rezultatai parodė, jog miesto pedagogai išskyrė tėvų nenorą dalyvauti ugdymo įstaigos gyvenime (40 proc.), tėvų abejingumą (25,50 proc.), tėvų neigiamą požiūrį į pedagogą (9,10 proc.) bei tėvų nepasitikėjimą pedagogo kompetencija (7,30 proc.). Rajono pedagogų nuomone, bendravimo problema yra tėvų nenoras dalyvauti ugdymo įstaigos veikloje (56 proc.) (žr. 3.2.2.7 pav.). Galima teigti, jog miesto ir rajono pedagogai teigia, jog didžiausia bendravimo vieni su kitais problema yra tėvų nenoras dalyvauti ugdymo įstaigos veikloje bei tėvų abejingumas.

3.2.2.7 pav. Priežastys, trukdančios bendrauti su tėvais (pedagogų nuomonė)

Siekiant išryškinti priežastis, trukdančias tėvams bendrauti su pedagogais, buvo svarbu išsiaiškinti ir tėvų nuomonę. Tyrimo rezultatai parodė, jog tiek miesto, tiek rajono tėvams svarbiausia priežastis, trukdanti bendrauti yra tėvų užimtumas (miesto tėvams 73,30 proc., rajono tėvams 58,30proc.). Tik maža tėvų dalis įvardijo, jog priežastys, trukdančios bendrauti su pedagogais, yra nepasitikėjimas pedagogo kompetencija (rajono tėvų 16,70 proc., miesto tėvų 4,70 proc.), pedagoginių, psichologinių žinių stoka (rajono tėvų 12,50 proc., miesto tėvų 7 proc.) (žr. 3.2.2.8 pav.). Galima teigti, jog tiek miesto, tiek rajono tėvams viena svarbiausių priežasčių, trukdanti bendrauti su pedagogais, yra tėvų užimtumas.

3.2.2.8 pav. Priežastys, trukdančios bendrauti su pedagogais (tėvų nuomonė)

Lyginant tėvų atsakymus į pateiktą klausimą, *kokios priežastys trukdo tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą* pagal tėvų lytį, nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($\chi^2=11,146$, l.l.=1, $p=0,025$). (žr. 3.2.2.2 lentelė).

3.2.2.2 lentelė. **Priežastys, trukdančios bendrauti su pedagogais**

Priežastys, trukdančios bendrauti su pedagogais	Lytis				Viso	
	Vyrai		Moteris			
	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška	Tėvų skaičius	Procentinė išraiška
Didelis pedagogų užimtumas	-	-	6	6,1	6	5,5
Didelis tėvų užimtumas	9	81,8	40	40,4	49	44,5
Informacijos stoka (nežino, kur kreiptis, kokioje veikloje, ir kada gali dalyvauti)	1	9,1	7	7,1	8	7,3
Tėvų nesidomėjimas, abejingumas	-	-	30	30,3	30	27,3
Jokios priežastys netrukdo	1	9,1	16	16,2	17	15,5
Viso	11	100	99	100	110	100
$\chi^2=11,146$, l.l.=1, p=0,025.						

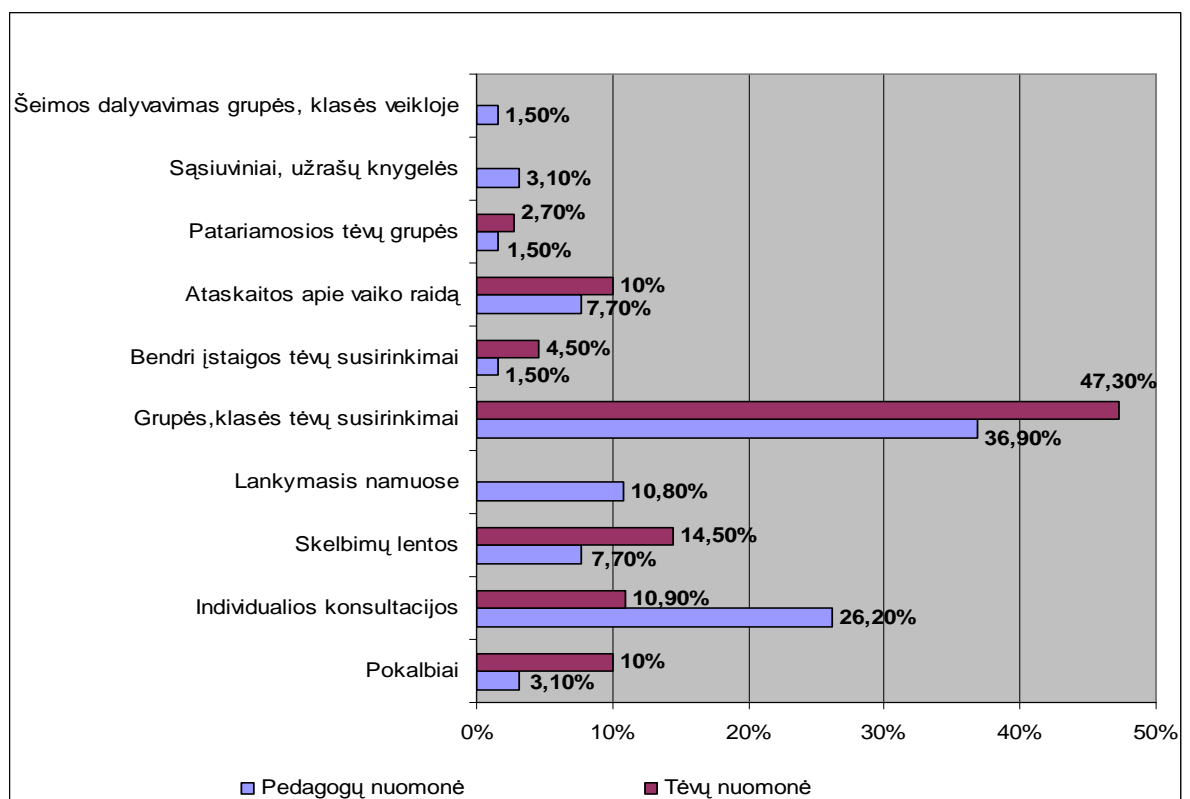
Didelį pedagogų užimtumą pažymėjo 6,1 proc. moterų, tuo tarpu vyrai visai nesirinko šio atsakymo. Kad didelis tėvų užimtumas teigė, net 81,8 proc. vyrų ir 40,4 proc. moterų. 30,3 proc. moterų teigia, kad tėvai nesidomi ir yra abejingi ugdymo įstaigos bendradarbiavimui tobulinant savivaldą. Tačiau vyrai taip nemano, jie šio atsakymo nesirinko. Tik maža dalis vyrų (9,1 proc.) ir moterų (7,1 proc.) pažymėjo kaip informacijos stoką (nežino, kur kreiptis, kokioje veikloje, ir kada gali dalyvauti). Jokios priežastys netrukdo pažymėjo 16,2 proc. moterų ir 9,1 proc. vyrų. Taigi galima teigti, kad vyrų ir moterų nuomonės šiuo klausimu išsiskyrė.

Apibendrinant pedagogų ir tėvų tyrimo rezultatus apie bendradarbiavimo problemos tobulinant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą, galima teigti, jog didžiausia bendravimo vieni su kitais problema yra tėvų nenoras dalyvauti ugdymo įstaigos veikloje, tėvų abejingumas ir užimtumas, nesidomėjimas vaiko ugdymu. Tėvai bendravimo problemomis laiko užimtumą bei pedagoginių, psichologinių žinių stoką. Tėvų ir ugdymo įstaigos partnerystės problemomis miesto ir rajono pedagogai laiko nepakakamą tėvų pedagoginę kultūrą, nesuderintus reikalavimus, kuriuos tėvai ir pedagogai kelia vieni kitiems bei prastą tėvų požiūrį į ugdymo įstaigą ir pedagogus.

3.2.3. Ikimokyklinės ir pradinės įstaigos pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo formos tobulinant savivaldą

Siekiant šio darbo tikslo - ištirti bei įvertinti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo galimybes tobulinant ikimokyklinių ir pradinių įstaigų savivaldą, buvo svarbu išsiaiškinti, kokios galėtų būti efektyviausios tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo formos, kokį vaidmenį atlieka tėvai ugdymo įstaigos savivaldoje, kokia tokio bendradarbiavimo nauda.

Tyrimė dalyvaujantiems pedagogams ir jų ugdytinių tėvams buvo pateiktas klausimas, *kokios yra taikomos bendravimo ir bendradarbiavimo formos tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą?* Pedagogų ir jų ugdytinių tėvai atsakė, jog tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą bendraujama grupės tėvų susirinkimuose (36,90 proc. ir 47,30 proc.), individualiose konsultacijose (26,20 proc ir 10,90 proc.), informacija pateikiama skelbimų lentose (7,70 proc. ir 14,50 proc.), pokalbių metu (3,10 proc. ir 10 proc.), ruošiant ataskaitas apie vaiko raidą (7,70 proc. ir 10 proc.) (žr. 3.2.3.1 pav.).

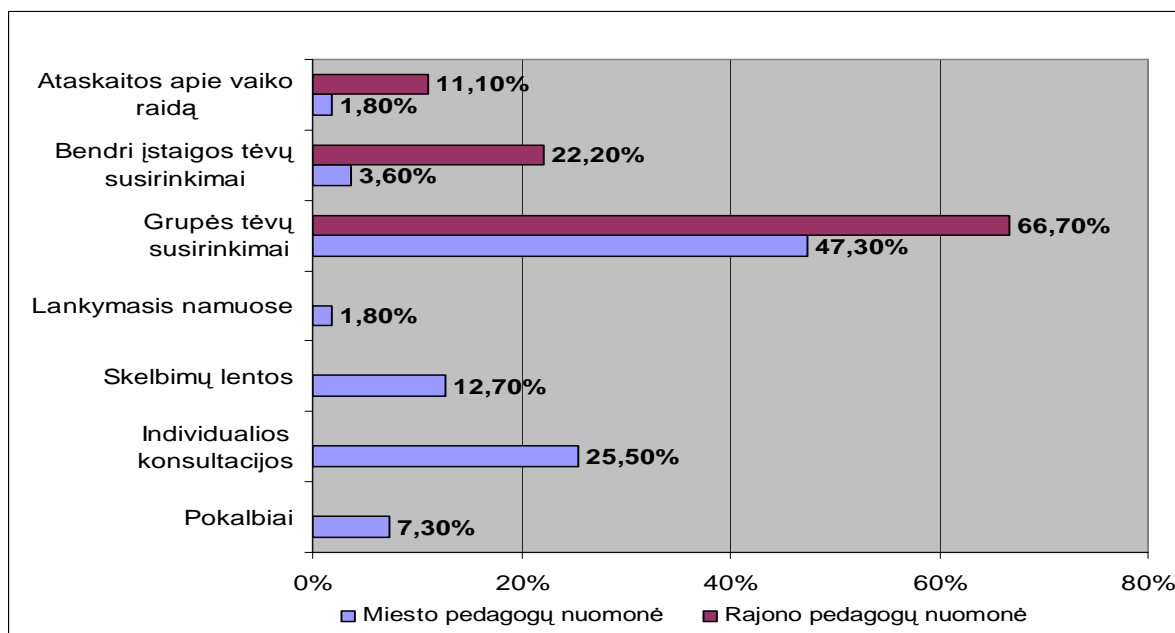

3.2.3.1 pav. Pedagogų ir tėvų nuomonė apie bendravimo formų taikymą tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą

Reikia pažymėti, kad itin nedaug respondentų išskyrė tokias taikomas ugdymo įstaigos savivaldos tobulinime bendravimo formas kaip bendrus įstaigos tėvų susirinkimus (1,50 proc. pedagogų ir 4,50 proc. tėvų), patariamąsias tėvų grupes (1,50 proc. pedagogų ir 2,70 proc. tėvų). Reikia pastebėti, kad pedagogų ir tėvų nuomonės sutapo ne visais atvejais. Pedagogai, priešingai nei jų ugdytinių tėvai, išskyrė tokią bendravimo formą kaip lankymasis namuose (10,80 proc.), sąsiuvinius, užrašų knygeles (3,10 proc.), šeimos dalyvavimą grupės, klasės veikloje (1,50 proc.) (žr. 3.2.3.1 pav.).

Taigi galima daryti išvadą, jog pedagogų ir jų ugdytinių tėvų nuomone, tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą, dažniausiai taikomos tokios bendravimo formos kaip grupės tėvų susirinkimai ir individualios konsultacijos. Be to, tėvai labiau nei pedagogai išryškino tokias bendravimo formas kaip skelbimų lentas ir ataskaitas apie vaiko raidą. Pedagogai, savo ruožtu, priešingai nei tėvai, paminėjo pedagogo lankymąsi namuose, užrašų knygeles, šeimos dalyvavimą grupės, klasės veikloje.

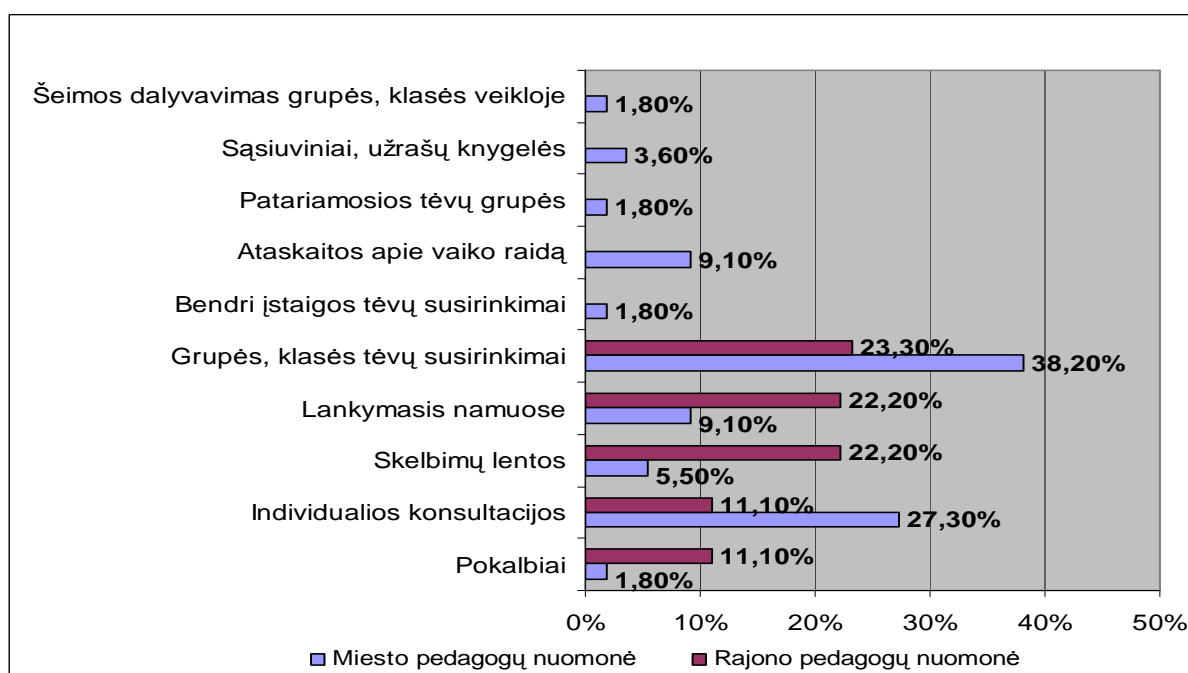
Tyrimo metu buvo svarbu sužinoti, *kokios bendradarbiavimo formos yra taikomos Mažeikių mieste ir rajone?* Taigi apklausos rezultatai parodė, kad mieste ir rajone yra taikomos skirtingos bendradarbiavimo formos. Mažeikių miesto pedagogai išskyrė tokias taikomas bendradarbiavimo formas tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą kaip individualios konsultacijos (25,50 proc.), skelbimų lentas (12,70 proc.), pokalbius (7,30 proc.), lankymąsi namuose (1,80 proc.).

3.2.3.2 pav. Pedagogų nuomonė apie bendradarbiavimo su tėvais taikomas formas

Mažeikių rajone dažniau organizuojami bendri įstaigos tėvų susirinkimai (22,20 proc.), rengiamos ataskaitos apie vaiko raidą (11,10 proc.). Tačiau ir Mažeikių mieste, ir rajone, pasak respondentų, dažniausia bendradarbiavimo forma yra grupės tėvų susirinkimai (47,30 proc. ir 66,70 proc.) (žr. 3.2.3.2 pav).

Apklausos metu buvo aktualu išsiaiškinti, *kokios bendradarbiavimo formos tarp tėvų ir pedagogų galėtų būti efektyviausios tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą*. Tyrimo rezultatai parodė, jog Mažeikių miesto ir rajono pedagogų nuomonė šiuo klausimu išsiskyrė. Grupės tėvų susirinkimus kaip efektyviausią tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo formą pažymėjo 38,20 proc. miesto ir 23,30 proc. rajono pedagogų. 27,30 proc. miesto pedagogų kaip efektyviausias pažymėjo individualias konsultacijas, kai tuo tarpu su tuo sutiko 11,10 proc. rajono pedagogų. Mažeikių rajono pedagogams efektyviausios bendravimo formos buvo pedagogų lankymasis namuose (22,20 proc.), skelbimų lentos (22,20 proc.), pokalbiai (11,20 proc.) (žr. 3.2.3.3 pav.).

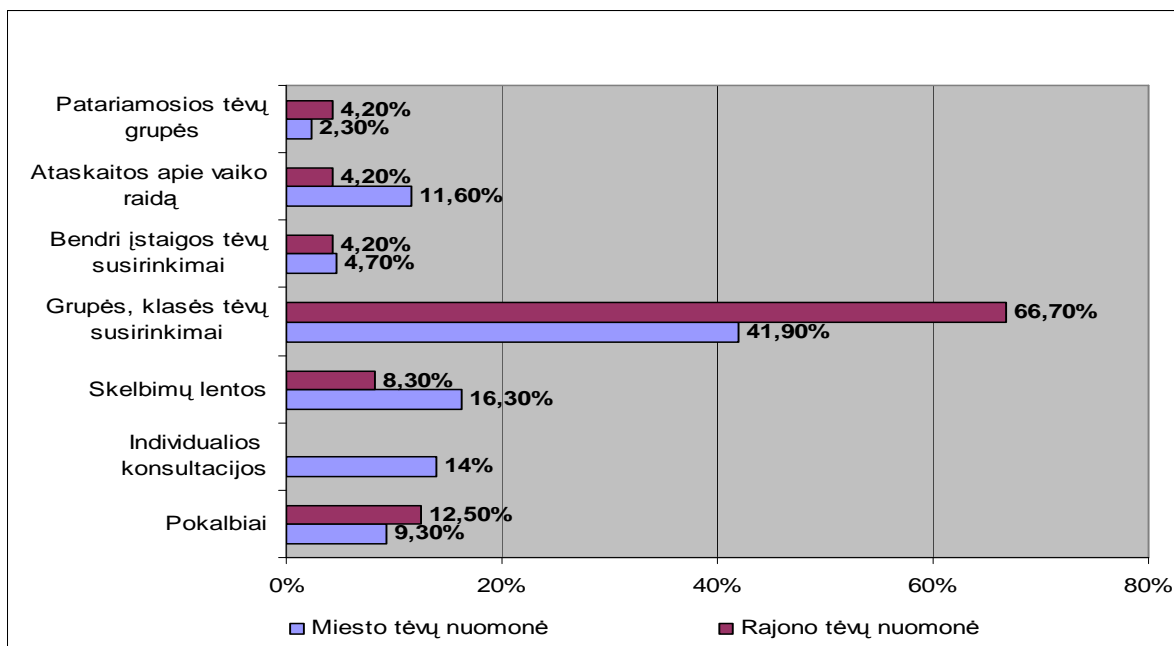
3.2.3.3 pav. **Pedagogų nuomonė apie efektyviausias bendravimo su tėvais formas**

Bendradarbiavimo formos kaip efektyviausios buvo išskirtos tik nedaugelio ir tik Mažeikių miesto pedagogų: ataskaitos apie vaiko raidą (9,10 proc.), sąsiuviniai, užrašų knygelės (3,60 proc.),

bendri įstaigos tėvų susirinkimai (1,80 proc.), patariamiosios tėvų grupės (1,80 proc.), šeimos dalyvavimas grupės, klasės veikloje (1,80 proc.) (žr. 3.2.3.3 pav.).

Taigi galima daryti išvadą, kad tiek miesto, tiek rajono pedagogų nuomone, efektyviausia bendravimo su tėvais forma yra grupės, klasės tėvų susirinkimai. Tačiau miesto pedagogai be paminėtos bendradarbiavimo formos prie prioritetinių pažymėjo individualias konsultacijas bei ataskaitas apie vaiko raidą. Tuo tarpu rajono pedagogams, priešingai nei miesto, kaip efektyvios bendradarbiavimo formos buvo išskirtos skelbimų lentos, lankymasis namuose, pokalbiai.

Tyrimo metu buvo svarbu sužinoti ir ugdytinių tėvų, gyvenančių tiek Mažeikių mieste, tiek rajone, nuomonę apie efektyviausias, jų nuomone, pedagogų bendravimo su jais formas tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą. Apklausą parodė, kad kaip ir miesto bei rajonų pedagogų, taip ir tėvų nuomone, efektyviausia bendradarbiavimo priemonė yra grupės, klasės tėvų susirinkimai (41,90 proc. ir 66,70 proc.) (žr. 3.2.3.4 pav.).

3.2.3.4 pav Tėvų nuomonė apie efektyviausias bendravimo formas su pedagogais tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą

Miesto ir rajono tėvų požiūriu, mažiau efektyvios bendradarbiavimo formos tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą yra skelbimų lentos (16,30 proc. ir 8,30 proc.), pokalbiai (9,30 proc. ir 12,50 proc.), ataskaitos apie vaiko raidą (11,60 proc. ir 4,20 proc.), bendri įstaigos tėvų susirinkimai (4,70 proc. ir

4,20 proc.), patariamiosios tėvų grupės (2,30 proc. ir 4,20 proc.). Reikia pažymėti, kad dalis Mažeikių miesto ugdytinių tėvų kaip efektyvią bendradarbiavimo formą išskyrė individualias konsultacijas (14 proc.), kurių nepažymėjo nei vienas iš rajono tėvų (žr.3.2.3.4. pav.).

Ištirta, ar tėvų išsilavinimas turi įtakos tėvų nuomonei apie efektyviausių bendravimo formų su pedagogais tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą pasirinkimą. Rezultatai pavaizduoti 3.2.3.1 lentelėje. Tyrimu nustatyta, kad egzistuoja statistiškai reikšmingas skirtumas ($\chi^2=58,654$, l.l.=1, p=0,000).

3.2.3.1 lentelė. **Tėvų nuomonė apie efektyviausias bendravimo formas su pedagogais tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą**

Efektyviausios bendravimo su pedagogais formos tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą	Tėvų išsilavinimas					
	Aukštasis universitetinis	Aukštasis neuniversitetinis	Aukštesnysis	Spec. vidurinis	Vidurinis	Viso
	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška	Tėvų skaič., proc. išraiška
Pokalbiai	8 19,0	- -	1 3,6	1 5,3	1 14,3	11 10
Individualios konsultacijos	4 9,5	4 28,6	2 7,1	2 10,5	- -	12 10,9
Skelbimų lentos	3 7,1	6 42,9	3 10,7	4 21,1	- -	16 14,5
Gr.,kl. tėvų susirinkimai	12 28,6	2 14,3	20 71,4	12 63,2	6 85,7	52 47,3
Bendri įst. tėvų susirinkimai	5 11,9	- -	- -	- -	- -	5 4,5
Ataskaitos apie vaiko raidą	7 16,7	2 14,3	2 7,1	- -	- -	11 10,0
Patariamiosios tėvų grupės	3 7,1	- -	- -	- -	- -	3 2,7
Viso	42	14	28	19	7	110
$\chi^2=58,654$, l.l.=1, p=0,000.						

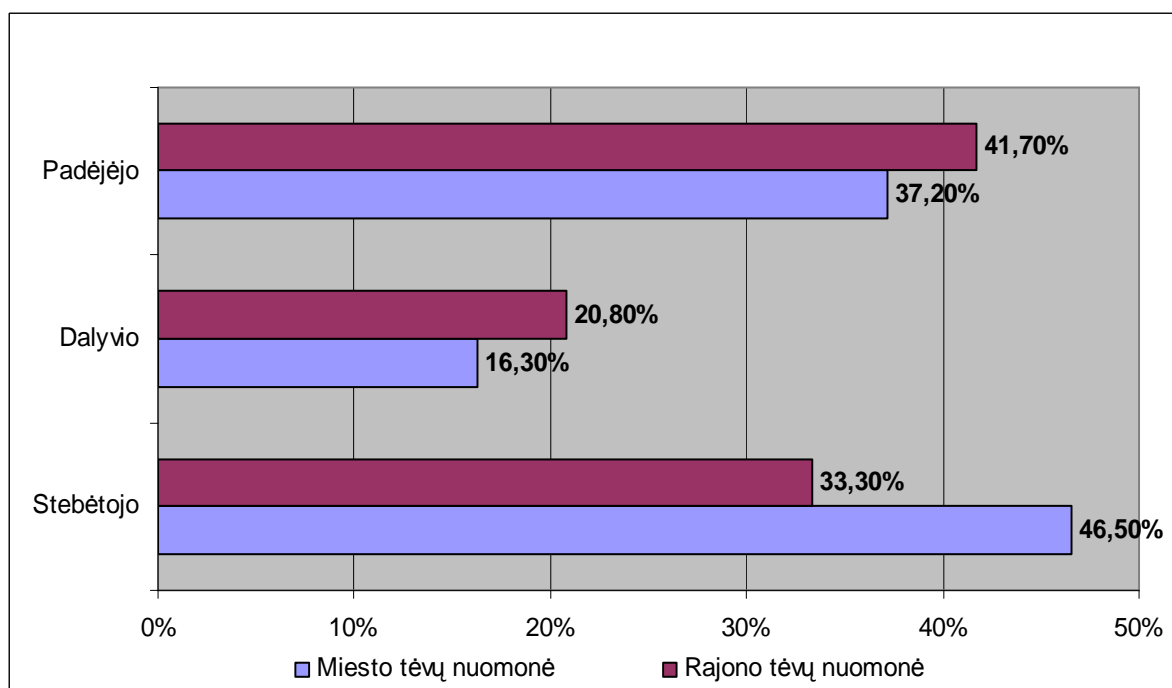
Aukštąjį universitetinį išsilavinimą turintys tėvai pažymėjo efektyviausias bendradarbiavimo su pedagogais formas tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą: 28,6 proc. grupės, klasės susirinkimus, 19,0 proc. pokalbius, 16,7 proc. ataskaitas apie vaiko raidą. Mažiau efektyvias bendradarbiavimo su pedagogais formas pasirinko: 9,5 proc. individualias konsultacijas, po 7,1 proc. skelbimų lentos ir patariamiosios tėvų grupės. Aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą turintys tėvai pažymėjo efektyviausias bendradarbiavimo su pedagogais formas tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą: 42,9 proc. skelbimų lentos, 28,6 proc. individualias konsultacijas ir po 14,3 proc. ataskaitas apie vaiko raidą bei grupės,

klasės susirinkimus. Tuo tarpu vidurinį išsilavinimą turintys tėvai pažymėjo tik dvi bendradarbiavimo formas, grupės, klasės susirinkimus (85,7 proc.) ir pokalbius (14,2 proc.).

Taigi galima daryti išvadą, kad tiek Mažeikių miesto, tiek rajono ugdytinių tėvų nuomonės apie efektyviausias bendradarbiavimo formas tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą buvo panašios. Dažniausiai atsakymuose buvo minimi grupės, klasės tėvų susirinkimai. Individualios konsultacijos kaip efektyvi bendradarbiavimo forma buvo išskirta tik miesto tėvų. Tačiau respondentų nuomonės išsiskyrė pagal tėvų išsilavinimą.

Tyrimo metu buvo siekta *sužinoti miesto ir rajono tėvų nuomonę apie tai, kokį vaidmenį jie atlieka ugdymo įstaigoje organizuojamuose renginiuose*. Apklausos rezultatai parodė, jog Mažeikių mieste apklausti tėvai labiau mano atliekantys stebėtojo (46,50 proc.) ir padėjėjo (41,70 proc.) vaidmenis nei dalyvio (16,30 proc.). Panašiai mano ir rajone apklausti ugdytinių tėvai, kurie pažymėjo, jog ugdymo įstaigos renginiuose atlieka dažniausiai padėjėjo (41,70 proc.), stebėtojo (33,30 proc.) ir dalyvio (20,80 proc.) vaidmenis (žr. 3.2.3.5 pav.).

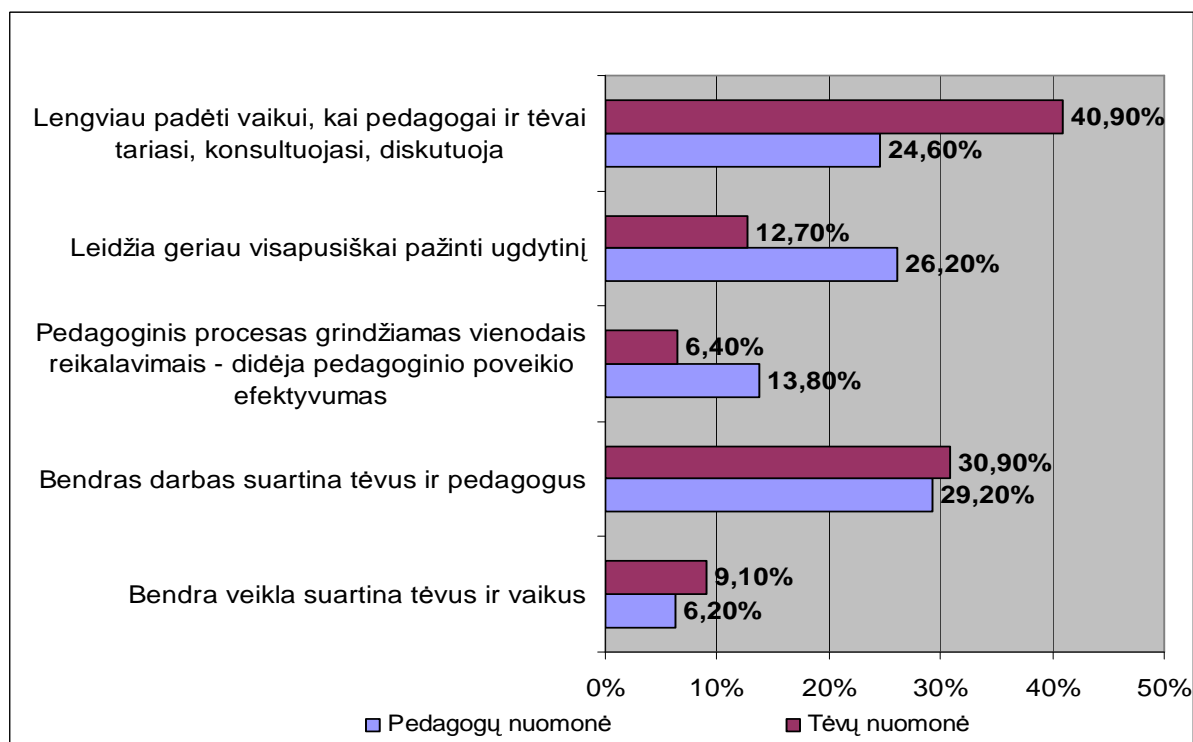
Taigi galima daryti išvadą, jog tiek Mažeikių miesto, tiek rajono ugdytinių tėvai dažniausiai atlieka ugdymo įstaigoje organizuojamuose renginiuose stebėtojo ir padėjėjo vaidmenis, tačiau rodo mažai iniciatyvos atliekant dalyvio funkcijas.

3.2.3.5 pav. Tėvų nuomonė apie tėvų vaidmenį ugdymo įstaigos renginiuose

Siekiant darbo tikslo buvo aktualu sužinoti pedagogų ir tėvų nuomonę apie šeimos ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimo naudą. 29,20 proc. pedagogų mano, jog bendras darbas suartina tėvus ir pedagogus, leidžia geriau visapusiškai pažinti ugdytinį (26,20 proc.), lengviau yra padėti vaikui, kai pedagogai ir tėvai tariaisi, diskutuoja (24,60 proc.). Daug mažiau respondentų bendradarbiavimo naudą mato didėjančiame pedagoginiame efektyvume (13,80 proc.) bei tėvų ir vaikų suartėjimas bendroje veikloje (6,20 proc.) (žr. 3.2.3.6 pav.). Tuo tarpu daug daugiau tėvų nei pedagogų pažymėjo, kad pedagogų ir tėvų diskusijos, konsultacijos palengvina pagalbos suteikimą pačiam vaikui (40,90 proc.). Tėvų ir pedagogų nuomonės sutapo dėl teiginio, kad bendras darbas suartina tėvus ir pedagogus (30,90 proc.), bendra veikla suartina tėvus ir vaikus (9,10 proc.). Tik (12,70 proc.) apklaustų tėvų mano, kad bendradarbiaujant tėvams ir pedagogams geriau galima pažinti ugdytinį, taip pat didėja pedagoginis efektyvumas (6,40 proc.) (žr. 3.2.3.6 pav.).

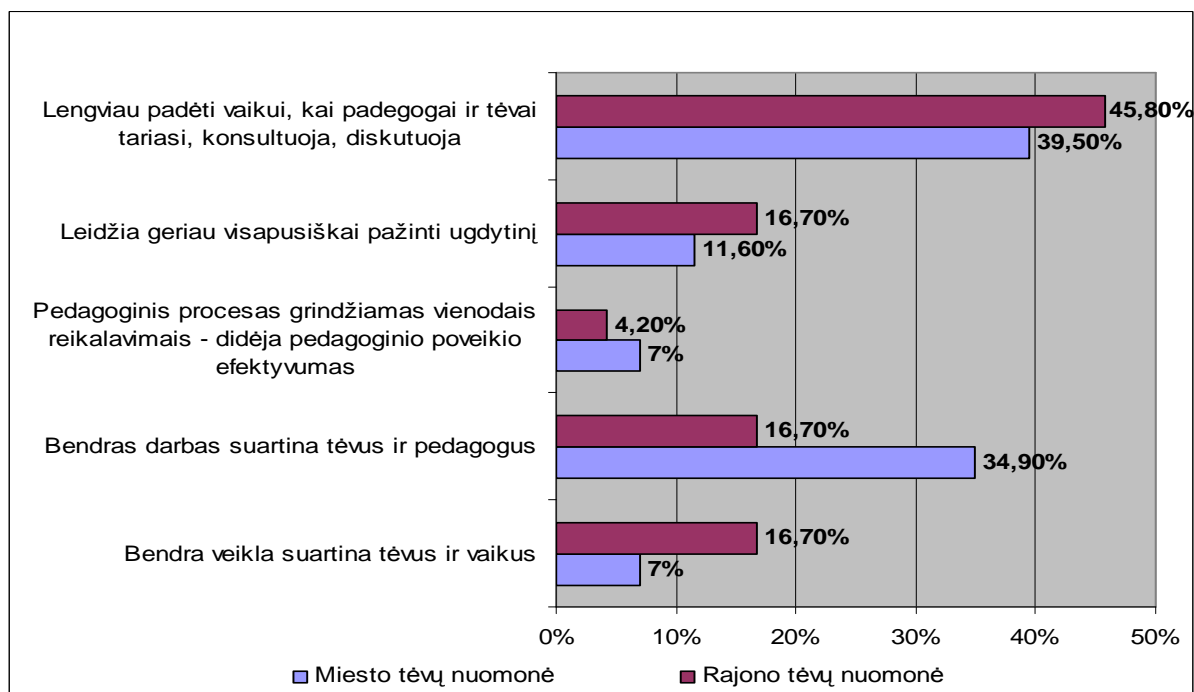
Taigi galima teigti, kad tiek apklausti pedagogai, tiek jų ugdytinių tėvai sutinka su teiginiais, kad pedagogų ir šeimos bendradarbiavimas yra naudingas, nes bendras darbas suartina tėvus ir pedagogus, leidžia geriau visapusiškai pažinti ugdytinį ir lengviau išspręsti vaikų problemas.

3.2.3.6 pav. Pedagogų ir tėvų nuomonė apie šeimos ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimo naudą

Tyrimė buvo svarbu išskirti ir Mažeikių miesto bei rajono ugdytinių tėvų nuomonę apie šeimos ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimo naudą. Gauti apklausos rezultatai parodė, jog daugeliu atvejų tiek miesto, tiek rajono tėvų nuomonės sutapo. Daugelis iš jų mano, kad bendradarbiavimas sudaro sąlygas lengviau padėti vaikui, kai pedagogai ir tėvai tariaisi, diskutuoja (39,50 proc. ir 45,80 proc.), leidžia geriau visapusiškai pažinti ugdytinį (11,60 proc. ir 16,70 proc.). Mažiausią naudą Mažeikių mieste ir rajone apklausti respondentai išvēlgė tame, kad bendradarbiaujant didėja pedagoginio poveikio efektyvumas (7 proc. ir 4,20 proc.) (3.2.3.7 pav.). Respondentų nuomonės išsiskyrė kalbant apie tai, kad bendras darbas suartina tėvus ir pedagogus. Šį teiginį pažymėjo daugiau miesto tėvų (34,90 proc.) nei rajono (16,70 proc.). Kaip parodė tyrimo rezultatai, daugiau rajone nei mieste apklaustų tėvų mano, jog bendra veikla suartina tėvus ir vaikus (16,70 proc. ir 7 proc.) (3.2.3.7 pav.).

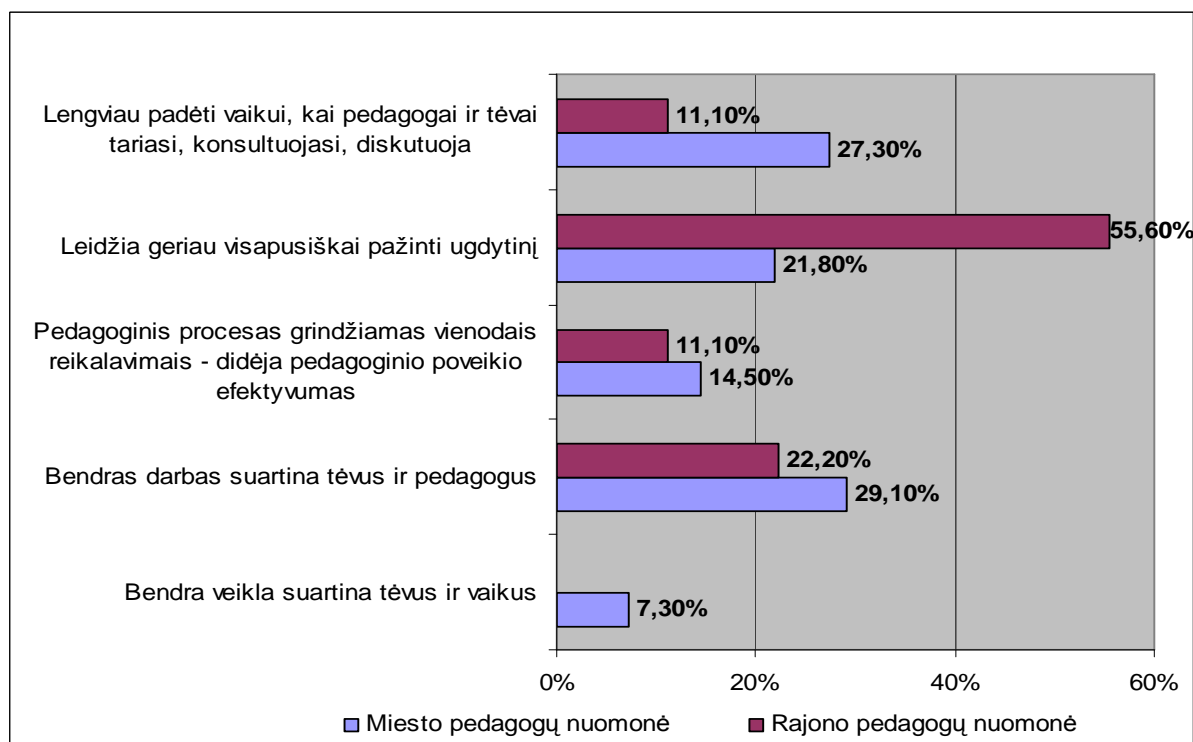
Taigi galima teigti, kad Mažeikių mieste ir rajone apklaustų respondentų nuomone, bendradarbiavimas tarp šeimos ir ugdymo įstaigos yra naudingas, nes diskutuojant ir konsultuojant tėvus galima lengviau padėti vaikui, geriau jį pažinti. Mieste tėvai didesnę bendradarbiavimo naudą išvēlgia tame, kad tai suartina tėvus ir pedagogus, o rajono tėvams svarbiau, kad bendra veikla suartina tėvus ir vaikus.

3.2.3.7 pav. Mažeikių miesto ir rajono tėvų nuomonė apie bendradarbiavimo tarp šeimos ir ugdymo įstaigos naudą

Analizuojant apklaustųjų atsakymų procentinį pasiskirstymą matyti, jog miesto ir rajono pedagogų nuomonė apie šeimos ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimą ne visuomet sutampa. 27,30 proc. miesto ir 11,10 proc. rajono pedagogų pažymėjo, kad bendradarbiavimas padeda lengviau padėti vaikui, leidžia geriau pažinti vaiką (21,80 proc. ir 55,60 proc.). Kad bendra veikla suartina tėvus ir vaikus pažymėjo tik 7,30 proc. mieste apklaustų pedagogų, o rajone esantieji nemano, kad tai naudinga tėvų ir vaikų santykiams. Mažeikių miesto ir rajono pedagogų nuomonė sutapo dėl dviejų bendradarbiavimo naudos aspektų - bendras darbas suartina tėvus ir pedagogus (29,10 proc. ir 22,20 proc.) bei bendradarbiaujant didėja pedagoginio poveikio efektyvumas (14,50 proc. ir 11,10 proc.) (žr. 3.2.3.8 pav.).

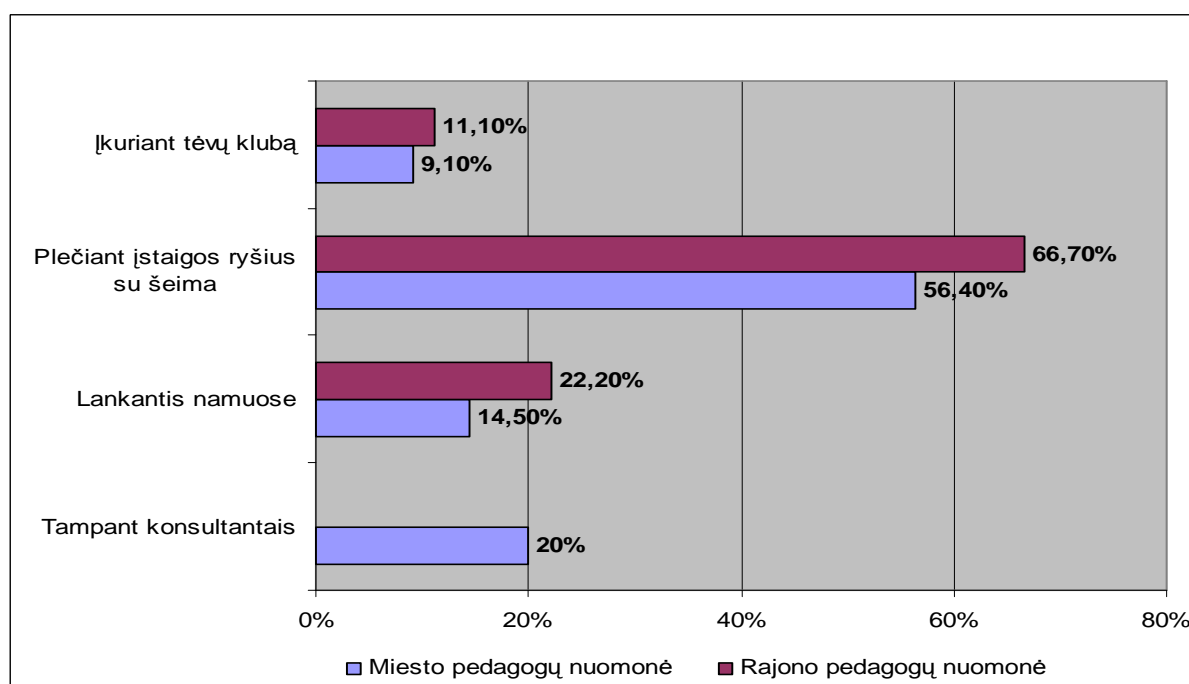
Taigi galima teigti, kad Mažeikių miesto ir rajono pedagogai, kalbėdami apie bendradarbiavimo tarp šeimos ir ugdymo įstaigos naudą, išskiria skirtingus prioritetus. Mieste apklaustų pedagogų nuomone, bendradarbiavimas yra naudingas, nes bendras darbas suartina tėvus ir pedagogus, be to, lengviau padėti vaikui, kai pedagogai ir tėvai tariaisi, konsultuojasi. Rajono pedagogai bendradarbiavimo naudą grindžia teiginiu, kad tai leidžia geriau pažinti ugdytinį.

3.2.3.8 pav. Pedagogų nuomonė apie šeimos ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimo naudą

Siekiant atskleisti tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo galimybes tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą, Mažeikių miesto ir rajono pedagogų buvo paklausta, *kokiais būdais reikėtų organizuoti pedagoginį tėvų švietimą tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą?* Miesto ir rajono pedagogai pažymėjo, jog tėvų pedagoginis švietimas turėtų būti organizuojamas plečiant įstaigos ryšius su šeima (56,40 proc. ir 66,70 proc.), lankantis namuose (14,50 proc. ir 22,20 proc.), įkuriant tėvų klubą (9,10 proc. ir 11,10 proc.). Tačiau apklaustieji miesto pedagogai, priešingai nei rajono pedagogai, išskyrė dar vieną tėvų švietimo organizavimo formą kaip tampant konsultantais (20 proc.) (žr. 3.2.3.9 pav.).

Taigi galima daryti išvadą, kad Mažeikių miesto ir rajono pedagogai mano, kad tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą tėvų švietimas turėtų būti organizuojamas plečiant įstaigos ryšius su šeima, lankantis namuose. Tačiau miesto pedagogams, priešingai nei rajono pedagogams, buvo aktuali dar viena tėvų švietimo organizavimo forma kaip jų konsultavimas.

3.2.3.9 pav. **Pedagogų nuomonė apie pedagoginio tėvų švietimo organizavimo būdus**

Apibendrinant poskyryje apie ikimokyklinės ir pradinės įstaigos pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo formas tobulinant savivaldą išanalizuotus tyrimo rezultatus, galima teigti, kad pedagogų ir jų ugdytinių tėvų nuomone, tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą, mieste ir rajone yra taikomos skirtingos bendradarbiavimo formos. Tėvai labiau nei pedagogai išryškino tokias bendravimo

formas kaip skelbimų lentas ir ataskaitas apie vaiko raidą. Tiek Mažeikių miesto, tiek rajono ugdytinių tėvai dažniausiai atlieka ugdymo įstaigoje organizuojamuose renginiuose stebėtojo ir padėjėjo vaidmenį, tačiau rodo mažai iniciatyvos atliekant dalyvio funkcijas. Mažeikių miesto pedagogai išskyrė tokias taikomas bendradarbiavimo formas tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą kaip individualios konsultacijos, skelbimų lentas, pokalbius, lankymąsi namuose. Mažeikių rajone dažniau organizuojami bendri įstaigos tėvų susirinkimai, rengiamos ataskaitos apie vaiko raidą. Tačiau tiek miesto, tiek rajono pedagogų nuomone, efektyviausia bendravimo su tėvais forma yra grupės tėvų susirinkimai, tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą tėvų švietimas turėtų būti organizuojamas plečiant įstaigos ryšius su šeima, lankantis namuose. Mažeikių miesto ir rajono pedagogai, kalbėdami apie bendradarbiavimo tarp šeimos ir ugdymo įstaigos naudą, išskiria skirtingus prioritetus. Mieste apklaustų pedagogų nuomone, bendradarbiavimas yra naudingas, nes bendras darbas suartina tėvus ir pedagogus, be to, lengviau padėti vaikui, kai pedagogai ir tėvai tariaisi, konsultuojasi. Rajono pedagogai bendradarbiavimo naudą grindžia teiginiu, kad tai leidžia geriau pažinti ugdytinį. Mažeikių mieste ir rajone apklaustų respondentų nuomone, bendradarbiavimas tarp šeimos ir ugdymo įstaigos yra naudingas, nes diskutuojant ir konsultuojant tėvus galima lengviau padėti vaikui, geriau jį pažinti. Mieste tėvai didesnę bendradarbiavimo naudą įžvelgia tame, kad tai suartina tėvus ir pedagogus, o rajono tėvams svarbiau, kad bendra veikla suartina tėvus ir vaikus.

IŠVADOS

1. Savivalda yra apibrėžiama kaip pagrindinis tėvų įtraukimo į ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigos bendruomenę metodas. Ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigos bendruomenės savivalda yra efektyvus ugdymo įstaigos bendruomenės organizavimo būdas, apimantis bendruomenės tarybos, pedagogų tarybos ir tėvų komiteto bendradarbiavimą.

2. Tėvai ikimokyklinės ir pradinės ugdymo įstaigos bendruomenės valdymo procese, dalyvauja per savivaldos institucijas: kuria veiklos programas, padeda planuoti švietimo politiką bei teikia įvairius pasiūlymus dėl ugdymo įstaigos valdymo tobulinimo.

3. Bendradarbiavimas apibrėžiamas kaip dviejų ar daugiau asmenų bendra veikla, dalijantis patirtimi, ieškant tinkamiausių pagalbos būdų ir juos įgyvendinant. Bendradarbiavimas – abipusio veikimo procesas, kurio pasekmės priklauso nuo pedagogo veiklos ir nuo tėvų nuostatų bei požiūrio į šeimos ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimą.

4. Bendradarbiavimas įkūnija kaitos procesams svarbius principus, galimybę kiekvienam ugdymo dalyviui viešai išsakyti savo nuomonę, stiprina pasitikėjimą, taikant siūlomas naujoves, skatina sąmoningai jas koreguoti ir netgi joms priešintis, didina refleksijos galią, skatina kiekvieną ugdymo dalyvį nuolat tobulėti ir ugdymą suprasti kaip nesibaigiantį nuolatinio tobulinimosi procesą.

5. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo sąveika apima labai platų ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijų kontekstą: ryšių su visuomene, kolegialų ugdymo įstaigos valdymą, ugdomosios aplinkos vaikui sudarymą, edukacinių tėvų nuostatų (mokymo ir mokymosi) įtvirtinimą, tėvų atsakomybę už savo vaikų ugdymą ir priežiūrą per švietėjišką veiklą, teigiamą tėvų ir vaikų santykių skatinimą.

6. Tyrimo metu išryškėjo esminės priežastys, dėl kurių tėvai dalyvauja ugdymo įstaigos savivaldoje. Tai siekimas pagerinti pačių vaikų bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius, sužinoti apie grupės, klasės ir pačios įstaigos veiklą, susipažinti su kitomis šeimomis, pedagogo bendravimas aiškiai informuojant tėvus apie savo veiklą, programas, ugdymosi rezultatus bei pedagogo iniciatyva savanoriškai pasinaudoti tėvų pagalba ir ją skatinti.

7. Miesto tėvams priimtinesnis išitraukimo būdas į ugdymo įstaigos savivaldą buvo pedagogo pagalba kiekvienuose namuose kuriant tokią aplinką, kuri skatintų vaiką ugdytis, o tuo tarpu rajono tėvams – pedagogo iniciatyva įtraukti tėvus į sprendimų priėmimą skatinant juos vadovauti, kai aptariamais svarbūs ugdymo įstaigai reikalai.

8. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog miesto pedagogai, bendraudami su ugdytinių tėvais, labiausiai kreipia dėmesį į vaikų ugdymo problemas. Išryškėjo pedagogų bendravimo su tėvais problemos: tėvų nenoras dalyvauti ugdymo įstaigos veikloje, tėvų abejingumas ir užimtumas, nesidomėjimas vaiko ugdymu, nepakankama tėvų pedagoginė kultūra, nesuderinti reikalavimai, kuriuos tėvai ir pedagogai kelia vieni kitiems bei prastas tėvų požiūris į ugdymo įstaigą ir pedagogus.

9. Pedagogų ir jų ugdytinių tėvų nuomone, tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą, mieste ir rajone turi būti taikomos skirtingos bendradarbiavimo formos. Tiek Mažeikių miesto, tiek rajono ugdytinių tėvai dažniausiai atlieka ugdymo įstaigoje organizuojamuose renginiuose stebėtojo ir padėjėjo vaidmenis, tačiau rodo mažai iniciatyvos atliekant dalyvio funkcijas. Pedagogai išskyrė tokias taikomas bendradarbiavimo formas tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą kaip individualios konsultacijos, skelbimų lentas, pokalbius, lankymąsi namuose, bendrus įstaigos tėvų susirinkimus, rengiamas ataskaitas apie vaiko raidą, grupės, klasės tėvų susirinkimai.

10. Tyrimo metu paaiškėjo, jog tobulinant ugdymo įstaigos savivaldą tėvų švietimas turėtų būti organizuojamas plečiant įstaigos ryšius su šeima, lankantis namuose, jog bendradarbiavimas yra naudingas, nes bendras darbas suartina tėvus ir pedagogus, be to, lengviau padėti vaikui, kai pedagogai ir tėvai tariaisi, konsultuojasi.

PEDAGOGŲ IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO, TOBULINANT IKIMOKYKLINIO IR PRADINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ SAVIVALDĄ, PASIŪLIMAI

Šiandieninė situacija švietimo sistemoje verčia ikimokyklinių ir pradinio ugdymo įstaigų pedagogus ieškoti naujų bendradarbiavimo formų ir metodų. Visi bendruomenės nariai turėtų aktyviai įsijungti į ugdymo įstaigų bendrą veiklą, siekiant ugdymo įstaigos tikslų, telkiant juos bendram problemų sprendimui.

Remiantis atlikto tyrimo rezultatais apie pedagogų ir tėvų tarpusavio bendravimo ir bendradarbiavimo problemas, apie šios veiklos efektyvumą didinančius veiksnius, galima teikti pasiūlymus:

- Pedagogai turėtų nuoširdžiai bendrauti su ugdytinių tėvais, jausti atsakomybę už bendradarbiavimo veiklą;
- Pedagogui reikėtų geriau pažinti mokinių šeimas, kad galėtų joms patarti, kaip padėti vaikui, kaip spręsti iškilusias problemas;
- Pedagogai turėtų daugiau dėmesio skirti pedagoginiam tėvų švietimui, tėvų konsultavimui įvairiais vaikų ugdymo klausimais;
- Pedagogai turėtų skatinti tėvų bendradarbiavimą su ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigomis apdovanojimais, padėkos laiškais ir pan.;
- Daugiau dėmesio kreipti į tėvų pastabas ar nusiskundimus. Ne visada tėvai būna neteisūs teigdami, kad pedagogai nenori suprasti jų vaiko. Reikėtų išsiklausyti į abiejų pusių argumentus, kad būtų galima rasti kompromisą tarp pedagogų ir tėvų;
- Taikyti įvairesnes bendradarbiavimo su tėvais formas, o ne tik tėvų susirinkimą ar individualų pokalbį;
- Pedagogai turėtų įtraukti į bendradarbiavimo su tėvais procesą ir ugdymo įstaigos socialinį pedagogą, psichologą bei vadovą, kurio pagalba ypač sąlygoja sėkmingą tarpusavio bendradarbiavimą.

Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigos galėtų parengti pedagogų ir šeimos bendradarbiavimo tobulinimo programą, kurios tikslas būtų kelti pedagoginę tėvų kultūrą, tobulinti

šeimyninį auklėjimą, sukurti tinkamas sąlygas ugdyti vaiko asmenybę, atskleisti jo individualumą, kūrybiškumą ir pan.

Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų ir šeimos galimos bendradarbiavimo formos ir kryptys:

1. Tirti šeimyninio ugdymo sąlygas .
2. Nuolat informuoti tėvus apie vaiko pasiekimus ugdymo įstaigoje.
3. Šviesti pedagogiškai-psichologiškai tėvus (konsultacijos, seminarai, žaidimai).
4. Organizuoti bendrą ugdytinių ir jų tėvų veiklą (šventės, vakaronės, teminiai vakarai).
5. Įtraukti ugdymo įstaigų ir grupių, klasių tėvų komitetus į bendradarbiavimą, tobulinant savivaldą.
6. Organizuoti padėkos renginius tėvams (koncertai, vakaronės).
7. Rašyti padėkas tėvams ir pan.

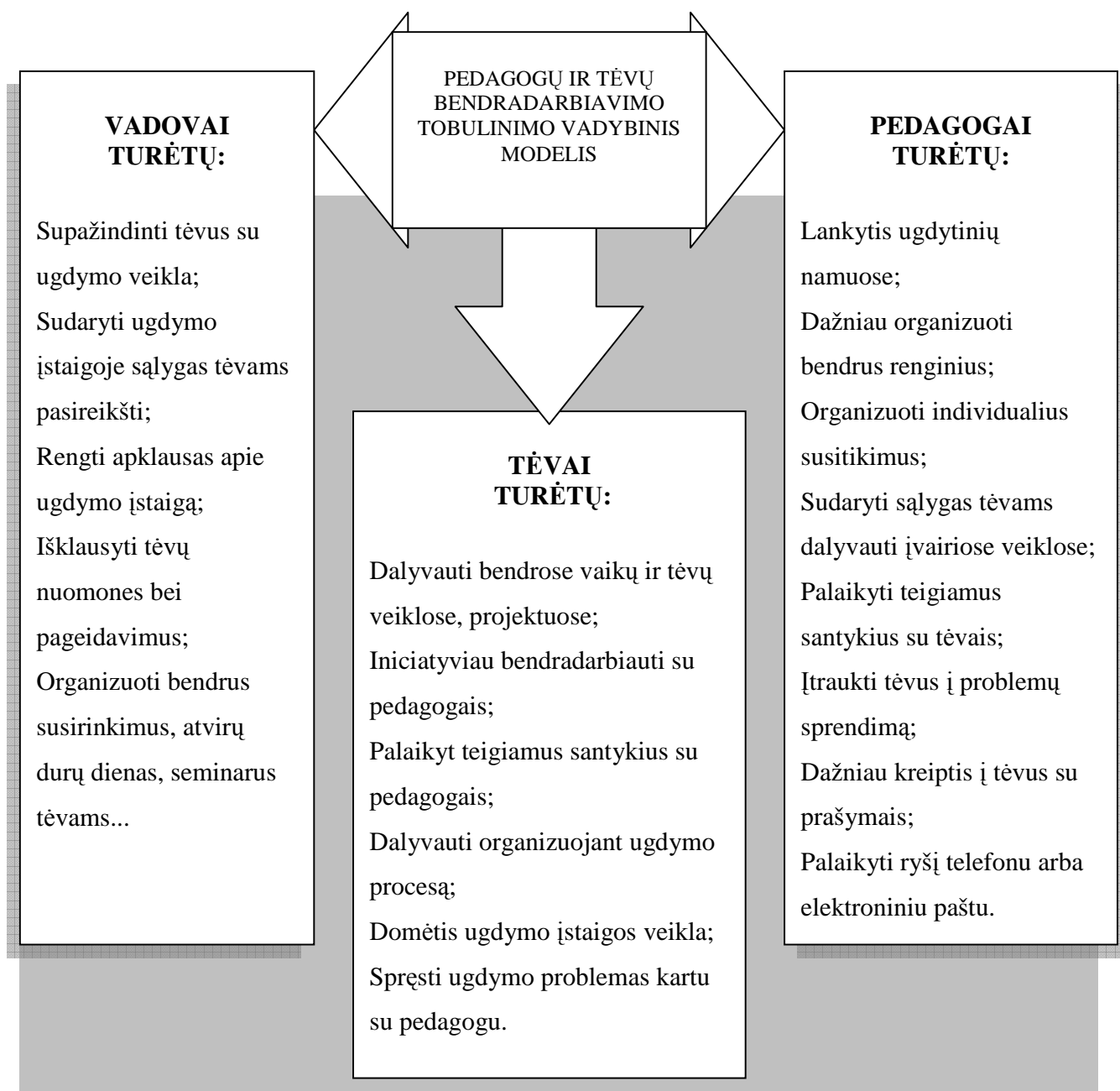
Norint sėkmingai bendradarbiauti su tėvais, reikėtų:

- Stebėti šeimą, geriau juos pažinti;
- Rengti individualius pokalbius;
- Testuoti;
- Anketuoti;
- Atlikti diagnostiką;
- Žaisti dalykinius žaidimus ir pan.

Numatomi veiklos rezultatai:

- Tobulinti pedagogų profesionalumą;
- Šviesti tėvus pedagogikos ir psichologijos klausimais;

Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo, tobulinant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą, vadybinis modelis pavaizduotas 1 paveiksle.

1 pav. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo, tobulinimo ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų savivaldą, vadybinis modelis

LITERATŪRA

1. Ališauskienė, S., Miltenienė, L. (2003). *Tėvų, specialistų ir specialiųjų poreikių turinčių vaikų bendradarbiavimo plėtotė ugdymo institucijose. Tyrimo ataskaita. Šiauliai.*
2. Balasevičius, E. (1998). *Mokyklų savivaldos problemos ir alternatyvūs sprendimai. Edukologijos idėjos Lietuvos švietimo sistemos modernizavimui. Monografija. Kaunas.*
3. Balčiūnaitė, J. (2005). *Tėvų ir mokytojų bendradarbiavimas siekiant ugdymo kokybės. Švietimo vadyba reformos erdvėje. Jaunųjų mokslininkų darbai. Nr 2. Vilnius: VPU.*
4. Bitinas, B. (2000). *Ugdymo filosofija. Vilnius: Enciklopedija.*
5. Caughlin, P. A., Hansen, K.A., Heller, D. (1997). *Į vaiką orientuotų grupių kūrimas. Vilnius.*
6. Černius, V. J. (1997). *Tėvų ir mokytojų pagalbininkas. Kaunas: Litera.*
7. Černius, V.J. (2006). *Žmogaus vystymosi kelias. Kaunas: Pasaulio lietuvių centras.*
8. *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas (2000). Vilnius.*
9. Dapkienė, S. (2002). *Klasės auklėtojas ir tėvai – partneriai. Šiauliai.*
10. Daniels, E. R., Stafford, K. (2000). *Atvirų visiems grupių kūrimas. Vilnius.*
11. Dobranskienė, R. (2002). *Mokyklos bendruomenės vadyba. Šilutė: Prūsija.*
12. Dobranskienė, R. (1993). *Mokyklos savivalda. Lietuvos švietimo reformos gairės. Vilnius.*
13. Downing, J. E. (2004). *Communication Skills. Designing Collaborative Children with Multiple Disabilities. A Collaborative Approach. London.*
14. Faber, A., Mazlish, H. E. (1996). *How to talk so kids can learn at home and in school. New York: Simon and Schuster.*
15. Hayden, P., Frederick, L., Smith, B.J., Broudy, A. (2001). *Tasks, Tips and Tools for Promoting Collaborative Community Teams. Collaborative Planning Project for Planning Comprehensive Early Childhood Systems. Denver: University of Colorado.*
16. Hansen, K., Kaufmann, K., Seifer, S. (1997). *Ugdymas ir demokratijos kultūra. Vilnius: Lietus.*
17. Giangreco, M. F., Cloninger, V.J., Iverson, V.S. (1998). *Choosing Options and Accommodations for Children. A Guide to Education Planning for Students with Disabilities.*
18. Gylienė, R. (2005). *Darželio - mokyklos, kaip ugdymo institucijos, ypatumai. Švietimo vadyba reformos erdvėje. Jaunųjų mokslininkų darbai. Nr 2. Vilnius: VPU.*

19. Glebuviienė, V., Grabauskienė, A., Kontautienė, Z. (1990). *Ikimokyklinė pedagogika*. Kaunas: Šviesa.
20. Grabauskienė, A. (1998). *Švietimo reforma ir šeima. Lietuvos mokykla: praeitis, dabartis, ateitis*. Klaipėda: KU leidykla.
21. Gražienė, D., Rimkienė, R. (1993). *Ikimokyklinio ugdymo gairės: programa pedagogams ir tėvams*. Vilnius: leidybos centras.
22. Gučas, A. (1994). *Vaikų ugdymo įstaigos pedagogika*. Kaunas: Šviesa.
23. Eklindh, K. (2003). *Visi vaikai ir jaunuoliai turi teisę įgyti tinkamą privalomą išsilavinimą bendrojo lavinimo mokykloje – mokykloje visiems. Mokyklą visiems kuriame šiandien*. Vilnius: Presvika.
24. *Ikimokyklinio ugdymo gairės* (1993). Vilnius.
25. *Ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą reglamentuojantys teisės aktai* (2001). Vilnius.
26. Jacikevičienė, O. (2002). *Vaikų socialinių gebėjimų kooperuojantis ir bendradarbiaujant ugdymas*. Tiltai. Edukologija: problemos ir perspektyvos. Nr. 11. p. 51-55.
27. Jorutytė, I., Budreikaitė, A. (2005). *Tėvų dalyvavimas ikimokyklinės įstaigos bendruomenės valdymo procese*. Pedagogika, Nr. 76. p. 56-63.
28. Jovaiša, L. (1996). *Edukologijos įvadas*. Kaunas.
29. Juodaitytė, A. (2003). *Vaikystės fenomenas – edukacinis aspektas*. Šiauliai.
30. Kardelis, K. (2003). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*.
31. Keating, J. (2002). *Transitioning from Inclusive Early Childhood programs to Kondergarden*. Preshool Inclusion Manual. Nr. 8.
32. Kontautienė, K. (2006). *Bendradarbiavimo sistema ir jos valdymas mokykloje*. Klaipėda.
33. Kontautienė, R. (2000). *Pedagoginis bendradarbiavimas šiuolaikinėje Lietuvos pradinėje mokykloje: sąlygos ir galimybės*. Klaipėda: KU leidykla.
34. Korotovas, V. (1981). *Mokinių savivalda*. Kaunas.
35. Krumm, V. (1999). *Pedagoginis mokytojų ir tėvų bendradarbiavimas: mokytojo pozicija*. Mokykla. Nr. 7.
36. Korotovas, V. (1981). *Mokyklos savivalda*. Kaunas.
37. McLaughlin, T. (1997). *Šiuolaikinė ugdymo filosofija: demokratiškumas, vertybės, įvairovė. Monografija*. Kaunas: Technologija.

38. Monkevičienė, O. (1999). *Reformuojamojo ikimokyklinio ugdymo turinio sudarymas ir diegimas. Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis*. Vilnius: Leidybos centras.
39. Lakis, J., Ignatavičius, S., Poklad, T., Tamošiūnas, T. (1996). *Mokyklos bendruomenė*. Vilnius.
40. Laužikas, J. (1929). *Mokinių savivaldybė*. Tilžė.
41. Leonavičius, J. (1993). *Sociologijos žodynas*. Vilnius: Academia.
42. Litvinienė, J. (2002). *Šeima – vaiko ugdymo institucija*. Klaipėda: KU leidykla.
43. Miltenienė, L. (2004). *Pedagogų nuostatos į specialųjį ugdymą ir ugdymo dalyvių bendradarbiavimą: struktūros ir raiškos ypatumai*. Specialusis ugdymas, Nr. 2(11). P. 153-165.
44. Miškinis, K. (1987). *Vadovavimo mokyklai pagrindai*. Vilnius.
45. Monkevičienė, O. (2003). *Mano vaikai. Priešmokyklinio vaiko ugdymas*. Kaunas: Šviesa.
46. Pakėnienė, D., Ramanauskienė, D., Tarasonienė, A. (2005). *Prasmingas dialogas su ugdytinių tėvais – vaiko sėkminga socializacijos prielaida*. Šiauliai: Liucijus.
47. Roffey, S. (2001). *Special Educational Needs in the Early Years: Collaboration, Communication and Coordination*. London: David Fulton Publishers.
48. Stulpinas, T. (1996). *Ugdymo rezultatai*. Šiauliai.
49. Šiaučiukėnienė, L. (1997). *Mokymo individualizavimas ir diferencijavimas*. Kaunas: Technologija.
50. Teresevičienė, M., Gedvilienė, G. (2000). *Mokymasis bendradarbiaujant*. Vilnius: Garnelis.
51. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*.
52. Tučkuvienė, D. (2005). *Švietimo paslaugos ikimokyklinėse ugdymo institucijose: tėvų ir pedagogų vertinimas*. Švietimo vadyba reformos erdvėje. Jaunųjų mokslininkų darbai. Nr 2. Vilnius: VPU.
53. Ušeckienė, L. (2002). *Tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo nuostatos*. Pedagogika, Nr. 54. p. 187-191.
54. Ušeckienė, L. (2000). *Šeima ir ikimokyklinio ugdymo įstaiga: bendro pagrindo ieškojimas*. Pedagogika, Nr. 41. p. 121-130.
55. Wanyera, S. (2004). *Collaboration Between Parents and Educational Assessment Teachers and Challenges Faced at the Centres in a Kenia City Setting*. Norway: University of Oslo.
56. Westwood, P. (1996). *Commonsense Methods for Children with Special Needs*. New York: Routledge.

57. Želvys, R. (2003). *Švietimo organizacijų vadyba*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

ANKETA PEDAGOGAMS

Gerbiamieji pedagogai,

Kviečiame Jus dalyvauti tyrime „Pedagogų ir tėvų dalyvavimas ikimokyklinių ir pradinių ugdymo įstaigų savivaldoje“.

Tyrimo tikslas: ištirti bei įvertinti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo galimybes tobulinant ikimokyklinių ir pradinių įstaigų savivaldą

ANKETA ANONIMINĖ! Vardo ir pavardės nurodyti nereikia. Tyrimo rezultatai bus skelbiami tik statistiškai apibendrinti. Jūsų nuomonė mums labai svarbi. Anketoje nėra teisingų bei neteisingų atsakymų, todėl pažymėkite Jums asmeniškai tinkamiausią (-ius) atsakymo variantą (-us).

Prašome atidžiai perskaityti anketą. Tikimės, kad Jūsų nuoširdūs atsakymai padės gauti teisingus ir objektyvius tyrimo rezultatus.

Anketą sudarė ir apklausą atlieka ŠU socialinių mokslų fakulteto magistrantė Jolanta Gražienė.

Iš anksto dėkoju Jums už pagalbą ir nuoširdžius atsakymus į anketos klausimus.

Gerbiamas Respondente,

PRAŠOME ATSAKYTI Į KELETĄ KLAUSIMŲ APIE SAVE

Jums tinkantį atsakymą įrašykite arba žymėkite taip - ☒

Klausimai apie Jus	
<i>Lytis</i>	☐ Moteris ☐ Vyras
<i>Amžius</i>	Man metai (-ų)
<i>Pedagoginis darbo stažas</i> metai (ų)

Kvalifikacinė kategorija	☐ Neturiu ☐ Mokytojas ☐ Vyresnysis mokytojas ☐ Mokytojas metodininkas ☐ Mokytojas ekspertas
-------------------------------------	--

1. Pažymėkite, kas Jums labiausiai sekasi pedagoginėje veikloje?

- ☐ Bendrauti su vaikais
☐ Ugdyti vaikus
☐ Bendrauti su tėvais
☐ Įtraukti tėvus į ugdymo procesą
☐ Kita

Klausimas	Taip	Ne	Iš dalies	Nežinau, negaliu pasakyti
<i>Ar Jūs domitės Jūsų ugdytinių gyvenimo ir ugdymosi sąlygomis šeimoje?</i>	☐	☐	☐	☐

Klausimas	Taip	Taip, tik jeigu to prašo tėvai	Iš dalies	Ne
<i>Ar Jūs informuojate tėvus apie vaiko ugdymosi pasiekimus?</i>	☐	☐	☐	☐

Pažymėkite, kokias bendravimo su tėvais formas tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą taikote dažniausiai?

- ☐ Pokalbiai
☐ Individualios konsultacijos
☐ Skelbimų lentos
☐ Lankymasis namuose

- ☐ Grupės tėvų susirinkimai
- ☐ Bendri įstaigos tėvų susirinkimai
- ☐ Ataskaitos apie vaiko raidą
- ☐ Patariamąsios tėvų grupės
- ☐ Sąsiuviniai, užrašų knygelės
- ☐ Šeimos dalyvavimas grupės, klasės veikloje
- ☐ Rekomendacijos tėvams
- ☐ Kita

Pažymėkite, kokios, Jūsų nuomone, yra efektyviausios bendravimo su tėvais formos tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą?

- ☐ Pokalbiai
- ☐ Individualios konsultacijos
- ☐ Skelbimų lentos
- ☐ Lankymasis namuose
- ☐ Grupės tėvų susirinkimai
- ☐ Bendri įstaigos tėvų susirinkimai
- ☐ Ataskaitos apie vaiko raidą
- ☐ Patariamąsios tėvų grupės
- ☐ Sąsiuviniai, užrašų knygelės
- ☐ Šeimos dalyvavimas grupės, klasės veikloje
- ☐ Rekomendacijos tėvams
- ☐ Kita

Pažymėkite, su kokiomis problemomis susiduriate bendraudami su tėvais?

- ☐ Tėvų užimtumas
- ☐ Tėvų abejingumas
- ☐ Tėvų nenoras dalyvauti įstaigos veikloje
- ☐ Tėvų neigiamas požiūris į pedagogą
- ☐ Tėvų nepasitikėjimas pedagogo kompetencija
- ☐ Jūsų pedagoginių, psichologinių žinių stoka
- ☐ Pedagogo pasitikėjimo savimi stoka
- ☐ Nepakankama kompetencija
- ☐ Didelis pedagogo užimtumas
- ☐ Pedagoginės literatūros trūkumas
- ☐ Kita

Pažymėkite, kaip dažnai šviečiate tėvus pedagogiškai?

- ☐ Kartą per metus
- ☐ Kartą per pusmetį
- ☐ Kartą per ketvirtį
- ☐ Kartą per mėnesį
- ☐ Kartą per savaitę

☐ Kita

Pažymėkite, kokiais, Jūsų nuomone, būdais reikėtų organizuoti pedagoginį tėvų švietimą tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą?

- ☐ Tarpant konsultantais
- ☐ Lankantis namuose
- ☐ Plečiant įstaigos ryšius su šeima
- ☐ Įkuriant tėvų klubą
- ☐ Kita

Pažymėkite, ką bendraudami su tėvais, akcentuojate:

- ☐ Vaikų poreikius, interesus
- ☐ Vaikų sveikatos problemas
- ☐ Tėvų išsakytus pageidavimus
- ☐ Vaikų ugdymo problemas
- ☐ Iškilusias konfliktines situacijas tarp vaikų
- ☐ Kita.....

Klausimas	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės
<i>Ar manote, jog tėvai yra lygiaverčiai pedagogo partneriai ugdymo įstaigų savivaldoje?</i>	☐	☐	☐	☐

Pažymėkite, kokiuose renginiuose dalyvauja Jūsų ugdytinių tėvai?

- ☐ Ugdymo įstaigos šventėse
- ☐ Grupės, klasės renginiuose
- ☐ Išvykose
- ☐ Atvirų durų dienose
- ☐ Kita

Pažymėkite, kodėl šeimos nariai dalyvauja ugdymo įstaigos savivaldoje?

- ☐ Jiems nepatogu prieš tuos tėvus, kurie padeda pedagogui
- ☐ Jie tikisi, kad jų vaikas stebėdamas šeimos narius, tarpininkaujančius ugdymo įstaigoje, išmoks padėti kitiems
- ☐ Tikisi pagerinti savo vaikų bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius
- ☐ Taip tikisi sužinoti apie grupės, klasės/įstaigos veiklą, susipažinti su kitomis šeimomis
- ☐ Dalyvauja, nes mano, kad tai privaloma
- ☐ Kita.....

Pažymėkite, kas, Jūsų nuomone, turėtų rodyti daugiau iniciatyvos bendradarbiaujant su ugdymo įstaiga?

- ☐ Šeima
- ☐ Pedagogai
- ☐ Ir šeima, ir pedagogai
- ☐ Viskas gerai, nieko keisti nereikia
- ☐ Kita

Pažymėkite, kodėl bendradarbiavimas yra naudingas tarp šeimos ir ugdymo įstaigos tobulinant savivaldą?

- ☐ Bendra veikla suartina tėvus ir vaikus
- ☐ Bendras darbas suartina tėvus ir pedagogus
- ☐ Pedagoginis procesas grindžiamas vienodais reikalavimais – didėja pedagoginio poveikio efektyvumas
- ☐ Leidžia geriau visapusiškai pažinti ugdytinį
- ☐ Lengviau padėti vaikui, kai pedagogai ir tėvai tariaisi, konsultuojasi, diskutuoja
- ☐ Kita

Pažymėkite, kokios priežastys trukdo tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą?

- ☐ Didelis auklėtojų užimtumas
- ☐ Didelis tėvų užimtumas
- ☐ Informacijos stoka (nežino, kur kreiptis, kokioje veikloje, ir kada gali dalyvauti)
- ☐ Tėvų nesidomėjimas, abejingumas
- ☐ Jokios priežastys netrukdo
- ☐ Kita.....

Pažymėkite, kokios, Jūsų nuomone, yra svarbiausios šeimos ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos?

- ☐ Reti ir netikslingi tėvų ir pedagogų susirinkimai
- ☐ Prastas tėvų požiūris į ugdymo įstaigą ir pedagogus
- ☐ Tėvų nenoras ir nesugebėjimas auklėti vaiką
- ☐ Nepakankama tėvų pedagoginė kultūra
- ☐ Nesuderinti reikalavimai, kuriuos tėvai ir pedagogai kelia vieni kitiems
- ☐ Psichologinės priežastys – pedagogai neįvertina tėvų pagalbos vaiko ugdymo srityje
- ☐ Neįvairios bendradarbiavimo, tėvų švietimo formos
- ☐ Tėvai nėra tikri ugdymo įstaigos šeimininkai, pedagogo pagalbininkai
- ☐ Kita.....

ANKETA TĖVAMS

Gerbiamieji tėveliai,

Kviečiame Jus dalyvauti tyrime „Pedagogų ir tėvų dalyvavimas ikimokyklinių ir pradinių ugdymo įstaigų savivaldoje“.

Tyrimo tikslas: ištirti bei įvertinti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo galimybes tobulinant ikimokyklinių ir pradinių įstaigų savivaldą

ANKETA ANONIMINĖ! Vardo ir pavardės nurodyti nereikia. Tyrimo rezultatai bus skelbiami tik statistiškai apibendrinti. Jūsų nuomonė mums labai svarbi. Anketoje nėra teisingų bei neteisingų atsakymų, todėl pažymėkite Jums asmeniškai tinkamiausią (-ius) atsakymo variantą (-us).

Prašome atidžiai perskaityti anketą. Tikimės, kad Jūsų nuoširdūs atsakymai padės gauti teisingus ir objektyvius tyrimo rezultatus.

Anketą sudarė ir apklausą atlieka ŠU socialinių mokslų fakulteto magistrantė Jolanta Gražienė. Iš anksto dėkoju Jums už pagalbą ir nuoširdžius atsakymus į anketos klausimus.

Gerbiamas Respondente,

PRAŠOME ATSAKYTI Į KELETĄ KLAUSIMŲ APIE SAVE

Jums tinkantį atsakymą įrašykite arba žymėkite taip - ☒

Klausimai apie Jus	
<i>Lytis</i>	☐ Moteris ☐ Vyras
<i>Amžius</i>	Man metai (-ų)
<i>Išsilavinimas</i>	☐ Aukštasis universitetinis ☐ Aukštasis neuniversitetinis ☐ Aukštesnysis ☐ Spec. vidurinis ☐ Vidurinis

ANKETA

Klausimas	Labai patinka	Iš dalies patinka	Nepatinka	Neturiu nuomonės
<i>Kaip vertinate ikimokyklinio ugdymo įstaigą, kurią lanko Jūsų vaikas?</i>	☐	☐	☐	☐

Klausimas	Taip	Taip, jei tėvai to prašo	Iš dalies	Ne
<i>Ar Jūs esate informuojami apie vaiko ugdymosi pasiekimus?</i>	☐	☐	☐	☐

Pažymėkite, kokios Jūsų nuomone, yra efektyviausios bendravimo su pedagogais formos tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą?

- ☐ Pokalbiai
- ☐ Individualios konsultacijos
- ☐ Skelbimų lentos
- ☐ Lankymasis namuose
- ☐ Grupės, klasės tėvų susirinkimai
- ☐ Bendri įstaigos tėvų susirinkimai
- ☐ Ataskaitos apie vaiko raidą
- ☐ Patariamąsios tėvų grupės
- ☐ Šašiuviniai, užrašų knygelės
- ☐ Šeimos dalyvavimas grupės veikloje
- ☐ Rekomendacijos tėvams
- ☐ Kita

Pažymėkite, kokį vaidmenį atliekate bendrai organizuojamose šventėse, išvykose?

- ☐ Organizatoriaus
- ☐ Stebėtojo

- ☐ Dalyvio
- ☐ Padėjėjo
- ☐ Kita.....

Pažymėkite, kas trukdo Jums bendrauti su pedagogais?

- ☐ Užimtumas
- ☐ Abejingumas
- ☐ Nenoras dalyvauti įstaigos veikloje
- ☐ Neigiamas požiūris į pedagogą
- ☐ Nepasitikėjimas pedagogo kompetencija
- ☐ Jūsų pedagoginių, psichologinių žinių stoka
- ☐ Pedagogo pasitikėjimo savimi stoka
- ☐ Nepakankama kompetencija
- ☐ Didelis pedagogo užimtumas
- ☐ Pedagoginės literatūros trūkumas
- ☐ Kita

Klausimas	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės
<i>Ar manote, jog tėvai yra lygiaverčiai pedagogo partneriai ugdymo įstaigų savivaldoje?</i>	☐	☐	☐	☐

Pažymėkite, kokiuose ugdymo įstaigos renginiuose dalyvaujate:

- ☐ Ugdymo įstaigos šventėse
- ☐ Grupės, klasės renginiuose
- ☐ Išvykose
- ☐ Atvirų durų dienose
- ☐ Kita

Pažymėkite, kodėl Jums reikia dalyvauti ugdymo įstaigos savivaldoje?

- ☐ Jums nepatogu prieš tuos tėvus, kurie padeda pedagogui
- ☐ Jūs tikitės, kad jūsų vaikas stebėdamas šeimos narius, tarpininkaujančius ugdymo įstaigoje, išmoks padėti kitiems
- ☐ Tikitės pagerinti savo vaikų bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius
- ☐ Tikitės sužinoti apie grupės, klasės/įstaigos veiklą, susipažinti su kitomis šeimomis
- ☐ Dalyvaujate, nes manote, kad tai privaloma
- ☐ Kita.....

Pažymėkite, kas, Jūsų nuomone, turėtų rodyti daugiau iniciatyvos bendradarbiaujant su ugdymo įstaiga?

- ☐ Šeima
- ☐ Pedagogai
- ☐ Ir šeima, ir pedagogai
- ☐ Viskas gerai, nieko keisti nereikia
- ☐ Kita

Pažymėkite, ar bendradarbiavimas yra naudingas tarp šeimos ir ugdymo įstaigos?

- ☐ Bendra veikla suartina tėvus ir vaikus
- ☐ Bendras darbas suartina tėvus ir pedagogus
- ☐ Pedagoginis procesas grindžiamas vienodais reikalavimais – didėja pedagoginio poveikio efektyvumas
- ☐ Leidžia geriau visapusiškai pažinti ugdytinį
- ☐ Lengviau padėti vaikui, kai pedagogai ir tėvai tariaisi, konsultuojasi, diskutuoja
- ☐ Kita

Pažymėkite, kokios priežastys trukdo tėvų ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimui tobulinant ugdymo įstaigų savivaldą?

- ☐ Didelis pedagogų užimtumas
- ☐ Didelis tėvų užimtumas
- ☐ Informacijos stoka (nežino, kur kreiptis, kokioje veikloje, ir kada gali dalyvauti)
- ☐ Tėvų nesidomėjimas, abejingumas
- ☐ Jokios priežastys netrukdo
- ☐ Kita.....

Pažymėkite, kokios, Jūsų nuomone, yra svarbiausios šeimos ir ugdymo įstaigos partnerystės problemos?

- ☐ Reti ir netikslingi tėvų ir pedagogų susirinkimai
- ☐ Prastas tėvų požiūris į ugdymo įstaigą ir pedagogus
- ☐ Tėvų nenoras ir nesugebėjimas auklėti vaiką
- ☐ Nepakankama tėvų pedagoginė kultūra
- ☐ Nesuderinti reikalavimai, kuriuos tėvai ir pedagogai kelia vieni kitiems
- ☐ Psichologinės priežastys – pedagogai neįvertina tėvų pagalbos vaiko ugdymo srityje
- ☐ Neįvairios bendradarbiavimo, tėvų švietimo formos
- ☐ Tėvai nėra tikri ugdymo įstaigos šeiminkai, pedagogo pagalbininkai
- ☐ Kita.....

Pažymėkite, kaip, Jūsų nuomone, ugdymo įstaiga galėtų įtraukti tėvus į savo gyvenimą?

- ☐ Tėviškai – kiekvienuose namuose padėdamas kurti tokią aplinką, kuri skatintų vaikų ugdymąsi ir patartų, kaip tai padaryti.

☐ Bendraudamas – aiškiai informuotų tėvus apie savo veiklą, programas, ugdymosi pasiekimus.

☐ Savanoriškai – naudodamasis tėvų pagalba ir ją skatindamas.

☐ Priimdamas sprendimus – į šį procesą įtraukdamas tėvus, skatindamas juos vadovauti, kai aptariami svarbūs ikimokyklinei ugdymo įstaigai reikalai.